



# ФІЛОСОФІЯ

## Методичні рекомендації

до практичних занять та  
самостійної роботи  
для здобувачів першого  
(бакалаврського) рівня  
вищої освіти

спеціальності D3  
«Менеджмент  
соціокультурної діяльності»

МУДРІСТЬ

ПІЗНАННЯ

ІСТИНА

УДК: 1:378.147:008:005.7(072)

DOI:

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»  
Протокол № 15 від 25 червня 2026 р.*

*Рецензенти:*

**Володимир ЖАРКИХ**, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, *Національний університет «Одеська політехніка»*

**Юлія ДОБРОЛЮБСЬКА**, докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри всесвітньої історії та методики її навчання, *Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

**Філософія:** методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»). Одеса: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» / Розробники та укладачі: проф. Петінова О. Б., Ткаченко К. В., 2026. 182 с.

*Розробники та укладачі:*

**Оксана ПЕТІНОВА**, докторка філософських наук, професорка, професорка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, *Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

**Катерина ТКАЧЕНКО**, кандидатка філософських наук, викладачка кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик, *Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

У посібнику подано методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи та індивідуальних навчально-дослідних завдань з навчальної дисципліни «Філософія» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Менеджмент соціокультурної діяльності». Видання розроблено з урахуванням сучасних підходів до філософської підготовки майбутніх фахівців соціокультурної сфери та орієнтовано на формування цілісного світогляду, критичного, аналітичного й рефлексивного мислення, громадянської свідомості, етичної відповідальності, академічної доброчесності та здатності застосовувати філософські знання у професійній діяльності. Зміст посібника охоплює чотири змістові модулі, присвячені філософії як світоглядному й культуротворчому феномену, філософії суспільства та соціокультурних процесів, проблемам пізнання, науки й інформаційного суспільства, а також філософським засадам управління та розвитку соціокультурної сфери. Посібник має практикоорієнтований і варіативний характер. До кожної теми запропоновано різні форми навчальної активності: кейс-стаді, рольові та стратегічні ігри, тренінги, дебати, мініпроекти, аналітичні та рефлексивні завдання, вправи з розвитку критичного мислення, комунікативної культури та навичок роботи з інформацією. У виданні вміщено програму та структуру навчальної дисципліни, теми практичних занять, питання для самостійної роботи, тематику ІНДЗ, матриці відповідності тем курсу компетентностям і результатам навчання, перелік екзаменаційних питань, рекомендовані джерела інформації та декларацію про використання генеративного штучного інтелекту у підготовці рукопису. Видання адресовано здобувачам вищої освіти, викладачам закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться філософськими засадами сучасної соціокультурної діяльності, проблемами критичного мислення, етики, комунікації та управління в гуманітарній сфері.

# ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

## ЗМІСТ

Передмова.....	3
Програма навчальної дисципліни.....	7
Структура навчальної дисципліни.....	11
Теми практичних занять.....	13
Перелік питань для самостійної роботи.....	14
Перелік тем до індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ).....	16

## МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗА ТЕМАМИ:

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

#### **Філософія як світоглядний і культуротворчий феномен**

1. *Воркшоп з рефлексивною практикою «Філософія як форма світогляду та самопізнання людини»* 18
2. *Інтерактивний воркшоп (timeline mapping) з елементами візуалізації знань «Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру»* 24
3. *Кейс – стаді «Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі»* 30
4. *Аналіз культурних кейсів з елементами групової дискусії «Філософія культури та культурна ідентичність»* 36
5. *Mini-project «Цінності як основа соціокультурної діяльності»* 42

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

#### **Філософія суспільства та соціокультурних процесів**

6. *Кейс-стаді «Суспільство як об'єкт філософського осмислення»* 49
7. *Круглий стіл «Громадянське суспільство, демократія та верховенство права»* 57
8. *Кейс-стаді «Соціокультурні процеси в умовах глобалізації»* 64
9. *Рольова гра та тренінг з міжкультурної комунікації «Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі»* 71
10. *Case-based project «Соціальна відповідальність і сталий розвиток»* 78

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

#### **Філософія пізнання, науки та інформаційного суспільства**

11. *Інтерактивний воркшоп «Пізнання як філософська проблема»* 86
12. *Case-study & fact-checking lab «Критичне мислення як інструмент професійної діяльності»* 93

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

13. *Дослідницький міні-проект* «Наука як соціокультурний феномен» 101
14. *Дебати & ethical dilemma workshop* «Академічна доброчесність і етика дослідника» 109
15. *Future lab та дизайн-мислення* «Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи» 117

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

#### Філософські засади управління та розвитку соціокультурної сфери

16. *Role-play та комунікативний тренінг* «Комунікація як основа соціокультурної взаємодії» 124
17. *Кейс – стаді* «Етика професійної діяльності та управлінських рішень» 131
18. *Мозковий штурм* «Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері» 139
19. *Інтерактивна Business Simulation* «Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії» 146
20. *Форсайт-сесія з елементами стратегічної гри* «Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства» 154

МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ ТЕМ КУРСУ ФОРМУВАННЮ ЗАГАЛЬНИХ, СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ

«МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» (D3)..... 168

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ..... 174

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ..... 178

Декларація про використання генеративного ШІ у підготовці рукопису (відповідно до таксономії GAIDeT (2025)) 181

## **ПЕРЕДМОВА**

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Філософія» розроблено для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент соціокультурної діяльності» з метою забезпечення цілісного, послідовного й практикоорієнтованого опанування філософського знання в контексті сучасної професійної підготовки фахівця соціокультурної сфери.

У системі вищої освіти філософія посідає особливе місце, оскільки не зводиться лише до засвоєння історії ідей, понять і концепцій. Вона формує здатність мислити системно, критично й рефлексивно, осмислювати людину, культуру, суспільство, цінності, свободу, відповідальність, знання, владу, комунікацію та майбутнє як взаємопов'язані виміри людського буття. Для здобувачів освіти, які навчаються за освітньою програмою «Менеджмент соціокультурної діяльності», філософія є не лише загальноосвітньою дисципліною, а й важливим світоглядним, аксіологічним і методологічним підґрунтям професійного становлення.

Сучасний менеджер соціокультурної діяльності працює в просторі складних суспільних взаємодій, ціннісних конфліктів, культурних трансформацій, комунікативних викликів, цифровізації, глобалізаційних процесів, соціальної нестабільності та зростання ролі культури як ресурсу суспільного розвитку. Його професійна діяльність передбачає не лише організацію культурних подій, комунікацію з різними аудиторіями, управління проектами, ініціативами й інституціями, а й уміння розуміти глибинні смисли соціокультурних процесів, оцінювати суспільні наслідки управлінських рішень, діяти відповідально, етично та гуманістично орієнтовано. Саме тому філософія у підготовці майбутнього фахівця соціокультурної сфери виконує важливу інтегративну функцію: вона поєднує знання про людину, суспільство, культуру, цінності, пізнання та комунікацію в єдину систему світоглядних і професійних орієнтирів.

Актуальність вивчення філософії в сучасному світі є беззаперечною. У ХХІ столітті людство стикається з низкою фундаментальних викликів: війнами та безпековими кризами, екологічними загрозами, демографічними змінами, інформаційними маніпуляціями, кризою довіри, зростанням впливу цифрових технологій та штучного інтелекту, переосмисленням ролі культури, науки, освіти і громадянської відповідальності. У цих умовах філософія набуває особливого значення як інтелектуальний інструмент осмислення сучасності. Вона допомагає людині не лише орієнтуватися в потоці інформації та соціальних змін, а й формувати власну позицію щодо складних моральних, культурних, суспільних і професійних проблем. Для майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності філософія є засобом розвитку критичного мислення, світоглядної культури,

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

комунікативної компетентності, етичної чутливості, здатності до рефлексії та стратегічного бачення соціокультурних процесів.

Зміст дисципліни структуровано відповідно до логіки поступового занурення здобувачів у філософське осмислення людини, культури, суспільства, знання, інформаційного середовища та управлінської діяльності. У межах першого змістового модуля розкривається філософія як світоглядний і культуротворчий феномен, аналізуються історичні типи філософського мислення, проблеми свободи, відповідальності, культурної ідентичності та цінностей. Другий змістовий модуль зосереджений на філософії суспільства та соціокультурних процесів: громадянському суспільстві, демократії, глобалізації, міжкультурному діалозі, толерантності, соціальній відповідальності та сталому розвитку. Третій змістовий модуль присвячений проблемам пізнання, науки, критичного мислення, академічної доброчесності, цифрового суспільства та філософських викликів інформаційної епохи. Четвертий змістовий модуль орієнтований на філософські засади управління та розвитку соціокультурної сфери: комунікацію, етику професійної діяльності, творчість, інновації, креативність, взаємозв'язок культури, економіки та менеджменту, а також філософські стратегії розвитку суспільства і бачення майбутнього.

Особливістю цих методичних рекомендацій є їх практикоорієнтований та варіативний характер. До кожного практичного заняття запропоновано розгорнутий перелік навчальних завдань, що охоплюють різні види діяльності: індивідуальну та групову роботу, кейс-аналіз, дискусії, воркшопи, стратегічні та рольові ігри, аналітичні вправи, рефлексивні практики, роботу з таблицями, схемами, інтелект-картами, презентаціями, есе, мініпроектами та іншими формами навчальної активності. Такий підхід зумовлений прагненням зробити практичні заняття динамічними, змістовними та наближеними до майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти.

Водночас запропонований у кожній темі комплекс завдань не передбачає обов'язкового одночасного виконання всіх видів роботи в повному обсязі. Подані завдання мають характер методичного банку дидактичних можливостей, з якого викладач може обирати найбільш доцільні форми та змістові акценти відповідно до конкретних умов організації освітнього процесу: кількості академічних годин, рівня підготовки здобувачів, темпу роботи академічної групи, формату навчання, поставлених результатів навчання та педагогічної стратегії викладання. Отже, кожне практичне заняття містить варіативний набір завдань, що дає змогу гнучко конструювати заняття, поєднувати різні форми активності, диференціювати навчальне навантаження та уникати формального перевантаження здобувачів освіти. За потреби окремі завдання можуть використовуватися як основні, додаткові, вибіркові, індивідуальні або групові.

Крім практичних занять, у структурі методичних рекомендацій значне місце відведено самостійній роботі здобувачів освіти. Самостійне опрацювання

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

є важливою складовою філософської підготовки, адже саме воно сприяє поглибленню теоретичних знань, розвитку навичок роботи з джерелами, формуванню культури самостійного мислення, аналітичного письма, рефлексії, порівняння підходів і вироблення власної аргументованої позиції. Для кожної теми подано перелік питань, що виносяться на самостійне опрацювання, окреслено мету, надано методичні рекомендації, сформульовано завдання різного рівня складності, а також контрольні запитання для самоперевірки. Це дозволяє вибудувати самостійну роботу не як механічне повторення лекційного матеріалу, а як осмислену інтелектуальну діяльність, спрямовану на розвиток фахових і світоглядних компетентностей.

Важливим елементом структури посібника є також домашні завдання, які виконують функцію закріплення, поглиблення та творчого застосування знань. Вони можуть передбачати написання есе, підготовку аналітичних повідомлень, добір і коментування філософських висловів, роботу з кейсами, підготовку презентацій, інтелект-карт, порівняльних таблиць, рефлексивних текстів тощо. Домашні завдання спрямовані на те, щоб перевести філософське знання з площини абстрактного засвоєння у площину особистісного осмислення, професійного самовизначення та практичного застосування.

Запропонована структура практичних занять, самостійної роботи й домашніх завдань орієнтована на формування у здобувачів не лише знань із філософії, а й ширшого комплексу умінь і якостей, необхідних сучасному менеджеру соціокультурної діяльності: здатності аналізувати соціокультурні процеси, аргументувати власну позицію, критично оцінювати інформацію, працювати в команді, вести діалог, приймати відповідальні рішення, усвідомлювати ціннісні наслідки управлінських дій, орієнтуватися в глобальних викликах сучасності та проєктувати культурні ініціативи з урахуванням гуманістичних, етичних і суспільно значущих орієнтирів.

Таким чином, методичні рекомендації з дисципліни «Філософія» покликані не лише забезпечити опанування програмного матеріалу, а й сприяти становленню здобувача освіти як особистості, громадянина та майбутнього фахівця соціокультурної сфери, здатного мислити критично, діяти відповідально, комунікувати етично, розуміти культурні процеси в їхній складності та бачити в професійній діяльності не лише організаційний, а й гуманістичний, суспільний і ціннісний зміст.

**Мета вивчення дисципліни** полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи філософських знань про людину, культуру, суспільство, пізнання і цінності, розвитку критичного, аналітичного та рефлексивного мислення, громадянської свідомості, етичної відповідальності й академічної доброчесності, а також здатності застосовувати філософські, дослідницькі та цифрові

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

інструменти для осмислення, аналізу й управління соціокультурними процесами у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

**У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен**

**Знати:**

- основні філософські поняття, категорії та концепції, зміст і функції філософії, її роль у формуванні світогляду, критичного мислення, самопізнання та професійної культури;
- закономірності розвитку людини, культури, суспільства і пізнання, основні етапи історії філософської думки, філософські підходи до осмислення свободи, відповідальності, цінностей, культури, суспільства та майбутнього;
- філософські засади громадянського суспільства, демократії, прав людини, верховенства права, міжкультурного діалогу, соціальної відповідальності та сталого розвитку;
- основи наукового пізнання, академічної доброчесності та етики дослідника;
- особливості сучасних соціокультурних процесів в умовах глобалізації, цифровізації, розвитку комунікації, творчості, інновацій та соціокультурного менеджменту.

**Вміти:**

- аналізувати й інтерпретувати філософські, культурні, соціальні та світоглядні проблеми, застосовувати філософські знання до осмислення професійної діяльності у соціокультурній сфері;
- критично мислити, працювати з інформацією та джерелами, виявляти маніпуляції, використовувати сучасні методи дослідження соціокультурних процесів;
- аргументовано висловлювати власну позицію, брати участь у діалозі, діяти на засадах поваги до прав людини, культурного різноманіття, толерантності, етичної відповідальності та громадянської свідомості;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності, професійної етики та неприйнятності корупції у навчальній, дослідницькій і професійній діяльності;
- використовувати сучасні цифрові інструменти та технології для збору, обробки, аналізу інформації й розв'язання завдань у сфері соціокультурної діяльності;
- застосовувати набуті знання для прийняття відповідальних рішень, генерування нових ідей, реалізації соціокультурних ініціатив і професійного саморозвитку.

## **ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.**

#### **Філософія як світоглядний і культуротворчий феномен**

##### **Тема 1. Філософія як форма світогляду та самопізнання людини**

Філософія як особлива форма духовно-теоретичного освоєння світу. Предмет, структура та функції філософії. Світогляд як спосіб осмислення людиною себе, суспільства та навколишньої реальності. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський, науковий. Людина як суб'єкт самопізнання та саморозвитку. Роль філософської рефлексії у формуванні особистісної та професійної ідентичності. Значення філософії для розвитку критичного мислення, світоглядної культури та професійної підготовки фахівців з менеджменту соціокультурної діяльності.

##### **Тема 2. Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру**

Основні етапи розвитку світової філософської думки: стародавній світ, античність, середньовіччя, Відродження, Новий час, Просвітництво, некласична та сучасна філософія. Еволюція уявлень про людину, суспільство, культуру та пізнання. Філософські ідеї як чинники культурних трансформацій та суспільного розвитку. Вплив філософії на формування цінностей, соціальних інститутів, освіти, мистецтва та політики. Роль філософських концепцій у становленні сучасної культури та соціокультурних практик.

##### **Тема 3. Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі**

Проблема людини у філософії та гуманітарному знанні. Біологічні, соціальні та духовні виміри людського буття. Особистість, індивід та індивідуальність. Свобода як фундаментальна характеристика людського існування. Свобода вибору, моральна відповідальність та самореалізація особистості. Людська гідність, права людини та відповідальність перед суспільством. Виклики свободи в сучасному інформаційному та глобалізованому світі.

##### **Тема 4. Філософія культури та культурна ідентичність**

Культура як предмет філософського аналізу та спосіб людського буття. Основні концепції культури в історії філософії. Матеріальна, духовна та символічна складові культури. Культурна пам'ять, традиції та механізми передачі культурного досвіду. Національна, громадянська та культурна ідентичність. Українська культура в контексті світового культурного процесу. Культурна спадщина як ресурс розвитку суспільства та соціокультурної діяльності.

##### **Тема 5. Цінності як основа соціокультурної діяльності**

Аксіологія як філософське вчення про цінності. Природа, структура та класифікація цінностей. Загальнолюдські, національні, громадянські та професійні цінності.

Моральні орієнтири сучасного суспільства. Цінності демократії, свободи, справедливості та людської гідності. Формування ціннісних пріоритетів особистості. Роль цінностей у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери, прийнятті рішень та реалізації суспільно значущих проєктів.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.**

### **Філософія суспільства та соціокультурних процесів**

#### **Тема 6. Суспільство як об'єкт філософського осмислення**

Суспільство як складна система соціальних зв'язків і взаємодій. Основні філософські концепції суспільства та соціального розвитку. Соціальна структура суспільства, соціальні інститути та соціальні ролі. Особливості сучасного суспільства та тенденції його трансформації. Культура як механізм інтеграції та розвитку суспільства. Соціокультурні процеси як предмет професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

#### **Тема 7. Громадянське суспільство, демократія та верховенство права**

Філософські засади громадянського суспільства та демократичного устрою. Права людини як фундаментальна цінність сучасної цивілізації. Верховенство права та правова культура громадян. Демократія, участь і відповідальність у суспільному житті. Громадянська активність та волонтерський рух. Роль соціокультурних інституцій у розвитку демократичного суспільства та зміцненні громадянської ідентичності.

#### **Тема 8. Соціокультурні процеси в умовах глобалізації**

Глобалізація як сучасний цивілізаційний процес. Основні тенденції розвитку глобального світу. Взаємодія локального та глобального в культурі. Трансформація культурних практик під впливом цифрових технологій та міжнародної комунікації. Глобальні культурні потоки та культурна гібридизація. Виклики й можливості для розвитку української культури в умовах глобалізації.

#### **Тема 9. Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі**

Філософські засади міжкультурної комунікації та діалогу культур. Мультикультуралізм як модель співіснування різних культурних спільнот. Толерантність, взаємоповага та культурне різноманіття як цінності сучасного суспільства. Інклюзія та подолання дискримінаційних практик. Комунікативні стратегії взаємодії в багатокультурному середовищі. Значення міжкультурного діалогу для розвитку соціокультурної сфери.

#### **Тема 10. Соціальна відповідальність і сталий розвиток**

Філософські засади концепції сталого розвитку. Взаємозв'язок соціального, економічного та екологічного вимірів розвитку суспільства. Соціальна відповідальність особистості, організацій та держави. Етика відповідального

управління та суспільного служіння. Цілі сталого розвитку та їх реалізація в соціокультурній сфері. Культура як чинник формування відповідального ставлення до суспільства та довкілля.

### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3**

#### **Філософія пізнання, науки та інформаційного суспільства**

##### **Тема 11. Пізнання як філософська проблема**

Пізнання як спосіб освоєння людиною світу. Основні концепції пізнання в історії філософії. Знання, віра, думка та переконання. Проблема істини та критерії її визначення. Раціональне й ірраціональне у пізнавальній діяльності. Особливості пізнання соціокультурної реальності. Роль знання у професійній діяльності та прийнятті управлінських рішень.

##### **Тема 12. Критичне мислення як інструмент професійної діяльності**

Критичне мислення як складова сучасної інтелектуальної культури. Логіка, аргументація та аналіз інформації. Виявлення маніпулятивних технологій у медіапросторі. Когнітивні упередження та способи їх подолання. Оцінювання достовірності інформації та джерел знань. Значення критичного мислення для дослідження соціокультурних процесів і професійної діяльності менеджера.

##### **Тема 13. Наука як соціокультурний феномен**

Наука як форма суспільної свідомості та соціальний інститут. Наукова раціональність і її історичні типи. Структура наукового знання та особливості наукового пізнання. Методологія наукового дослідження. Наука в системі культури та її роль у розвитку суспільства. Значення наукових досліджень для аналізу та управління соціокультурними процесами. Сучасні методи дослідження соціокультурних процесів та цифрові ресурси в науковій діяльності.

##### **Тема 14. Академічна доброчесність і етика дослідника**

Академічна культура та принципи академічної доброчесності. Етичні засади наукової діяльності. Авторське право та інтелектуальна власність. Академічна відповідальність дослідника. Плагіат, фабрикація, фальсифікація та інші форми академічної недоброчесності. Використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. Формування культури доброчесності у професійному середовищі.

##### **Тема 15. Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи**

Інформаційне та цифрове суспільство як новий етап цивілізаційного розвитку. Цифровізація культури та трансформація соціокультурних практик. Штучний інтелект і нові технології у сфері культури та управління. Проблеми інформаційної безпеки, цифрової нерівності та цифрової етики. Вплив цифрових технологій на

комунікацію, творчість і культурне виробництво. Цифрові інструменти збору, обробки та аналізу інформації для управління соціокультурними процесами.

#### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.**

##### **Філософські засади управління та розвитку соціокультурної сфери**

###### **Тема 16. Комунікація як основа соціокультурної взаємодії**

Комунікація як предмет філософського аналізу. Основні моделі комунікації. Діалог як форма досягнення взаєморозуміння. Комунікативна дія та комунікативна раціональність. Мова, символи та смисли у соціальному житті. Комунікація в діяльності культурних інституцій та організацій. Роль комунікативних практик у розвитку соціального партнерства та громадянської взаємодії.

###### **Тема 17. Етика професійної діяльності та управлінських рішень**

Етика як філософське вчення про мораль. Моральні норми та професійні стандарти діяльності. Етичні дилеми сучасного управління. Лідерство, довіра та відповідальність у професійній діяльності. Принципи доброчесності, справедливості та прозорості. Протидія корупції та недоброчесним практикам. Етичні аспекти діяльності менеджера соціокультурної сфери.

###### **Тема 18. Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері**

Філософські концепції творчості та творчої діяльності. Творчість як спосіб самореалізації людини та розвитку культури. Креативність та інноваційність у сучасному суспільстві. Творчий потенціал особистості та механізми його розвитку. Інновації у сфері культури та креативних індустрій. Креативність як ресурс управління соціокультурними процесами.

###### **Тема 19. Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії**

Філософські засади взаємозв'язку культури, економіки та суспільного розвитку. Культура як ресурс соціального й економічного зростання. Креативні індустрії та культурна економіка. Соціокультурний менеджмент як форма організації культурних процесів. Ціннісні та етичні аспекти управління культурними проектами. Баланс культурної місії та соціально-економічної ефективності.

###### **Тема 20. Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства**

Філософія майбутнього та прогнозування суспільного розвитку. Глобальні виклики XXI століття: війни, екологічні загрози, технологічні трансформації, демографічні зміни. Гуманізм як ціннісна основа розвитку сучасної цивілізації. Сталий розвиток та відповідальність перед майбутніми поколіннями. Перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах суспільних трансформацій.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	усього	Л.	Пр.	Інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.</b>					
<b>Філософія як світоглядний і культуротворчий феномен</b>					
Тема 1. Філософія як форма світогляду та самопізнання людини	8	2	2		6
Тема 2. Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру	9		2		6
Тема 3. Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі	8		2		5
Тема 4. Філософія культури та культурна ідентичність	8	2	2		5
Тема 5. Цінності як основа соціокультурної діяльності	8		2		5
<b>Всього за змістовим модулем 1</b>	<b>41</b>	<b>4</b>	<b>10</b>		<b>27</b>
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.</b>					
<b>Філософія суспільства та соціокультурних процесів</b>					
Тема 6. Суспільство як об'єкт філософського осмислення	8	2	2		5
Тема 7. Громадянське суспільство, демократія та верховенство права	8		2		5
Тема 8. Соціокультурні процеси в умовах глобалізації	8	2	2		5
Тема 9. Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі	9		2		6
Тема 10. Соціальна відповідальність і сталий розвиток	8		2		6
<b>Всього за змістовим модулем 2</b>	<b>41</b>	<b>4</b>	<b>10</b>		<b>27</b>
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3</b>					
<b>Філософія пізнання, науки та інформаційного суспільства</b>					
Тема 11. Пізнання як філософська проблема	8	2	2		5
Тема 12. Критичне мислення як	8		2		5

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

інструмент професійної діяльності					
<b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен	10	2	2		6
<b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника	9		2		6
<b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи	9	2	2		6
<b>Всього за змістовим модулем 3</b>	<b>44</b>	<b>6</b>	<b>10</b>		<b>28</b>
<b>ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.</b>					
<b>Філософські засади управління та розвитку соціокультурної сфери</b>					
<b>Тема 16.</b> Комунікація як основа соціокультурної взаємодії	8		2		5
<b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень	8	2	2		5
<b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері	10	2	2		6
<b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії	9		2		6
<b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства	9	2	2		6
<b>Всього за змістовим модулем 4</b>	<b>44</b>	<b>6</b>	<b>10</b>		<b>28</b>
ІНДЗ (доповідь з презентацією (з використанням ШІ))				<b>10</b>	
<b>Усього:</b>	<b>180</b>	<b>20</b>	<b>40</b>	<b>10</b>	<b>110</b>

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ теми	Назва теми Форма проведення практичного заняття	Кількість годин
		денна
1.	<i>Воркшоп з рефлексивною практикою «Філософія як форма світогляду та самопізнання людини»</i>	2
2.	<i>Інтерактивний воркшоп (timeline mapping) з елементами візуалізації знань «Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру»</i>	2
3.	<i>Кейс – стаді «Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі»</i>	2
4.	<i>Аналіз культурних кейсів з елементами групової дискусії «Філософія культури та культурна ідентичність»</i>	2
5.	<i>Mini-project «Цінності як основа соціокультурної діяльності»</i>	2
6.	<i>Кейс-стаді «Суспільство як об'єкт філософського осмислення»</i>	2
7.	<i>Круглий стіл «Громадянське суспільство, демократія та верховенство права»</i>	2
8.	<i>Кейс-стаді «Соціокультурні процеси в умовах глобалізації»</i>	2
9.	<i>Рольова гра та тренінг з міжкультурної комунікації «Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі»</i>	2
10.	<i>Case-based project «Соціальна відповідальність і сталий розвиток»</i>	2
11.	<i>Інтерактивний воркшоп «Пізнання як філософська проблема»</i>	2
12.	<i>Case-study &amp; fact-checking lab «Критичне мислення як інструмент професійної діяльності»</i>	2
13.	<i>Дослідницький міні-проект «Наука як соціокультурний феномен»</i>	2
14.	<i>Дебати &amp; ethical dilemma workshop «Академічна доброчесність і етика дослідника»</i>	2
15.	<i>Future lab та дизайн-мислення «Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи»</i>	2
16.	<i>Role-play та комунікативний тренінг «Комунікація як основа соціокультурної взаємодії»</i>	2
17.	<i>Кейс – стаді «Етика професійної діяльності та управлінських рішень»</i>	2
18.	<i>Мозковий штурм «Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері»</i>	2
19.	<i>Інтерактивна Business Simulation «Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії»</i>	2
20.	<i>Форсайт-сесія з елементами стратегічної гри «Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства»</i>	2
<b>Разом</b>		<b>40</b>

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Назва теми	Кількість годин
		Денна
1.	<i>Філософія як форма світогляду та самопізнання людини</i> Людина як суб'єкт самопізнання та саморозвитку. Роль філософської рефлексії у формуванні особистісної та професійної ідентичності. Значення філософії для розвитку критичного мислення, світоглядної культури та професійної підготовки фахівців з менеджменту соціокультурної діяльності.	6
2.	<i>Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру</i> Філософські ідеї як чинники культурних трансформацій та суспільного розвитку. Вплив філософії на формування цінностей, соціальних інститутів, освіти, мистецтва та політики. Роль філософських концепцій у становленні сучасної культури та соціокультурних практик.	6
3.	<i>Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі</i> Свобода вибору, моральна відповідальність та самореалізація особистості. Людська гідність, права людини та відповідальність перед суспільством. Виклики свободи в сучасному інформаційному та глобалізованому світі.	5
4.	<i>Філософія культури та культурна ідентичність</i> Українська культура в контексті світового культурного процесу. Культурна спадщина як ресурс розвитку суспільства та соціокультурної діяльності.	5
5.	<i>Цінності як основа соціокультурної діяльності</i> Формування ціннісних пріоритетів особистості. Роль цінностей у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери, прийнятті рішень та реалізації суспільно значущих проєктів	5
6.	<i>Суспільство як об'єкт філософського осмислення</i> Культура як механізм інтеграції та розвитку суспільства. Соціокультурні процеси як предмет професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.	5
7.	<i>Громадянське суспільство, демократія та верховенство права</i> Громадянська активність та волонтерський рух. Роль соціокультурних інституцій у розвитку демократичного суспільства та зміцненні громадянської ідентичності.	5
8.	<i>Соціокультурні процеси в умовах глобалізації</i> Глобальні культурні потоки та культурна гібридизація. Виклики й можливості для розвитку української культури в умовах глобалізації.	5
9.	<i>Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі</i>	6

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

	Інклюзія та подолання дискримінаційних практик. Комунікативні стратегії взаємодії в багатокультурному середовищі. Значення міжкультурного діалогу для розвитку соціокультурної сфери.	
10.	<i>Соціальна відповідальність і сталий розвиток</i> Цілі сталого розвитку та їх реалізація в соціокультурній сфері. Культура як чинник формування відповідального ставлення до суспільства та довкілля.	6
11.	<i>Пізнання як філософська проблема</i> Особливості пізнання соціокультурної реальності. Роль знання у професійній діяльності та прийнятті управлінських рішень.	5
12.	<i>Критичне мислення як інструмент професійної діяльності</i> Когнітивні упередження та способи їх подолання. Оцінювання достовірності інформації та джерел знань. Значення критичного мислення для дослідження соціокультурних процесів і професійної діяльності менеджера.	5
13.	<i>Наука як соціокультурний феномен</i> Наука в системі культури та її роль у розвитку суспільства. Значення наукових досліджень для аналізу та управління соціокультурними процесами. Сучасні методи дослідження соціокультурних процесів та цифрові ресурси в науковій діяльності.	6
14.	<i>Академічна доброчесність і етика дослідника</i> Плагіат, фабрикація, фальсифікація та інші форми академічної недоброчесності. Використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. Формування культури доброчесності у професійному середовищі.	6
15.	<i>Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи</i> Вплив цифрових технологій на комунікацію, творчість і культурне виробництво. Цифрові інструменти збору, обробки та аналізу інформації для управління соціокультурними процесами.	6
16.	<i>Комунікація як основа соціокультурної взаємодії</i> Комунікація в діяльності культурних інституцій та організацій. Роль комунікативних практик у розвитку соціального партнерства та громадянської взаємодії.	5
17.	<i>Етика професійної діяльності та управлінських рішень</i> Протидія корупції та недоброчесним практикам. Етичні аспекти діяльності менеджера соціокультурної сфери.	5
18.	<i>Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері</i> Творчий потенціал особистості та механізми його розвитку. Інновації у сфері культури та креативних індустрій. Креативність як ресурс управління соціокультурними процесами.	6
19.	<i>Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії</i>	6

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

	Ціннісні та етичні аспекти управління культурними проєктами. Баланс культурної місії та соціально-економічної ефективності.	
20.	<i>Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</i> Сталий розвиток та відповідальність перед майбутніми поколіннями. Перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах суспільних трансформацій.	6
<b>Разом:</b>		<b>110</b>

### Перелік тем до індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ) з дисципліни «Філософія»

для здобувачів 1 курсу спеціальності D3

Вид ІНДЗ: доповідь з презентацією (з використанням ШІІ)

1. Філософія повсякденності: як буденне життя формує цінності сучасної людини.
2. Філософія турботи: етика care у сучасній культурі, освіті та соціальних практиках.
3. Право на пам'ять: філософія культурної пам'яті в добу війни та суспільних травм.
4. Мовчання як культурний і філософський феномен: від духовної практики до форми протесту.
5. Філософія дому і бездомності: простір, ідентичність і досвід переміщення.
6. Філософія візуальної культури: як зображення формують наше бачення реальності.
7. Цифрова пам'ять і цифрове забуття: філософські межі архівування людського досвіду.
8. Культура емоцій: чи можна керувати суспільством через страх, співчуття, обурення і надію?
9. Філософія гри в культурі: гра як спосіб пізнання, творчості та соціальної взаємодії.
10. Феномен автентичності у масовій культурі: чи можлива «справжність» у світі брендів і соцмереж?
11. Етика культурного запозичення: де межа між міжкультурним діалогом і культурною апропріацією?
12. Філософія тіла в сучасній культурі: від самовираження до комерціалізації тілесності.
13. Філософія втоми: виснаження, прискорення і криза уваги в сучасному суспільстві.
14. Філософія довіри в цифрову епоху: чому сучасне суспільство легко втрачає віру в інституції та людей.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»

15. Культура пам'яті про травму: чи може мистецтво лікувати суспільство?
16. Філософія голосу і права бути почутим: участь молоді у формуванні культурної політики.
17. Музей майбутнього: філософія музею як простору пам'яті, діалогу і суспільних змін.
18. Філософія штучної творчості: чи можна вважати твори штучного інтелекту мистецтвом?
19. Культура спільнот і «треті місця»: чому бібліотеки, хаби, культурні центри стають просторами соціальної згуртованості.
20. Етика надії в часи невизначеності: як культура, освіта і мистецтво підтримують здатність суспільства дивитися в майбутнє.

### Методичні рекомендації до виконання ІНДЗ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у формі доповіді з мультимедійною презентацією. Тема ІНДЗ передбачає роботу з науковими та аналітичними джерелами, філософське осмислення обраної проблеми, а також залучення сучасних прикладів із соціокультурної практики.

*Під час виконання ІНДЗ здобувач освіти має:*

1. Опрацювати не менше 5–7 джерел, серед яких бажано використати наукові статті, розділи монографій, матеріали культурних інституцій, міжнародних організацій, аналітичні звіти або цифрові ресурси, релевантні до теми.
2. Розкрити філософський аспект проблеми: визначити ключові поняття, підходи, ідеї мислителів або сучасні філософські інтерпретації обраного явища.
3. Проаналізувати сучасні соціокультурні приклади / кейси, які демонструють практичне значення обраної теми для культури, освіти, комунікації, пам'яті, цифрового середовища або соціокультурного менеджменту.

*Орієнтовна структура доповіді:*

- актуальність теми;
- мета і основні питання дослідження;
- філософські підходи до проблеми;
- аналіз сучасних прикладів / кейсів;
- власні висновки;
- список використаних джерел.

Презентація має відображати основні тези доповіді, містити логічну структуру, ключові поняття, візуальні матеріали, приклади та узагальнення.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

#### Філософія як світоглядний і культуротворчий феномен



### ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

**Тема:** «Філософія як форма світогляду та самопізнання людини»

*Форма заняття: воркшоп з рефлексивною практикою*

**Мета заняття:** сформувані у здобувачів розуміння філософії як особливої форми духовно-теоретичного освоєння світу та способу самопізнання людини; поглибити знання про предмет, структуру та функції філософії, історичні типи світогляду; розвивати навички філософської рефлексії, критичного мислення, самоаналізу та аргументованого висловлення власної позиції.

*Коротка характеристика форми заняття:*

*Воркшоп з рефлексивною практикою* – це інтерактивна форма навчання, що поєднує виконання практичних завдань, групову взаємодію та особистісне осмислення отриманого досвіду. На відміну від традиційного семінару, основна увага приділяється активній участі здобувачів, самостійному пошуку відповідей, обговоренню світоглядних проблем та рефлексії власних переконань і цінностей. Така форма сприяє розвитку критичного мислення, навичок самопізнання та

здатності застосовувати філософські знання для аналізу життєвих і професійних ситуацій.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Вправа-асоціація «Що для мене філософія?»***

Індивідуально запишіть 5–7 асоціацій до слова «філософія». Після цього об'єднайтеся в малі групи та сформулюйте спільне визначення філософії.

Питання для обговорення: Чим філософія відрізняється від повсякденного знання? Які питання хвилюють філософію? Чому філософію називають особливою формою духовно-теоретичного освоєння світу?

*Методичні рекомендації:* під час обговорення зверніть увагу на прагнення філософії до осмислення найбільш загальних проблем буття, людини, пізнання та цінностей. Порівняйте власні уявлення з науковим розумінням філософії.

### ***Завдання 2. Робота в групах «Конструктор структури філософії»***

Кожна група отримує одну з галузей філософського знання: онтологія; гносеологія; аксіологія; соціальна філософія; філософська антропологія; етика, та інші.

Необхідно:

1. Визначити коло проблем, які вона досліджує.
2. Навести приклад питання, актуального для сучасної людини.
3. Пояснити значення цієї галузі для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності.

Презентуйте результати роботи групи.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдання звертайте увагу на практичне значення філософських знань для професійної діяльності та соціальної взаємодії.

### ***Завдання 3. Воркшоп «Світогляд крізь призму історії»***

Кожна група отримує один із типів світогляду: міфологічний; релігійний; філософський; науковий. Необхідно заповнити таблицю. Після завершення роботи представити результати та спільно сформулювати висновок щодо еволюції світоглядних уявлень людства.

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на відмінності між вірою, традицією, раціональним мисленням та науковим пізнанням як джерелами пояснення світу.

<b>Критерій</b>	<b>Характеристика</b>
Джерело знань	
Спосіб пояснення світу	
Ставлення до людини	

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Переваги	
Обмеження	

### **Завдання 4. Кейс-аналіз «Одна подія – чотири світогляди»**

Ситуація: у місті відбулася масштабна пожева, яка спричинила значні матеріальні збитки та соціальні проблеми. Завдання

Поясніть причини цієї події з позицій: міфологічного світогляду; релігійного світогляду; філософського світогляду; наукового світогляду.

*Питання для обговорення*

- Чим відрізняються способи пояснення події?
- Які можливості та обмеження має кожний тип світогляду?
- Чи можуть різні типи світогляду співіснувати в сучасному суспільстві?

*Методичні рекомендації:* аргументуйте свої відповіді, спираючись на характерні ознаки відповідного типу світогляду.

### **Завдання 5. Рефлексивна практика «Мій світоглядний профіль»**

Завершіть речення:

- Найбільше на мої переконання вплинуло ...
- У складних ситуаціях я найчастіше керуюся ...
- Найважливішими цінностями для мене є ...
- Моє бачення майбутнього ґрунтується на ...
- Найважливішим питанням, над яким я замислююся, є ...

Після виконання проаналізуйте:

- які чинники формують ваш світогляд;
- які елементи різних типів світогляду присутні у ваших переконаннях;
- яку роль відіграє філософське осмислення життя.

*Методичні рекомендації:* відповіді мають бути щирими та спиратися на особистий досвід. Основною метою вправи є усвідомлення власних життєвих орієнтирів і цінностей.

**Підсумкова рефлексія.** Напишіть мініесе (150–200 слів) на тему: «Чи потрібна філософія сучасному менеджеру соціокультурної діяльності?»

У роботі необхідно: висловити власну позицію; навести не менше двох аргументів; зробити узагальнювальний висновок.

### **Контрольні запитання**

1. У чому полягає специфіка філософії як форми духовно-теоретичного освоєння світу?
2. Що є предметом філософії?
3. Які основні структурні складові філософського знання?
4. Які функції виконує філософія?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

5. Що таке світогляд?
6. Які історичні типи світогляду виокремлюють?
7. У чому відмінність між філософським і науковим світоглядом?
8. Яку роль відіграє рефлексія у процесі самопізнання?
9. Як світогляд впливає на життєві рішення людини?
10. Чому філософія залишається актуальною в сучасному суспільстві?

### Самостійне опрацювання

- *Людина як суб'єкт самопізнання та саморозвитку.*
- *Роль філософської рефлексії у формуванні особистісної та професійної ідентичності.*
- *Значення філософії для розвитку критичного мислення, світоглядної культури та професійної підготовки фахівців з менеджменту соціокультурної діяльності.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про людину як суб'єкта самопізнання та саморозвитку, роль філософської рефлексії у формуванні особистісної та професійної ідентичності, значення філософії для розвитку критичного мислення, світоглядної культури та професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати літературу та конспект лекції, звернувши особливу увагу на поняття «самопізнання», «саморозвиток», «рефлексія», «особистісна ідентичність», «професійна ідентичність», «критичне мислення», «світоглядна культура». Виконуючи завдання, важливо не лише відтворювати теоретичний матеріал, а й аналізувати власний досвід, пов'язувати філософські ідеї з майбутньою професійною діяльністю у сфері соціокультурного менеджменту.

#### ***Завдання 1. Складання структурно-логічної схеми***

Підготуйте схему «Самопізнання і саморозвиток особистості». У схемі відобразіть: поняття самопізнання; етапи самопізнання; засоби самопізнання; роль рефлексії; результати саморозвитку особистості.

Форма представлення: схема, ментальна карта або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдання необхідно показати взаємозв'язок між самопізнанням, рефлексією та особистісним розвитком людини. Доцільно використовувати графічні елементи, що відображають послідовність і взаємозалежність процесів.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### **Завдання 2. Аналітична таблиця**

Заповніть таблицю «Особистісна та професійна ідентичність». при заповненні таблиці зверніть увагу на взаємозв'язок особистісного розвитку людини та її професійного становлення.

Критерій порівняння	Особистісна ідентичність	Професійна ідентичність
Зміст		
Основні чинники формування		
Цінності та переконання		
Форми прояву		
Значення для самореалізації		

### **Завдання 3. Рефлексивний щоденник**

Напишіть короткий рефлексивний текст (250–300 слів) на тему:  
«Яким я бачу себе як майбутнього менеджера соціокультурної діяльності».

Орієнтовні питання для роздумів:

- Які мої сильні сторони можуть допомогти у професійній діяльності?
- Які компетентності мені необхідно розвивати?
- Які цінності є визначальними для моєї майбутньої професії?
- Як самопізнання допомагає професійному становленню?

*Методичні рекомендації:* використовуйте форму особистих роздумів. Важливо не переказувати теоретичний матеріал, а здійснити самоаналіз власних професійних перспектив.

**Завдання 4. Аналіз ситуації.** Ознайомтеся із ситуацією: Молодий менеджер соціокультурного проєкту отримав суперечливі відгуки від учасників заходу. Частина аудиторії високо оцінила його роботу, інша висловила критичні зауваження. Менеджер сприйняв критику емоційно та почав сумніватися у власних професійних здібностях.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Яку роль може відіграти рефлексія у вирішенні цієї ситуації?
2. Чому критичне мислення є важливим для професійного розвитку?
3. Які висновки може зробити фахівець для власного самовдосконалення?

Обсяг роботи – 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* під час аналізу спирайтеся на поняття рефлексії, самопізнання, саморозвитку та критичного мислення. Відповіді мають бути аргументованими.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке самопізнання?
2. Які чинники впливають на саморозвиток особистості?
3. У чому полягає сутність рефлексії?
4. Яку роль відіграє філософська рефлексія у формуванні особистості?
5. Що таке особистісна ідентичність?
6. Що таке професійна ідентичність?
7. Як пов'язані самопізнання та професійне становлення людини?
8. Що таке критичне мислення?
9. Чому критичне мислення є важливим для менеджера соціокультурної діяльності?
10. Яке значення має філософія для професійної підготовки сучасного фахівця?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі (текстовий документ, презентація, інфографіка, ментальна карта). Під час практичного заняття окремі завдання презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється самостійності виконання, аргументованості висновків, здатності до рефлексії та вмінню пов'язувати філософські ідеї з майбутньою професійною діяльністю у сфері менеджменту соціокультурної діяльності.

### **Домашнє завдання**

- *Добрати п'ять висловів відомих філософів про людину, пізнання або сенс життя та підготувати їх короткий філософський коментар.*
- *Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:*
  1. *«Чому філософія потрібна сучасному фахівцю соціокультурної сфери?»*
  2. *«Критичне мислення як умова професійного успіху».*
  3. *«Філософська рефлексія і формування життєвої позиції людини».*
  4. *«Самопізнання як шлях до професійного зростання».*

*Обсяг: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: есе повинно містити: вступ із постановкою проблеми; основну частину з аргументами та прикладами; власну позицію автора; висновки. При оцінюванні враховуються логічність викладу, аргументованість суджень, самостійність висновків та зв'язок із майбутньою професійною діяльністю.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2**

**Тема: «Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру»**

*Форма заняття: інтерактивний воркшоп (timeline mapping) з елементами візуалізації знань*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів про основні етапи розвитку світової філософської думки; сформулювати уявлення про еволюцію філософських поглядів на людину, суспільство, культуру та пізнання; розвивати навички аналізу історико-філософських процесів, візуалізації знань, роботи з інформацією та встановлення міжкультурних і міждисциплінарних зв'язків.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Інтерактивний воркшоп (timeline mapping)* – це форма заняття, що передбачає створення візуальної часової карти розвитку певного явища або процесу. У процесі роботи здобувачі систематизують інформацію, визначають ключові події, персоналії та ідеї, встановлюють причинно-наслідкові зв'язки між ними та презентують результати у графічній формі. Елементи візуалізації знань сприяють кращому розумінню складних історико-філософських процесів, розвитку аналітичного мислення та формуванню цілісного бачення культурного розвитку людства.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Інтелектуальна розминка «Філософія на часовій шкалі»***

Пропонується перелік історико-філософських епох: Стародавній Схід; Античність; Середньовіччя; Відродження; Новий час; Просвітництво; Некласична філософія; Сучасна філософія.

Необхідно визначити: ключову характеристику епохи; одного відомого мислителя; одну ідею, яка асоціюється з цією добою.

Після виконання завдання проводиться спільне обговорення.

Питання для обговорення: Чому філософські ідеї змінюються в різні історичні епохи? Чи впливають суспільні зміни на розвиток філософії? Як філософія відображає культуру свого часу?

*Методичні рекомендації:* під час виконання вправи звертайте увагу на взаємозв'язок між історичними подіями, культурою та розвитком філософської думки.

### ***Завдання 2. Груповий воркшоп «Філософська карта часу»***

Здобувачі об'єднуються у групи. Кожна група отримує одну історико-філософську епоху. Необхідно створити фрагмент спільної часової карти (timeline), відобразивши: часові межі епохи; провідних філософів; ключові ідеї;

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

розуміння людини; бачення суспільства; особливості культури; внесок епохи у розвиток цивілізації. Після завершення роботи всі фрагменти об'єднуються у спільну історико-філософську карту.

*Методичні рекомендації:* використовуйте схеми, символи, кольорові маркери, стрілки та візуальні позначення для демонстрації зв'язків між епохами.

### ***Завдання 3. Візуалізація знань «Як змінювався образ людини?»***

Кожна група заповнює порівняльну таблицю. Після заповнення таблиці сформулюйте загальний висновок: «Як змінювалося розуміння людини в історії філософії?»

Епоха	Уявлення про людину
Стародавній світ	
Античність	
Середньовіччя	
Відродження	
Новий час	
Просвітництво	
Некласична філософія	
Сучасна філософія	

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на зміну акцентів від колективних та релігійних уявлень до індивідуальності, свободи, творчості та самореалізації особистості.

### ***Завдання 4. Аналіз культурного кейсу «Філософія в культурі»***

Кожна група отримує приклад культурного явища:

античний театр; середньовічний собор; мистецтво Відродження; енциклопедичний рух Просвітництва; модерністське мистецтво; цифрова культура XXI століття.

Необхідно визначити:

1. Які філософські ідеї вплинули на його виникнення?
2. Які цінності відповідної епохи воно відображає?
3. Як це культурне явище вплинуло на суспільство?

Після обговорення результати представляються у вигляді короткої презентації.

*Методичні рекомендації:* під час аналізу важливо показати, що культура не існує ізольовано від філософських ідей, а є формою їх практичного втілення.

### ***Завдання 5. Професійний місток «Навіщо менеджеру соціокультурної діяльності знати історію філософії?»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

У малих групах створіть мініпостер або інтелект-карту, яка відповідає на запитання: «Які ідеї різних філософських епох залишаються актуальними для сучасної соціокультурної діяльності?»

Під час презентації необхідно навести приклади використання філософських ідей у: культурних проєктах; мистецьких заходах; роботі з громадами; міжкультурній комунікації; розвитку креативних індустрій.

*Методичні рекомендації:* пов'яжуйте історико-філософський матеріал із сучасними соціокультурними практиками та професійною діяльністю менеджера.

### **Підсумкова рефлексія.**

Завершіть речення: Найбільш несподіваною для мене була ідея ... Найбільший вплив на сучасну культуру, на мою думку, мала епоха ... Для майбутньої професійної діяльності мені буде корисним розуміння ... Після заняття я зрозумів(ла), що філософія ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії зверніть увагу на те, як історико-філософичні знання допомагають краще розуміти сучасну культуру та суспільство.

### **Контрольні запитання**

1. Які основні етапи розвитку світової філософської думки?
2. У чому особливості філософії Стародавнього світу?
3. Які ідеї визначали античну філософію?
4. Як змінюється розуміння людини у Середньовіччі та Відродженні?
5. Які особливості філософії Нового часу?
6. Які ідеї характерні для доби Просвітництва?
7. У чому полягає специфіка некласичної філософії?
8. Які проблеми досліджує сучасна філософія?
9. Як філософські ідеї впливають на розвиток культури?
10. Чому знання історії філософії є важливим для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності?

### **Самостійне опрацювання**

- *Філософські ідеї як чинники культурних трансформацій та суспільного розвитку.*
- *Вплив філософії на формування цінностей, соціальних інститутів, освіти, мистецтва та політики.*
- *Роль філософських концепцій у становленні сучасної культури та соціокультурних практик.*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про вплив філософських ідей на розвиток суспільства та культури; сформулювати розуміння взаємозв'язку між філософією, соціальними інститутами та культурними практиками; розвивати навички аналізу соціокультурних процесів і вміння застосовувати історико-філософські знання для осмислення сучасних суспільних явищ.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та літературу, звернувши особливу увагу на взаємозв'язок між філософськими ідеями та розвитком культури, освіти, мистецтва, політики й суспільних інститутів. Виконуючи завдання, важливо не лише характеризувати окремі філософські концепції, а й простежувати їхній вплив на сучасні соціокультурні процеси та професійну діяльність менеджера соціокультурної діяльності.

### **Завдання 1. Хронологічна інфографіка**

Підготуйте інфографіку «Філософські ідеї, що змінили світ».

Оберіть 5–6 філософських ідей або концепцій різних історичних епох та покажіть: автора або філософську школу; основний зміст ідеї; сферу впливу (освіта, культура, політика, мистецтво, суспільство); приклад впливу на сучасність.

Форма представлення: інфографіка, стрічка часу (timeline) або ментальна карта.

*Методичні рекомендації:* важливо не лише назвати філософські ідеї, а й показати їхній практичний вплив на розвиток суспільства та культури.

### **Завдання 2. Порівняльний аналіз**

Заповніть таблицю «Вплив філософії на різні сфери суспільного життя».

Сфера суспільного життя	Приклади впливу філософських ідей	Конкретний історичний приклад
Освіта		
Мистецтво		
Політика		
Право		
Соціальні інститути		
Культура повсякденності		

*Методичні рекомендації:* для кожної сфери доберіть конкретні приклади, які демонструють вплив філософських концепцій на суспільні зміни.

### ***Завдання 3. Аналітичний огляд***

Підготуйте коротке аналітичне повідомлення на тему:

«Філософська ідея, що найбільше вплинула на розвиток сучасного суспільства». Можна обрати одну з концепцій: гуманізм; раціоналізм; ідея прав людини; свобода особистості; демократія; толерантність; соціальна справедливість; діалог культур.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* розкрийте зміст обраної ідеї, її історичне походження та значення для сучасного суспільства.

### ***Завдання 4. Аналіз соціокультурного кейсу***

Ознайомтеся із ситуацією. У місті реалізується проєкт зі створення сучасного культурного простору для молоді. Організатори прагнуть зробити його відкритим для представників різних культурних, соціальних та вікових груп.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які філософські цінності можуть бути покладені в основу такого проєкту?
2. Які ідеї гуманізму, толерантності та діалогу культур можуть бути реалізовані в його діяльності?
3. Чому філософські концепції залишаються важливими для розвитку сучасних соціокультурних практик?

Обсяг роботи – 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «гуманізм», «цінності», «діалог культур», «соціальна відповідальність», «культурна різноманітність».

### ***Завдання 5. Концептуальна карта***

Створіть концептуальну карту «Філософія і сучасна культура». У центрі розмістіть поняття «Філософія», а навколо покажіть її взаємозв'язки з: освітою; мистецтвом; політикою; наукою; медіакulturурою; міжкультурною комунікацією; соціокультурною діяльністю.

*Методичні рекомендації:* відображайте не лише зв'язки, а й конкретні приклади впливу філософських ідей на сучасні культурні практики.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Як філософські ідеї впливають на розвиток суспільства?
2. Чому філософію вважають чинником культурних трансформацій?
3. Які філософські концепції найбільше вплинули на розвиток сучасної культури?
4. Як філософія впливає на систему освіти?
5. Який зв'язок існує між філософією та мистецтвом?
6. Як філософські ідеї впливають на політичне життя суспільства?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

7. Що таке гуманізм і яке його значення для сучасної культури?
8. Чому принцип толерантності є важливим для сучасного світу?
9. Яку роль відіграє філософія у формуванні суспільних цінностей?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо розуміти вплив філософських ідей на культуру та суспільство?

Форма представлення результатів самостійної роботи

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Портфоліо повинно містити: інфографіку або стрічку часу «Філософські ідеї, що змінили світ»; заповнену порівняльну таблицю «Вплив філософії на різні сфери суспільного життя»; аналітичне повідомлення про одну з філософських концепцій; письмовий аналіз соціокультурного кейсу; концептуальну карту «Філософія і сучасна культура». Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі (текстовий документ, презентація, інфографіка, концептуальна карта, ментальна карта). Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати соціокультурні процеси, встановлювати зв'язки між філософськими ідеями та культурними явищами, аргументовано висловлювати власну позицію та застосовувати філософські знання до майбутньої професійної діяльності.

### Домашнє завдання

- Підготуйте добірку з п'яти прикладів впливу філософських ідей на сучасну культуру (кінематограф, літературу, мистецтво, освіту, соціальні мережі, громадські ініціативи тощо) та коротко поясніть цей вплив.
  - Підготуйте есе на одну із запропонованих тем:
    1. «Чи здатні філософські ідеї змінювати суспільство?»
    2. «Гуманізм як основа сучасної культури».
    3. «Філософія і мистецтво: діалог ідей та образів».
    4. «Роль філософських цінностей у діяльності менеджера соціокультурної сфери».
    5. «Чому сучасна культура потребує філософського осмислення?»
- Обсяг: 2–3 сторінки. Методичні рекомендації: есе повинно містити вступ із постановкою проблеми, основну частину з аргументами та прикладами, власну позицію автора та висновки. Під час написання доцільно використовувати приклади із сучасного культурного життя та майбутньої професійної діяльності у сфері менеджменту соціокультурної діяльності.

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3**

**Тема: «Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі»**

*Форма заняття: кейс-стаді*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів про проблему людини у філософії, співвідношення біологічних, соціальних і духовних вимірів людського буття; сформуванню розуміння свободи як фундаментальної характеристики людського існування та її зв'язку з відповідальністю; розвивати навички аналізу моральних дилем, аргументації власної позиції, критичного мислення та прийняття відповідальних рішень у професійній і суспільній діяльності.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Кейс-стаді* – це інтерактивна форма навчання, що передбачає аналіз конкретних ситуацій (кейсів), які містять певну проблему або суперечність і потребують прийняття рішення. Під час роботи здобувачі застосовують теоретичні знання для аналізу практичних ситуацій, навчаються аргументувати власну позицію, працювати в команді та оцінювати можливі наслідки різних варіантів дій. У філософії кейс-стаді дозволяє осмислювати складні питання свободи, відповідальності, людської гідності та морального вибору через конкретні життєві приклади.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

#### ***Завдання 1. Актуалізація понять «Людина та особистість»***

У малих групах складіть порівняльну характеристику понять: людина; індивід; особистість; індивідуальність.

Результати оформіть у вигляді короткої таблиці.

Питання для обговорення

- Чи народжується людина особистістю?
- Що формує індивідуальність людини?
- Які чинники найбільше впливають на становлення особистості?

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на взаємозв'язок біологічних, соціальних і духовних чинників розвитку людини.

#### ***Завдання 2. Кейс-аналіз «Свобода вибору чи тиск більшості?»***

Ситуація: студент бере участь у підготовці соціокультурного заходу. Більшість членів команди підтримує ідею використання контенту, який може викликати неоднозначну реакцію окремих соціальних груп. Студент переконаний, що така ідея суперечить принципам поваги до людської гідності, але боїться втратити підтримку колективу.

Завдання:

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді:

1. Які варіанти вибору має студент?
2. Чи є свобода вибору абсолютною?
3. Яку відповідальність він несе за своє рішення?
4. Які моральні цінності вступають у суперечність?

*Методичні рекомендації:* оцінюйте ситуацію з позицій свободи, відповідальності та людської гідності. Враховуйте можливі наслідки кожного рішення.

### ***Завдання 3. Кейс «Свобода слова і відповідальність»***

Ситуація: організатор культурного проєкту опублікував у соціальних мережах допис, який викликав суспільний резонанс. Частина аудиторії підтримала його право на вільне висловлення думки, інші вважають, що висловлювання можуть спричинити дискримінацію певних груп населення.

Завдання: у групах обговоріть:

1. Де проходить межа між свободою слова та відповідальністю?
2. Чи повинна свобода мати обмеження?
3. Які права та інтереси інших людей необхідно враховувати?

*Методичні рекомендації:* аргументуйте відповіді, спираючись на принципи прав людини та поваги до людської гідності.

### ***Завдання 4. Аналіз моральної дилеми «Особистий успіх чи суспільне благо?»***

Ситуація: молодий менеджер отримав пропозицію високооплачуваної роботи в комерційній структурі. Водночас він працює над соціокультурним проєктом, який має важливе значення для місцевої громади, але не гарантує матеріальної вигоди.

Завдання: проаналізуйте:

1. Які цінності представлені у цій ситуації?
2. Чи може самореалізація суперечити відповідальності перед суспільством?
3. Яке рішення ви вважаєте найбільш обґрунтованим і чому?

*Методичні рекомендації:* необхідно не лише запропонувати рішення, а й пояснити його з точки зору свободи вибору та моральної відповідальності.

### ***Завдання 5. Групова дискусія «Чи справді сучасна людина є вільною?»***

Кожна група отримує один із чинників впливу на свободу людини: соціальні мережі; масова культура; реклама; суспільна думка; алгоритми цифрових платформ; штучний інтелект.

Необхідно визначити:

- як цей чинник впливає на свободу вибору людини;
- які нові можливості він створює;
- які ризики виникають для особистої автономії.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
Д3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* під час аналізу враховуйте особливості сучасного інформаційного суспільства та глобалізаційних процесів.

**Підсумкова рефлексія.** Завершіть речення:

- Свобода для мене означає ...
- Відповідальність починається тоді, коли ...
- Найскладнішим у процесі вибору є ...
- Після заняття я замислився(лася) над ...

*Методичні рекомендації:* відповіді повинні відображати особисте розуміння взаємозв'язку свободи та відповідальності.

### Контрольні запитання

1. У чому полягає проблема людини у філософії?
2. Які виміри людського буття виокремлюють?
3. Чим відрізняються поняття «людина», «індивід», «особистість» та «індивідуальність»?
4. Чому свободу вважають фундаментальною характеристикою людини?
5. Чи може свобода існувати без відповідальності?
6. Що таке моральний вибір?
7. У чому полягає сутність людської гідності?
8. Як права людини пов'язані з відповідальністю?
9. Які виклики для свободи людини створює сучасне інформаційне суспільство?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо усвідомлювати взаємозв'язок свободи та відповідальності?

### Самостійне опрацювання

- Свобода вибору, моральна відповідальність та самореалізація особистості.
- Людська гідність, права людини та відповідальність перед суспільством.
- Виклики свободи в сучасному інформаційному та глобалізованому світі.

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про свободу як фундаментальну характеристику людського існування, взаємозв'язок свободи та відповідальності, роль людської гідності й прав людини у сучасному суспільстві; сформувати навички аналізу моральних дилем, оцінювання суспільних викликів

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

та усвідомлення особистої відповідальності в умовах цифровізації та глобалізації.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «свобода», «відповідальність», «самореалізація», «людська гідність», «права людини», «моральний вибір», «цифрове суспільство». Виконуючи завдання, важливо не лише відтворювати теоретичні положення, а й аналізувати реальні суспільні ситуації, пов'язувати філософські проблеми свободи з особистим досвідом та майбутньою професійною діяльністю.

**Завдання 1. Інтелект-карта.** Створіть інтелект-карту «Свобода і відповідальність у житті людини».

У схемі відобразіть:

- поняття свободи;
- види свободи (особиста, моральна, політична, економічна, творча);
- відповідальність як умову реалізації свободи;
- наслідки відповідального та безвідповідального вибору;
- значення свободи для самореалізації особистості.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між свободою вибору, відповідальністю та розвитком особистості. Використовуйте графічні елементи для відображення причинно-наслідкових зв'язків.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Права людини та відповідальність громадянина».

Права людини	Приклади реалізації	Пов'язана відповідальність
Право на свободу слова		
Право на освіту		
Право на працю		
Право на участь у культурному житті		
Право на вільне висловлення поглядів		
Право на інформацію		

*Методичні рекомендації:* під час заповнення таблиці зверніть увагу на те, що кожне право передбачає певні обов'язки та відповідальність перед іншими людьми й суспільством.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Свобода як умова самореалізації особистості». У роботі висвітліть: філософське розуміння свободи; зв'язок свободи та морального вибору; роль відповідальності у процесі самореалізації; приклади з життя або професійної діяльності.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади, які демонструють, як свобода впливає на життєвий шлях людини та її професійний розвиток.

**Завдання 4. Аналіз ситуації.** Ознайомтеся із ситуацією. Студент створив у соціальних мережах сторінку, де публікує власні коментарі щодо суспільних подій. Один із дописів викликав хвилю негативних реакцій та конфліктів серед підписників. Автор наполягає на своєму праві вільно висловлювати думки, але частина аудиторії вважає, що його висловлювання порушують принципи поваги та толерантності.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Чи має свобода слова певні межі?
2. У чому полягає відповідальність людини за поширення інформації?
3. Як пов'язані свобода, гідність та права інших людей?
4. Яке рішення ви вважаєте найбільш етично обґрунтованим?

Обсяг роботи – 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «свобода слова», «людська гідність», «толерантність», «відповідальність», «цифрова етика».

### **Завдання 5. SWOT-аналіз**

Проведіть SWOT-аналіз проблеми: «Свобода людини в цифровому та глобалізованому світі». Заповніть таблицю.

<b>Сильні сторони (Strengths)</b>	<b>Слабкі сторони (Weaknesses)</b>
<b>Можливості (Opportunities)</b>	<b>Загрози (Threats)</b>

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на вплив соціальних мереж, цифрових технологій, глобальних комунікацій, штучного інтелекту та інформаційних потоків на свободу людини.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке свобода у філософському розумінні?
2. Чому свобода нерозривно пов'язана з відповідальністю?
3. Що таке моральний вибір?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

4. У чому полягає значення свободи для самореалізації особистості?
5. Що таке людська гідність?
6. Який взаємозв'язок існує між правами людини та відповідальністю?
7. Чому права людини є важливою цінністю демократичного суспільства?
8. Які виклики для свободи людини створює цифрове середовище?
9. Як глобалізація впливає на можливості та обмеження свободи?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо усвідомлювати етичні аспекти свободи та відповідальності?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аргументовано аналізувати моральні дилеми, оцінювати наслідки людського вибору, обґрунтовувати власну позицію та застосовувати філософські знання до сучасних соціокультурних процесів.

### 📌 Домашнє завдання

*Підготуйте філософський коментар до однієї із сучасних суспільних проблем.*

- свобода висловлювань у соціальних мережах;
- проблема приватності та захисту персональних даних;
- кібербулінг і відповідальність користувачів цифрового простору;
- вплив штучного інтелекту на свободу людського вибору;
- толерантність і культура спілкування в багатокультурному суспільстві;
- свобода творчості та межі суспільної відповідальності митця.

*Необхідно: описати проблему; визначити, які цінності та права людини вона зачіпає; проаналізувати проблему через категорії свободи, відповідальності та людської гідності; запропонувати власне бачення можливих шляхів її вирішення.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно використовувати філософські поняття та аргументи, розглянуті під час вивчення теми. Важливо не лише висловити власну думку, а й обґрунтувати її, спираючись на принципи свободи, відповідальності, прав людини та поваги до людської гідності.*

#### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4**

##### **Тема 4. Філософія культури та культурна ідентичність**

*Форма заняття: Аналіз культурних кейсів з елементами групової дискусії*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів щодо сутності культури як способу людського буття та предмета філософського аналізу; сформуванню розуміння ролі культурної пам'яті, традицій і символів у розвитку суспільства; розвивати навички аналізу культурних явищ, визначення особливостей культурної ідентичності, аргументованого висловлення власної позиції та участі в дискусії з актуальних соціокультурних питань.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Аналіз культурних кейсів з елементами групової дискусії* – це інтерактивна форма навчання, що передбачає розгляд конкретних соціокультурних ситуацій, пов'язаних із функціонуванням культури, збереженням культурної спадщини, формуванням ідентичності та взаємодією різних культурних спільнот. Під час роботи здобувачі аналізують культурні явища, виявляють причини та наслідки суспільних процесів, аргументують власні судження та беруть участь у колективному обговоренні проблем сучасного культурного розвитку.

#### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

##### ***Завдання 1. Актуалізація понять «Культура та культурна ідентичність»***

У малих групах складіть порівняльну характеристику понять: культура; культурна спадщина; культурна пам'ять; культурна ідентичність.

Результати оформіть у вигляді таблиці.

Питання для обговорення:

- Чому культуру називають способом людського буття?
- Яку роль відіграє культурна пам'ять у житті суспільства?
- Чи може людина мати кілька рівнів культурної ідентичності одночасно?

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на взаємозв'язок культури, суспільства та особистості, а також на роль традицій у збереженні культурного досвіду.

##### ***Завдання 2. Кейс-аналіз «Збереження культурної спадщини чи модернізація?»***

Ситуація: у центрі міста планується реконструкція історичної будівлі. Частина громади наполягає на її повному збереженні як важливого культурного об'єкта, інші вважають, що будівлю необхідно модернізувати відповідно до сучасних потреб. Завдання:

1. Визначте культурну цінність об'єкта.
2. Які аргументи можна навести на користь кожної позиції?

3. Чи можуть традиції та сучасний розвиток поєднуватися?

4. Яке рішення ви вважаєте найбільш доцільним?

*Методичні рекомендації:* аналізуйте ситуацію з позицій культурної пам'яті, суспільних потреб та відповідальності за збереження культурної спадщини.

### ***Завдання 3. Кейс «Глобалізація та національна культура»***

Ситуація: молодь дедалі частіше споживає продукти глобальної масової культури (музику, фільми, контент соціальних мереж), тоді як інтерес до національних культурних традицій поступово зменшується.

*Завдання для групового обговорення:*

1. Які позитивні та негативні наслідки глобалізації для культури?

2. Чи загрожує глобалізація національній культурній самобутності?

3. Які механізми сприяють збереженню культурної ідентичності?

4. Як можна поєднати відкритість до світу із збереженням власної культури?

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади із сучасного культурного життя України та інших країн.

### ***Завдання 4. Аналіз культурного кейсу «Мова як елемент культурної ідентичності»***

Ситуація: у багатокультурному регіоні виникла дискусія щодо ролі державної мови та мов національних спільнот у культурному житті громади.

*Завдання:*

1. Яке значення має мова для формування культурної ідентичності?

2. Чи може культурна ідентичність існувати без спільної мови?

3. Як забезпечити баланс між збереженням культурного різноманіття та суспільною єдністю?

4. Які культурні цінності представлені у цій ситуації?

*Методичні рекомендації:* аргументуйте відповіді, спираючись на принципи культурного плюралізму та взаємоповаги.

### ***Завдання 5. Групова дискусія «Що формує культурну ідентичність сучасної людини?»***

Кожна група отримує один із чинників формування культурної ідентичності: сім'я та традиції; освіта; мистецтво; мова; засоби масової інформації; соціальні мережі; історична пам'ять.

*Необхідно визначити:*

- як цей чинник впливає на формування культурної ідентичності;
- які можливості він створює для розвитку особистості;
- які ризики може породжувати в умовах глобалізації.

Після презентації результатів проводиться загальна дискусія.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на особливості формування ідентичності в сучасному цифровому суспільстві.

**Підсумкова рефлексія.** Завершіть речення:

Культура для мене означає ...

Найважливішим елементом культурної ідентичності є ...

Після заняття я зрозумів(ла), що культурна пам'ять ...

Найбільше мене зацікавило питання ...

*Методичні рекомендації:* відповіді мають відображати особисте розуміння ролі культури та культурної ідентичності в житті людини і суспільства.

### Контрольні запитання

1. Що є предметом філософії культури?
2. Які основні підходи до розуміння культури сформувалися в історії філософії?
3. Які складові культури виокремлюють?
4. У чому полягає роль символів у культурі?
5. Що таке культурна пам'ять?
6. Які функції виконують традиції в суспільстві?
7. Що таке культурна ідентичність?
8. Чим відрізняються національна, громадянська та культурна ідентичність?
9. Як глобалізація впливає на розвиток сучасної культури?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо розуміти механізми формування культурної ідентичності?

### Самостійне опрацювання

- *Українська культура в контексті світового культурного процесу.*
- *Культурна спадщина як ресурс розвитку суспільства та соціокультурної діяльності.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про сутність культури та культурної ідентичності, особливості розвитку української культури в контексті світового культурного процесу; сформувати розуміння ролі культурної спадщини у збереженні національної пам'яті та розвитку суспільства; розвивати навички аналізу культурних явищ, оцінювання значення культурних ресурсів для соціокультурної діяльності та обґрунтування шляхів популяризації культурної спадщини.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

поняття «культура», «культурна ідентичність», «національна культура», «культурна спадщина», «глобалізація», «міжкультурний діалог», «культурна пам'ять». Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасні культурні процеси, визначати роль культурної спадщини у формуванні громадянської свідомості та оцінювати можливості її використання у соціокультурних проєктах.

### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «*Культурна ідентичність сучасного українця*».

У схемі відобразіть:

- історичні чинники формування ідентичності;
- мову як елемент культури;
- традиції та звичаї;
- національні символи;
- культурну спадщину;
- вплив глобалізації та цифрових технологій;
- роль культури у формуванні громадянської позиції.

*Форма представлення:* ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між культурною пам'яттю, національними цінностями та сучасними формами культурної самореалізації особистості.

### **Завдання 2. Аналітична таблиця**

Заповніть таблицю «*Складові культурної спадщини та їх значення для розвитку суспільства*».

Складова спадщини	культурної	Приклади	Значення для суспільства
Матеріальна спадщина			
Архітектурні пам'ятки			
Історико-культурні ландшафти			
Усна народна творчість			
Традиції та обряди			
Народні ремесла			
Сучасна культурна творчість			

*Методичні рекомендації:* під час заповнення таблиці використовуйте приклади української культурної спадщини та пояснюйте її вплив на формування культурної пам'яті, національної ідентичності й туристичної привабливості територій.

### ***Завдання 3. Аналітичне повідомлення***

Підготуйте повідомлення на тему:

**«Українська культура в умовах глобалізації: виклики та перспективи».**

У роботі висвітліть:

- особливості сучасного культурного розвитку України;
- вплив глобалізаційних процесів на національну культуру;
- роль культурної ідентичності у збереженні самобутності;
- значення міжкультурного діалогу;
- перспективи популяризації української культури у світі.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади сучасних культурних ініціатив, міжнародних культурних проєктів та діяльності українських культурних інституцій.

### ***Завдання 4. Аналіз соціокультурної ситуації***

Ознайомтеся із ситуацією: у невеликій громаді планується реконструкція центральної площі. Для реалізації проєкту пропонується демонтувати старовинну будівлю XIX століття, яка не використовується за призначенням, але є важливим елементом місцевої історико-культурної спадщини. Частина мешканців підтримує модернізацію простору, інші виступають за збереження історичної пам'ятки.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які культурні цінності порушуються або захищаються у цій ситуації?
2. Чому культурна спадщина є важливою для громади?
3. Які аргументи можуть наводити прихильники кожної позиції?
4. Які альтернативні рішення можна запропонувати?
5. Як поєднати потреби розвитку громади та збереження культурної спадщини?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «культурна спадщина», «культурна пам'ять», «ідентичність», «суспільне благо», «сталій розвиток».

### ***Завдання 5. Мініпроєкт.***

Розробіть концепцію соціокультурного проєкту «Культурна спадщина моєї громади». У проєкті визначте: назву та мету проєкту; об'єкт культурної спадщини або культурну традицію; цільову аудиторію; основні заходи; можливих партнерів; очікувані результати та соціальний ефект.

*Форма представлення:* опис проєкту (1–2 сторінки), презентація або постер.

*Методичні рекомендації:* орієнтуйтеся на реальні потреби громади та можливості популяризації місцевої культурної спадщини серед молоді.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що вивчає філософія культури?
2. Як співвідносяться поняття «культура» і «цивілізація»?
3. Що таке культурна ідентичність?
4. Які чинники впливають на формування культурної ідентичності?
5. У чому полягає значення української культури для національного розвитку?
6. Що належить до культурної спадщини?
7. Яку роль відіграє культурна пам'ять у житті суспільства?
8. Як глобалізація впливає на національні культури?
9. Чому важливо зберігати культурну спадщину?
10. Як культурна спадщина може використовуватися у соціокультурній діяльності та розвитку громад?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аналізувати культурні процеси, визначати роль культурної спадщини у розвитку суспільства, обґрунтовувати значення культурної ідентичності та застосовувати філософські знання для вирішення актуальних проблем соціокультурної сфери.

### **Домашнє завдання**

*Підготуйте есе на тему: «Культурна спадщина як ресурс розвитку сучасного суспільства».*

*Необхідно: визначити значення культурної спадщини для формування культурної ідентичності; проаналізувати роль історико-культурних пам'яток, традицій або нематеріальної культурної спадщини у розвитку громади; обґрунтувати можливості використання культурної спадщини в соціокультурних проєктах; визначити сучасні виклики її збереження та популяризації; сформулювати власне бачення ролі культурної спадщини у майбутньому України. Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно використовувати понятійний апарат теми, аргументувати власні висновки, спираючись на філософські підходи до розуміння культури, а також демонструвати зв'язок між культурною спадщиною, культурною ідентичністю та практикою соціокультурної діяльності.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5**

**Тема: «Цінності як основа соціокультурної діяльності»**

*Форма заняття: Mini-project*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів про природу, структуру та роль цінностей у житті людини і суспільства; сформувати розуміння значення загальнолюдських, громадянських, національних і професійних цінностей у соціокультурній діяльності; розвивати навички аналізу соціокультурних процесів, проєктного мислення, командної роботи, презентації ідей та обґрунтування ціннісних орієнтирів у професійній діяльності.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Mini-project* – це форма навчальної діяльності, що передбачає розроблення невеликого практикоорієнтованого проєкту, спрямованого на розв’язання певної соціальної, культурної або професійної проблеми. У процесі роботи здобувачі аналізують проблему, визначають ціннісні засади діяльності, розробляють концепцію проєкту та презентують результати. Така форма сприяє розвитку критичного мислення, креативності, навичок співпраці та здатності застосовувати філософські знання у професійній сфері.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Ціннісна розминка «Що для мене є важливим?»***

Індивідуально визначте п’ять найважливіших життєвих цінностей із запропонованого переліку: свобода; справедливість; гідність; відповідальність; безпека; сім’я; творчість; освіта; патріотизм; толерантність; професійна самореалізація; солідарність. Після цього об’єднайтеся в малі групи та сформууйте спільний рейтинг цінностей групи.

*Питання для обговорення:*

1. Чому різні люди обирають різні цінності?
2. Чи можуть цінності змінюватися протягом життя?
3. Які цінності є особливо важливими для сучасного українського суспільства?
4. Чому цінності впливають на поведінку людини?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на відмінність між особистими, суспільними та професійними цінностями.

### ***Завдання 2. Робота в групах «Карта сучасних цінностей»***

Кожна група отримує одну категорію цінностей: загальнолюдські; громадянські; національні; професійні; демократичні.

Необхідно створити візуальну карту, у якій відобразити:

1. Зміст обраної групи цінностей.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Приклади їх прояву в суспільстві.
3. Можливі загрози для цих цінностей.
4. Їх значення для соціокультурної діяльності.

Після завершення роботи групи презентують результати.

*Методичні рекомендації:* використовуйте схеми, символи, асоціативні образи та приклади із сучасного суспільного життя.

### ***Завдання 3. Мініпроект «Цінності в дії»***

У групах розробіть концепцію соціокультурного проекту, спрямованого на популяризацію певної цінності.

Оберіть одну з цінностей: людська гідність; свобода; справедливість; толерантність; відповідальність; солідарність; громадянська активність.

Структура мініпроекту:

1. Назва проекту.
2. Проблема, на розв'язання якої він спрямований.
3. Цінність, яка лежить в основі проекту.
4. Цільова аудиторія.
5. Основні заходи.
6. Очікувані результати.
7. Соціокультурний ефект.

*Методичні рекомендації:* проект має бути реалістичним і спрямованим на розвиток громади, культури або молодіжного середовища.

### ***Завдання 4. Аналіз кейсів «Цінності та суспільні виклики»***

Кожна група отримує один кейс.

Кейс 1. Організатори культурного заходу відмовилися допускати до участі представників певної соціальної групи.

Кейс 2. У громаді виник конфлікт щодо встановлення пам'ятного об'єкта, який по-різному оцінюється різними поколіннями.

Кейс 3. У соціальних мережах поширюється інформаційна кампанія, що принижує людську гідність окремих осіб.

Кейс 4. Молодь не бере участі у громадських культурних ініціативах.

Необхідно визначити:

1. Які цінності порушено або поставлено під загрозу?
2. Які наслідки це може мати для суспільства?
3. Які шляхи вирішення проблеми можна запропонувати?
4. Яку роль можуть відігравати фахівці соціокультурної сфери?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу спирайтеся на принципи демократії, свободи, справедливості та людської гідності.

### ***Завдання 5. Презентація мініпроектів «Цінності майбутнього»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Кожна група представляє власний мініпроект. Під час презентації необхідно пояснити:

- чому обрана саме ця цінність;
- яку проблему вона допомагає вирішити;
- як проєкт впливатиме на громаду;
- які результати можуть бути досягнуті в довгостроковій перспективі.

Інші групи виступають експертами та оцінюють проєкти за критеріями: актуальність проблеми, обґрунтування цінності, креативність ідеї, реалістичність реалізації, якість презентації.

*Методичні рекомендації:* аргументуйте власну позицію та демонструйте зв'язок між цінностями і практичною діяльністю.

### *Підсумкова рефлексія*

Завершіть речення:

Найважливішою цінністю для сучасного суспільства я вважаю ...

Під час роботи над проєктом я зрозумів(ла), що ...

Найбільш складним було ...

Для моєї майбутньої професійної діяльності особливо важливою є цінність ...

Після заняття я усвідомив(ла), що цінності ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на роль цінностей у формуванні особистості, культури та професійної діяльності менеджера соціокультурної діяльності.

### **Контрольні запитання**

1. Що вивчає аксіологія?
2. Якою є природа цінностей?
3. Які основні види цінностей виділяють у сучасній філософії?
4. Чим відрізняються загальнолюдські та національні цінності?
5. У чому полягає значення громадянських цінностей?
6. Яку роль відіграють професійні цінності в діяльності фахівця?
7. Чому людська гідність є фундаментальною цінністю демократичного суспільства?
8. Як пов'язані свобода та відповідальність?
9. Яке значення мають цінності для соціокультурної діяльності?
10. Як майбутній менеджер соціокультурної діяльності може сприяти утвердженню цінностей у громаді?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### Самостійне опрацювання

- Роль цінностей у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.
- Ціннісні засади прийняття управлінських рішень у соціокультурній діяльності.
- Значення професійної етики та суспільної відповідальності у реалізації соціокультурних проєктів.

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про природу та значення цінностей у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери; сформувати розуміння ролі моральних, громадянських і професійних цінностей у процесі прийняття рішень та реалізації суспільно значущих проєктів; розвивати навички аналізу професійних ситуацій, оцінювання соціокультурних ініціатив та обґрунтування управлінських рішень на основі ціннісних орієнтирів.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «цінність», «професійні цінності», «людська гідність», «справедливість», «відповідальність», «демократія», «суспільне благо», «професійна етика». Виконуючи завдання, важливо аналізувати практичні ситуації соціокультурної діяльності, встановлювати взаємозв'язок між цінностями та управлінськими рішеннями, а також оцінювати вплив ціннісних орієнтирів на розвиток громади та суспільства.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Цінності менеджера соціокультурної діяльності».

У схемі відобразіть:

- загальнолюдські цінності;
- громадянські цінності;
- професійні цінності;
- етичні принципи професійної діяльності;
- вплив цінностей на прийняття рішень;
- значення цінностей для взаємодії з громадою.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між особистими переконаннями, професійною етикою та соціальною відповідальністю менеджера соціокультурної діяльності.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Цінності та їх прояв у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери».

Цінність	Прояв у професійній діяльності	Можливі наслідки нехтування цінністю
Людська гідність		
Справедливість		
Відповідальність		
Толерантність		
Свобода		
Громадянська активність		
Патріотизм		

*Методичні рекомендації:* під час заповнення таблиці зверніть увагу на практичні ситуації професійної діяльності та вплив цінностей на взаємодію з різними соціальними групами.

### **Завдання 3. Аналітичне повідомлення**

Підготуйте повідомлення на тему:

«Професійні цінності як основа діяльності менеджера соціокультурної сфери».

У роботі висвітліть:

- сутність професійних цінностей;
- роль цінностей у професійному виборі та поведінці;
- значення моральної відповідальності;
- вплив цінностей на успішність соціокультурних проєктів;
- приклади з діяльності сучасних культурних інституцій або громадських організацій.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте конкретні приклади з практики соціокультурної діяльності та громадських ініціатив.

### **Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

*Ознайомтеся із ситуацією:* у громаді планується проведення масштабного культурного фестивалю. Організатори отримали фінансування від компанії, діяльність якої викликає неоднозначну суспільну оцінку. Частина громади підтримує проведення заходу через його культурне значення, інші вважають співпрацю з таким партнером неетичною. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які цінності вступають у суперечність у цій ситуації?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які фактори повинен враховувати менеджер під час прийняття рішення?
3. Які можливі наслідки матиме кожен із варіантів рішення?
4. Як забезпечити баланс між суспільними інтересами, етичними принципами та успішною реалізацією проєкту?
5. Яке рішення ви вважаєте найбільш обґрунтованим?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «професійна етика», «відповідальність», «суспільне благо», «справедливість», «репутація організації».

### **Завдання 5. Проєктний аналіз**

Проведіть SWOT-аналіз соціокультурного проєкту, спрямованого на популяризацію однієї з цінностей (гідності, толерантності, громадянської активності, інклюзії, відповідальності).

Заповніть таблицю.

<b>Сильні сторони (Strengths)</b>	<b>Слабкі сторони (Weaknesses)</b>
<b>Можливості (Opportunities)</b>	<b>Загрози (Threats)</b>

*Методичні рекомендації:* зверніть увагу на потреби громади, ресурси проєкту, можливості партнерства, соціальний ефект та потенційні ризики реалізації.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке цінності у філософському розумінні?
2. Які види цінностей виділяють у сучасній аксіології?
3. Що належить до професійних цінностей менеджера соціокультурної діяльності?
4. Чому людська гідність вважається фундаментальною цінністю?
5. Яку роль відіграє відповідальність у професійній діяльності?
6. Як цінності впливають на процес прийняття управлінських рішень?
7. У чому полягає значення справедливості для соціокультурної діяльності?
8. Чому професійна етика є важливою складовою діяльності менеджера?
9. Як цінності впливають на успішність суспільно значущих проєктів?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної сфери важливо усвідомлювати власні ціннісні орієнтири?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Особлива увага приділяється здатності аналізувати професійні ситуації, аргументовано обґрунтовувати управлінські рішення, визначати ціннісні засади соціокультурної діяльності та застосовувати філософські знання до вирішення актуальних суспільних проблем.

### 41 Домашнє завдання

*Підготуйте есе на тему:*

*«Цінності як основа успішного соціокультурного проєкту».*

*Необхідно: визначити обрану соціальну або культурну проблему; проаналізувати, які цінності мають бути покладені в основу її вирішення; обґрунтувати роль менеджера соціокультурної діяльності у впровадженні цих цінностей; визначити можливі соціальні результати реалізації відповідних ініціатив; сформулювати власне бачення ролі цінностей у професійній діяльності.*

#### **Орієнтовні теми (на вибір):**

- *Цінність людської гідності в культурних практиках.*
- *Толерантність як основа міжкультурного діалогу.*
- *Відповідальність менеджера під час реалізації суспільно значущих проєктів.*
- *Демократичні цінності у діяльності культурних інституцій.*
- *Громадянська активність та розвиток локальних культурних ініціатив. – Цінності інклюзії у сучасному культурному просторі.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно використовувати понятійний апарат теми, аргументувати власні висновки, спираючись на філософські уявлення про цінності, а також демонструвати зв'язок між аксіологічними принципами та практикою соціокультурної діяльності.*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

### Філософія суспільства та соціокультурних процесів



### ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

**Тема:** «Суспільство як об'єкт філософського осмислення»

*Форма заняття: Кейс-стаді (Case Study)*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів освіти про суспільство як складну систему соціальних зв'язків і взаємодій; сформувати розуміння основних філософських концепцій суспільства, соціальної структури, соціальних інститутів і соціальних ролей; розвивати навички аналізу суспільних процесів, критичного мислення, аргументації власної позиції та застосування філософських знань до аналізу сучасних соціальних явищ і професійних ситуацій у соціокультурній сфері.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Кейс-стаді (Case Study)* – це метод навчання, що передбачає аналіз конкретних ситуацій (кейсів), які відображають реальні суспільні процеси або професійні проблеми. Під час роботи здобувачі визначають проблему, аналізують причини та наслідки подій, виявляють взаємозв'язки між соціальними інститутами, групами та ролями, пропонують можливі рішення. Така форма сприяє розвитку

аналітичного мислення, уміння працювати в команді та застосовувати теоретичні знання до практичних ситуацій.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Вступний кейс «Людина і суспільство»***

Ознайомтеся з твердженням: *«Молода людина вважає, що може повністю реалізувати себе незалежно від суспільства, соціальних норм і соціальних інститутів.»*

Обговоріть у парах:

1. Чи може людина існувати поза суспільством?
2. Які соціальні інститути впливають на становлення особистості?
3. Як суспільство формує поведінку людини?
4. Чи завжди вплив суспільства є позитивним?

Після обговорення сформулюйте короткий висновок про взаємозв'язок людини і суспільства.

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «суспільство», «соціалізація», «соціальні норми», «соціальні зв'язки», «соціальна взаємодія».

### ***Завдання 2. Робота в малих групах «Соціальна карта суспільства»***

Кожна група отримує один елемент соціальної структури: сім'я; освіта; культура; економіка; держава; громадські організації.

Необхідно визначити:

1. Яку роль виконує даний соціальний інститут?
2. Які потреби суспільства він задовольняє?
3. Які соціальні ролі реалізуються в його межах?
4. Які наслідки можуть виникнути в разі його неефективного функціонування?

Результати представити у вигляді схеми.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозалежність соціальних інститутів та їх роль у забезпеченні стабільності суспільства.

### ***Завдання 3. Аналіз кейсів «Суспільство в умовах змін»***

Кожна група отримує один кейс.

*Кейс 1. Цифровізація освіти.* Університет повністю переходить на використання цифрових платформ для навчання та комунікації.

Питання для аналізу:

1. Які переваги та ризики має цифровізація?
2. Як вона впливає на соціальні взаємодії?
3. Які нові соціальні ролі виникають?
4. Чи сприяє цифровізація розвитку суспільства?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Кейс 2. Волонтерський рух у громаді.* Після виникнення суспільної проблеми мешканці громади об'єдналися для організації волонтерської допомоги.

Питання для аналізу:

1. Які соціальні зв'язки формуються в процесі спільної діяльності?
2. Які цінності лежать в основі волонтерства?
3. Які функції громадянського суспільства проявляються у цій ситуації?
4. Які наслідки це може мати для розвитку громади?

*Кейс 3. Молодь і соціальні мережі.* Більшість молодих людей отримує інформацію та спілкується переважно через соціальні мережі.

Питання для аналізу:

1. Як соціальні мережі впливають на соціалізацію?
2. Які позитивні та негативні наслідки цього явища?
3. Як змінюються соціальні ролі та способи комунікації?
4. Чи можна вважати соціальні мережі новим соціальним інститутом?

*Кейс 4. Збереження культурної спадщини громади*

У громаді виникла дискусія щодо фінансування реставрації історичної пам'ятки або будівництва нового торговельного центру.

Питання для аналізу:

1. Які суспільні інтереси стикаються в цій ситуації?
2. Які соціальні групи можуть підтримувати різні позиції?
3. Які соціальні інститути повинні брати участь у прийнятті рішення?
4. Як знайти баланс між економічним розвитком і культурними потребами суспільства?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «соціальна структура», «соціальний інститут», «громадянське суспільство», «соціальна роль», «соціальний розвиток».

***Завдання 4. Порівняльний аналіз «Філософи про суспільство»***

Кожна група отримує одну філософську концепцію:

- Платон – суспільство як впорядкована система;
- Томас Гоббс – суспільний договір і сильна держава;
- Жан-Жак Руссо – народний суверенітет;
- Карл Маркс – суспільство як система соціально-економічних відносин;
- Еміль Дюркгейм – суспільство як соціальна цілісність.

Необхідно визначити:

1. Як мислитель пояснює походження суспільства?
2. Що є основою суспільного порядку?
3. Яку роль відіграє людина в суспільстві?
4. Які ідеї залишаються актуальними сьогодні?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Результати оформити у вигляді короткої таблиці та представити групі.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на відмінності між класичними та сучасними підходами до розуміння суспільства.

### **Завдання 5. Підсумковий кейс «Громада майбутнього».**

Уявіть, що ви входите до молодіжної ради громади та берете участь у розробленні програми її розвитку.

Необхідно запропонувати:

1. Які суспільні проблеми потребують першочергового вирішення?
2. Які соціальні інститути повинні бути залучені?
3. Які сучасні тенденції розвитку суспільства необхідно врахувати?
4. Якою має бути роль культури та соціокультурної діяльності?
5. Які соціальні зв'язки та форми взаємодії слід розвивати?

Підготуйте коротку презентацію результатів роботи.

*Методичні рекомендації:* пропозиції мають бути реалістичними та орієнтованими на потреби молоді, громади та сучасного суспільства.

### **Підсумкова рефлексія**

Завершіть речення:

Найважливішою ознакою суспільства я вважаю ...

Під час аналізу кейсів я зрозумів(ла), що ...

Найбільше мене зацікавила проблема ...

Для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності важливо розуміти ...

Сучасне суспільство змінюється тому, що ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок людини, суспільства, культури та соціокультурної діяльності.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке суспільство у філософському розумінні?
2. Які основні ознаки суспільства як соціальної системи?
3. Які філософські концепції пояснюють походження та розвиток суспільства?
4. Що таке соціальна структура суспільства?
5. Яку роль виконують соціальні інститути?
6. Що таке соціальна роль?
7. У чому полягає процес соціалізації особистості?
8. Які особливості сучасного інформаційного суспільства?
9. Як цифровізація впливає на суспільні відносини?
10. Яку роль відіграє соціокультурна діяльність у розвитку сучасного суспільства?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### Самостійне опрацювання

- *Культура як механізм інтеграції та розвитку суспільства.*
- *Соціокультурні процеси як предмет професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про культуру як важливий чинник суспільного розвитку та соціальної інтеграції; сформувати розуміння сутності соціокультурних процесів і їхнього значення для функціонування сучасного суспільства; розвивати навички аналізу соціокультурних явищ, оцінювання ролі культурних інституцій і громадських ініціатив у розвитку громад, а також здатність застосовувати філософські знання до майбутньої професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «культура», «соціокультурний процес», «соціальна інтеграція», «культурна комунікація», «соціальна згуртованість», «громада», «культурна політика», «соціокультурна діяльність». Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасні культурні практики, діяльність культурних інституцій, громадських організацій та локальних ініціатив, визначаючи їхній вплив на розвиток суспільства і громади.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «**Культура як чинник розвитку суспільства**».

У схемі відобразіть: основні функції культури; культуру як засіб соціалізації людини; культуру як механізм соціальної інтеграції; роль культурної спадщини; вплив культури на формування цінностей; культуру і розвиток громади; значення культури для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між культурою, суспільством, особистістю та соціокультурною діяльністю.

#### **Завдання 2. Аналітична таблиця**

Заповніть таблицю «Функції культури та їх прояв у житті суспільства».

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Функція культури	Зміст функції	Приклад прояву в суспільстві
Виховна		
Комунікативна		
Інтегративна		
Пізнавальна		
Ціннісно-орієнтаційна		
Регулятивна		
Творча		

*Методичні рекомендації:* добирайте приклади із сучасного суспільного життя, діяльності культурних установ, громадських організацій та молодіжних ініціатив.

### **Завдання 3. Аналітичне повідомлення**

Підготуйте повідомлення на тему: «Соціокультурні процеси в сучасному суспільстві та їх вплив на розвиток громади».

У роботі висвітліть:

- сутність соціокультурних процесів;
- приклади сучасних соціокультурних змін;
- роль культури у формуванні соціальної згуртованості;
- значення культурних інституцій для розвитку громади;
- можливості участі менеджера соціокультурної діяльності в управлінні соціокультурними процесами.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади діяльності бібліотек, музеїв, культурних центрів, молодіжних просторів, громадських організацій або культурних проєктів.

### **Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: у громаді спостерігається низька активність молоді в культурному житті. Більшість культурних заходів відвідують лише представники старших поколінь. Орган місцевого самоврядування планує розробити програму активізації молодіжної участі у соціокультурних процесах.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які соціокультурні проблеми можна визначити в даній ситуації?
2. Які причини низької активності молоді можуть існувати?
3. Які соціальні інститути повинні долучитися до вирішення проблеми?
4. Які культурні заходи або проєкти можуть сприяти залученню молоді?
5. Якою має бути роль менеджера соціокультурної діяльності у вирішенні цієї проблеми?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «соціальна інтеграція», «культурна комунікація», «соціокультурна діяльність», «громадська активність», «молодіжна політика».

### **Завдання 5. Аналіз соціокультурної ініціативи**

Оберіть будь-який культурний або громадський проєкт (місцевий, регіональний чи всеукраїнський) та проаналізуйте його за такими критеріями:

1. Назва проєкту.
2. Мета та цільова аудиторія.
3. Які соціокультурні потреби він задовольняє?
4. Які культурні цінності популяризує?
5. Який вплив має на громаду або суспільство?
6. Які професійні компетентності необхідні менеджеру для реалізації такого проєкту?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу не лише на культурний, а й на соціальний ефект проєкту.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке культура у філософському розумінні?
2. Які основні функції виконує культура в суспільстві?
3. Чому культуру вважають механізмом соціальної інтеграції?
4. Що таке соціокультурні процеси?
5. Які сучасні соціокультурні процеси найбільше впливають на суспільство?
6. Яку роль відіграють культурні інституції у розвитку громади?
7. Що таке соціальна згуртованість і як культура сприяє її формуванню?
8. Які напрями діяльності менеджера соціокультурної сфери пов'язані з управлінням соціокультурними процесами?
9. Як соціокультурні проєкти впливають на розвиток громади?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо розуміти закономірності соціокультурних процесів?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аналізувати соціокультурні процеси, визначати роль культури в суспільному розвитку, оцінювати ефективність культурних ініціатив та обґрунтовувати значення професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери у формуванні соціальної згуртованості громади.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### 41 Домашнє завдання

*Розробіть концепцію соціокультурної ініціативи для громади.*

*Необхідно:*

- визначити актуальну соціокультурну проблему громади;
- обґрунтувати її актуальність;
- сформулювати мету та завдання ініціативи;
- визначити цільову аудиторію;
- запропонувати основні заходи;
- визначити очікувані соціальні та культурні результати;
- пояснити роль менеджера соціокультурної діяльності в реалізації ініціативи.

**Орієнтовні напрями (на вибір):**

- розвиток культурного простору для молоді;
- популяризація культурної спадщини громади;
- міжпоколіннєвий культурний діалог;
- підтримка локальних творчих ініціатив;
- інклюзивні культурні практики;
- розвиток волонтерських культурних проєктів;
- культурні заходи для згуртування громади.

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно продемонструвати розуміння культури як чинника суспільного розвитку, враховувати потреби громади та показати можливості застосування професійних компетентностей менеджера соціокультурної діяльності для вирішення актуальних соціокультурних проблем.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7**

**Тема: «Громадянське суспільство, демократія та верховенство права»**

*Форма заняття: круглий стіл*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів освіти про філософські засади громадянського суспільства, демократії та верховенства права; сформувати розуміння прав людини як фундаментальної цінності сучасної цивілізації; розвивати навички аргументованого висловлення власної позиції, ведення дискусії, критичного аналізу суспільно-політичних процесів і застосування філософських знань до оцінки явищ суспільного життя та професійної діяльності у соціокультурній сфері.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Круглий стіл* – це форма організації навчальної діяльності, що передбачає колективне обговорення актуальних проблем на засадах рівноправного діалогу. Учасники висловлюють власні думки, аргументують позицію, аналізують різні точки зору та спільно формулюють висновки. Така форма сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, культури дискусії та громадянської відповідальності.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

**Завдання 1. Вступне обговорення «Яким є суспільство відповідальних громадян?»** Поміркуйте над висловом: «Демократія існує не лише завдяки законам, а й завдяки активності громадян». Обговоріть питання:

1. Що означає бути активним громадянином?
2. Чи можуть права існувати без відповідальності?
3. Чому громадянське суспільство вважають основою демократії?
4. Яку роль відіграє громадянська участь у житті громади?

Після обговорення сформулюйте спільне визначення понять «громадянське суспільство» та «активне громадянство».

*Методичні рекомендації:* під час дискусії використовуйте поняття «громадянська активність», «участь», «відповідальність», «демократія», «громада».

**Завдання 2. Дискусійні мінігрупи «Філософи про державу, право і громадянське суспільство»**

Кожна група отримує одного мислителя: Джон Локк; Шарль Луї Монтеск'є; Жан-Жак Руссо; Іммануїл Кант; Алексіс де Токвіль.

Необхідно визначити:

1. Як мислитель розумів свободу людини?

2. Яку роль відводив державі?
3. Що є основою справедливого суспільства?
4. Які його ідеї використовуються в сучасних демократіях?

Результати представити у вигляді короткого виступу (до 3 хвилин).

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на зв'язок між правами людини, демократією та верховенством права.

### ***Завдання 3. Круглий стіл «Права людини: абсолютна цінність чи суспільний компроміс?»***

Учасники обговорюють проблемні питання:

1. Чому права людини вважаються універсальними?
2. Чи можуть права людини бути обмежені?
3. Де проходить межа між свободою особистості та інтересами суспільства?
4. Чи достатньо лише юридичного закріплення прав для їх реального забезпечення?
5. Які права людини є особливо важливими для молоді сьогодні?

Під час обговорення студенти наводять приклади із сучасного суспільного життя.

*Методичні рекомендації:* аргументуйте позицію, спираючись на принципи людської гідності, свободи, рівності та справедливості.

### ***Завдання 4. Обговорення проблемних ситуацій «Верховенство права в повсякденному житті»***

Кожна група отримує одну ситуацію.

*Ситуація 1.* Організатори молодіжного заходу дозволили участь лише представникам певної групи населення. Питання:

1. Чи порушуються права людини?
2. Які принципи демократії зачіпає ця ситуація?
3. Як можна вирішити проблему?

*Ситуація 2.* У громаді ухвалено рішення щодо забудови громадського простору без обговорення з мешканцями. Питання:

1. Чи відповідає таке рішення принципам демократії?
2. Які механізми громадської участі могли бути використані?
3. Якими можуть бути наслідки ігнорування громадської думки?

*Ситуація 3.* У соціальних мережах поширюється неправдива інформація про діяльність місцевої громадської організації. Питання:

1. Які права можуть бути порушені?
2. Яке значення має правова культура в подібних ситуаціях?
3. Які способи захисту прав є можливими?

*Ситуація 4*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Молодь не бере участі у громадських слуханнях та місцевих ініціативах, вважаючи, що їхня думка нічого не змінить. Питання:

1. Які ризики це створює для демократії?
2. Чому громадянська участь є важливою?
3. Як можна підвищити громадську активність молоді?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «верховенство права», «правова держава», «громадянська участь», «правова культура», «права людини».

### ***Завдання 5. Підсумкове обговорення «Громадянин майбутнього»***

Об'єднайтеся в групи та сформулюйте портрет громадянина демократичного суспільства XXI століття. Визначте:

1. Якими знаннями він має володіти?
2. Які цінності поділяти?
3. Які права знати та захищати?
4. Які обов'язки виконувати?
5. Яку роль відігравати в розвитку громади та суспільства?

Результати оформіть у вигляді плаката, схеми або короткої презентації.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок свободи, відповідальності, участі та правової культури.

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене демократія означає ...

Найважливішим правом людини я вважаю ...

Під час дискусії я зрозумів(ла), що громадянське суспільство ...

Верховенство права необхідне тому, що ...

У майбутній професійній діяльності мені буде важливо ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії зверніть увагу на значення громадянської активності, прав людини та правової культури для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке громадянське суспільство?
2. Які ознаки характеризують демократичне суспільство?
3. У чому полягає сутність демократії?
4. Що таке права людини та чому вони вважаються універсальними?
5. Які покоління прав людини виділяють у сучасній науці?
6. Що означає принцип верховенства права?
7. Чим відрізняється правова держава від неправової?
8. Що таке правова культура громадян?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

9. Яке значення має громадянська участь для розвитку демократії?  
10. Яку роль можуть відігравати фахівці соціокультурної сфери у розвитку громадянського суспільства та демократичних практик?

### Самостійне опрацювання

- *Громадянська активність та волонтерський рух.*
- *Роль соціокультурних інституцій у розвитку демократичного суспільства.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про громадянське суспільство, громадянську активність і волонтерський рух як важливі прояви демократичного розвитку суспільства; сформувати розуміння ролі соціокультурних інституцій у розвитку громадянської культури, соціальної відповідальності та громадянської ідентичності; розвивати навички аналізу суспільних ініціатив, оцінювання діяльності культурних та громадських організацій, а також здатність застосовувати філософські знання для вирішення актуальних завдань соціокультурної сфери.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «громадянське суспільство», «громадянська активність», «волонтерство», «демократія», «громадянська ідентичність», «соціокультурна інституція», «громадянська участь», «соціальна відповідальність». Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасні громадські ініціативи, діяльність волонтерських організацій, культурних установ та молодіжних центрів, визначаючи їхній вплив на розвиток громади і демократичних практик.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Громадянська активність у демократичному суспільстві».

У схемі відобразіть:

- основні форми громадянської активності;
- волонтерський рух;
- громадські організації та об'єднання;
- участь молоді у житті громади;
- соціокультурні інституції;
- громадянську відповідальність;
- вплив громадянської активності на розвиток суспільства.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між громадянською участю, демократією, розвитком громади та соціокультурною діяльністю.

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Соціокультурні інституції та їх роль у розвитку демократичного суспільства».

Соціокультурна інституція	Основні функції	Внесок у розвиток громадянської ідентичності
Бібліотека		
Музей		
Заклад культури		
Молодіжний центр		
Громадська організація		
Волонтерський центр		

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на роль інституцій у формуванні активної громадянської позиції, культури участі та соціальної відповідальності.

### **Завдання 3. Аналітичне повідомлення**

Підготуйте повідомлення на тему: «Волонтерський рух як прояв громадянської відповідальності та солідарності».

У роботі висвітліть:

- сутність волонтерства та його принципи;
- роль волонтерського руху в сучасному суспільстві;
- вплив волонтерської діяльності на розвиток громади;
- значення волонтерства для формування громадянської ідентичності молоді та можливості співпраці соціокультурних інституцій із волонтерськими організаціями.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади сучасних волонтерських, культурних або громадських ініціатив.

### **Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: у громаді створено новий молодіжний центр, однак молоді люди майже не беруть участі в його діяльності. Кількість волонтерів невелика, а більшість громадських ініціатив реалізується обмеженим колом активістів.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

1. Які проблеми громадянської активності можна визначити в даній ситуації?
2. Які причини низької участі молоді можуть існувати?
3. Які соціокультурні інституції можуть сприяти вирішенню проблеми?
4. Які заходи можуть стимулювати розвиток волонтерства?
5. Якою має бути роль менеджера соціокультурної діяльності в активізації громадянської участі молоді?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «громадянська активність», «громадянська ідентичність», «волонтерство», «громадянська участь», «соціальна відповідальність».

### **Завдання 5. Аналіз громадської ініціативи**

Оберіть один волонтерський, громадський або соціокультурний проєкт та проаналізуйте його за такими критеріями:

1. Назва проєкту або організації.
2. Основна мета діяльності.
3. Які суспільні потреби задовольняє?
4. Які демократичні цінності реалізує?
5. Який вплив має на розвиток громади?
6. Яку роль у його реалізації можуть відігравати фахівці соціокультурної сфери?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте не лише соціальний результат діяльності, а й її вплив на розвиток громадянської культури та суспільної згуртованості.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке громадянське суспільство?
2. Які форми громадянської активності існують у сучасному суспільстві?
3. У чому полягає суспільне значення волонтерського руху?
4. Що таке громадянська ідентичність?
5. Як формується громадянська відповідальність особистості?
6. Яку роль відіграють соціокультурні інституції в розвитку демократії?
7. Чому участь молоді є важливою для розвитку громади?
8. Як волонтерська діяльність сприяє соціальній згуртованості?
9. Які професійні завдання менеджера соціокультурної сфери пов'язані з розвитком громадянської активності?
10. Чому громадянська культура є важливою умовою функціонування демократичного суспільства?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аналізувати демократичні процеси, оцінювати роль громадянської активності та волонтерства у розвитку суспільства, визначати значення соціокультурних інституцій для формування громадянської ідентичності та обґрунтовувати можливості професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери у зміцненні громадянського суспільства.

### 📖 Домашнє завдання

**Підготуйте есе на тему:** «Активний громадянин як творець демократичного суспільства».

*Необхідно:* розкрити сутність громадянської активності та громадянської відповідальності; проаналізувати роль волонтерського руху у розвитку сучасного суспільства; охарактеризувати значення соціокультурних інституцій для формування громадянської ідентичності; обґрунтувати роль молоді у розвитку демократичних практик; сформулювати власне бачення участі громадян у розбудові демократичного суспільства.

*Обсяг роботи:* 2–3 сторінки.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдання необхідно використовувати понятійний апарат теми, аргументувати власні висновки, спираючись на філософські уявлення про громадянське суспільство, демократію та права людини, а також демонструвати зв'язок між громадянською активністю, волонтерством і професійною діяльністю менеджера соціокультурної сфери.

### **Орієнтовні варіанти тем (на вибір):**

- *Волонтерство як школа громадянської відповідальності.*
- *Молодь і громадянська активність у сучасній Україні.*
- *Соціокультурні інституції як простір громадянської участі.*
- *Громадянська ідентичність та її значення для розвитку держави.*
- *Роль культурних проєктів у зміцненні демократичних цінностей.*
- *Громадянська активність як чинник розвитку місцевої громади.*

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8**

**Тема: «Соціокультурні процеси в умовах глобалізації»**

*Форма заняття: кейс-стаді (Case Study)*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів освіти про глобалізацію як сучасний цивілізаційний процес та її вплив на культуру і суспільство; сформувати розуміння взаємодії глобального й локального в культурному просторі, особливостей трансформації культурних практик під впливом цифрових технологій та міжнародної комунікації; розвивати навички аналізу соціокультурних процесів, критичного осмислення викликів і можливостей глобалізації, а також здатність застосовувати філософські знання до професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Кейс-стаді (Case Study)* – це метод навчання, що передбачає аналіз конкретних ситуацій, які відображають реальні суспільні, культурні або професійні проблеми. У процесі роботи здобувачі визначають проблему, аналізують її причини та наслідки, оцінюють можливі варіанти вирішення й формулюють обґрунтовані висновки. Така форма навчання сприяє розвитку аналітичного мислення, навичок командної роботи, аргументації та практичного застосування теоретичних знань.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Вступний кейс «Світ без кордонів?»***

Ознайомтеся із ситуацією:

Студент із невеликого українського міста щодня спілкується в міжнародних соціальних мережах, слухає музику різних країн, навчається на онлайн-курсах закордонних університетів та бере участь у міжнародних культурних проєктах.

Обговоріть питання:

1. Які прояви глобалізації можна побачити в цій ситуації?
2. Як глобалізація впливає на спосіб життя сучасної людини?
3. Які переваги відкриває глобальний культурний простір?
4. Чи існують ризики для національної культури?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «глобалізація».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «глобалізація», «інформаційне суспільство», «міжкультурна комунікація», «цифровізація», «глобальний світ».

### ***Завдання 2. Робота в малих групах «Глобальні культурні потоки»***

Кожна група отримує один напрям глобального культурного впливу: цифрові медіа; музична культура; кінематограф; освіта; мода і стиль життя; соціальні мережі.

Необхідно визначити:

1. Яким чином даний чинник поширюється у світі?
2. Які культурні цінності він транслює?
3. Які позитивні наслідки має для суспільства?
4. Які потенційні ризики може створювати?
5. Як він впливає на українську культуру?

Результати представити у вигляді схеми або таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємодію глобальних і локальних культурних процесів.

### ***Завдання 3. Аналіз кейсів «Культура в епоху глобалізації»***

#### ***Кейс 1. Цифровий музей***

Музей створив віртуальні екскурсії та цифрові виставки, які стали доступними для відвідувачів з різних країн світу.

Питання для аналізу:

1. Які нові можливості відкривають цифрові технології?
2. Як це впливає на популяризацію культурної спадщини?
3. Чи може цифровий формат повністю замінити реальне відвідування музею?
4. Які професійні компетентності потрібні менеджеру такого проєкту?

#### ***Кейс 2. Міжнародний культурний фестиваль***

У місті проводиться фестиваль, у якому беруть участь представники різних країн та культур. Питання для аналізу:

1. Які переваги має міжкультурна взаємодія?
2. Як подібні заходи впливають на розвиток толерантності?
3. Які труднощі можуть виникати під час міжкультурної комунікації?
4. Яку роль відіграє менеджер соціокультурної діяльності?

#### ***Кейс 3. Глобальні тренди та локальна культура***

Молодь дедалі більше орієнтується на глобальні культурні тренди, тоді як інтерес до місцевих традицій зменшується.

Питання для аналізу:

1. Які причини такого явища?
2. Які наслідки це може мати для культурної спадщини?
3. Як поєднати відкритість до світу зі збереженням локальної культури?
4. Які культурні проєкти можуть сприяти популяризації місцевих традицій?

#### ***Кейс 4. Українська культура на міжнародній арені***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Український культурний проєкт отримав можливість представляти Україну на міжнародному культурному форумі.

Питання для аналізу:

1. Які можливості відкриває глобальний культурний простір?
2. Як презентувати українську культуру міжнародній аудиторії?
3. Які елементи культурної спадщини доцільно популяризувати?
4. Які ризики та переваги пов'язані з міжнародною культурною комунікацією?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «культурна ідентичність», «культурна спадщина», «міжкультурний діалог», «цифрова культура», «культурна дипломатія».

### **Завдання 4. Порівняльний аналіз «Глобальне та локальне в культурі»**

Заповніть порівняльну таблицю.

Критерій	Локальна культура	Глобальна культура
Джерела формування		
Основні цінності		
Способи поширення		
Вплив на особистість		
Переваги		
Можливі ризики		

Після заповнення таблиці дайте відповідь на питання: Чи є глобалізація загрозою чи ресурсом для розвитку культури?

*Методичні рекомендації:* аргументуйте свою позицію конкретними прикладами із сучасного культурного життя.

### **Завдання 5. Підсумковий кейс «Культурний проєкт для глобальної аудиторії»**

Уявіть, що ви є командою менеджерів соціокультурної діяльності та отримали завдання створити проєкт популяризації української культури для міжнародної аудиторії. Необхідно визначити:

1. Назву проєкту.
2. Його основну мету.
3. Цільову аудиторію.
4. Які культурні цінності та традиції будуть представлені.
5. Які цифрові інструменти будуть використані.
6. Які міжнародні партнери можуть бути залучені.
7. Які результати очікуються.

Підготуйте коротку презентацію проєкту.

*Методичні рекомендації:* враховуйте сучасні тенденції цифрової комунікації, культурної дипломатії та міжнародного співробітництва.

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене глобалізація означає ...

Найбільшою перевагою глобального світу я вважаю ...

Найбільшим викликом для культури є ...

Під час аналізу кейсів я зрозумів(ла), що ...

Для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності важливо ...

Українська культура в умовах глобалізації може успішно розвиватися, якщо ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок глобалізації, культурної ідентичності, цифрових технологій та професійної діяльності у соціокультурній сфері.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке глобалізація як суспільний і культурний процес?
2. Які основні ознаки сучасного глобалізованого світу?
3. Як глобалізація впливає на культуру?
4. У чому полягає взаємодія локального та глобального в культурі?
5. Що таке культурна гібридизація?
6. Яку роль відіграють цифрові технології у трансформації культурних практик?
7. Які можливості відкриває міжнародна культурна комунікація?
8. Які виклики глобалізація створює для національної культури?
9. Як можна популяризувати українську культуру в глобальному просторі?
10. Яку роль відіграє менеджер соціокультурної діяльності в умовах глобалізації?

### **Самостійне опрацювання**

- *Глобальні культурні потоки та культурна гібридизація.*
- *Виклики й можливості для розвитку української культури в умовах глобалізації.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про глобалізаційні процеси в культурній сфері, особливості функціонування глобальних культурних потоків та явище культурної гібридизації; сформувати розуміння впливу глобалізації на культурну ідентичність, національну культуру та культурне різноманіття; розвивати навички аналізу сучасних культурних процесів, оцінювання впливу цифрових технологій та міжнародної комунікації на культуру, а також здатність застосовувати філософські знання до майбутньої професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «глобалізація», «глобальні культурні потоки», «культурна гібридизація», «культурна ідентичність», «масова культура», «цифрова культура», «міжкультурна комунікація», «культурне різноманіття». Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасні культурні явища, міжнародні культурні впливи, діяльність культурних інституцій та цифрових платформ, визначаючи їхній вплив на розвиток української культури та соціокультурної сфери.

### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Українська культура в глобальному світі».

У схемі відобразіть: основні прояви глобалізації культури; глобальні культурні потоки; культурну гібридизацію; роль цифрових технологій у культурному обміні; виклики для національної культурної ідентичності; можливості міжнародної культурної співпраці; перспективи розвитку української культури. Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між глобальними процесами, національною культурою, культурною ідентичністю та професійною діяльністю менеджера соціокультурної сфери.

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Вплив глобалізації на культуру».

Сфера культурного життя	Позитивні наслідки глобалізації	Можливі ризики
Мова		
Освіта		
Мистецтво		
Традиції та звичаї		
Культурна спадщина		
Молодіжна культура		
Цифрова культура		

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємодію локальних і глобальних культурних процесів, використовуйте приклади з сучасного культурного життя України та світу.

### **Завдання 3. Аналітичне повідомлення**

Підготуйте повідомлення на тему: «Культурна гібридизація як особливість сучасного глобалізованого світу». У роботі висвітліть: сутність культурної гібридизації; причини її виникнення; приклади поєднання культурних традицій

у сучасному світі; роль цифрових медіа у поширенні культурних впливів; позитивні та негативні наслідки культурної гібридизації для національних культур.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з музики, кіно, літератури, моди, гастрономічної культури або соціальних мереж.

#### ***Завдання 4. Аналіз професійної ситуації***

Ознайомтеся із ситуацією: у громаді планується проведення молодіжного фестивалю сучасної культури. Частина організаторів пропонує орієнтуватися переважно на міжнародні культурні тренди та популярний глобальний контент. Інші наполягають на тому, що захід повинен базуватися насамперед на українських культурних традиціях і локальній культурній спадщині.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які переваги та ризики має кожен із запропонованих підходів?
2. Як можна поєднати локальний і глобальний культурні виміри?
3. Які культурні цінності важливо зберегти під час організації заходу?
4. Яку роль можуть відігравати сучасні цифрові технології у популяризації української культури?
5. Яким має бути рішення менеджера соціокультурної діяльності в цій ситуації?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «культурна ідентичність», «культурна гібридизація», «глобалізація», «культурне різноманіття», «соціокультурна діяльність».

#### ***Завдання 5. Аналіз культурного продукту***

Оберіть сучасний український культурний продукт (фільм, музичний проєкт, фестиваль, музейний проєкт, літературний твір, цифрову культурну платформу тощо) та проаналізуйте його за такими критеріями:

1. Назва культурного продукту або проєкту.
2. Які елементи української культури він представляє?
3. Які глобальні культурні впливи можна в ньому простежити?
4. Чи можна вважати його прикладом культурної гібридизації?
5. Яким є його значення для популяризації української культури у світі?
6. Які професійні компетентності необхідні менеджеру соціокультурної сфери для реалізації подібних проєктів?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте як культурну цінність проєкту, так і його суспільний та міжнародний вплив.

#### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке глобалізація як соціокультурний процес?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Що розуміють під глобальними культурними потоками?
3. У чому полягає сутність культурної гібридизації?
4. Як цифрові технології впливають на розвиток культури?
5. Які переваги надає глобалізація для культурного розвитку?
6. Які ризики для національної культурної ідентичності пов'язані з глобалізацією?
7. Що таке культурне різноманіття та чому його важливо зберігати?
8. Які можливості відкриває глобалізація для розвитку української культури?
9. Яку роль відіграють соціокультурні інституції у популяризації національної культури?
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо розуміти глобальні культурні процеси?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аналізувати глобальні соціокультурні процеси, визначати взаємозв'язок між локальною та глобальною культурами, оцінювати вплив культурної гібридизації на сучасне суспільство та обґрунтовувати можливості професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери в умовах глобалізації.

### 📌 Домашнє завдання

*Підготуйте аналітичне есе на тему: «Українська культура між локальним і глобальним: виклики та перспективи розвитку».*

*Необхідно: охарактеризувати особливості глобалізаційних процесів у сучасній культурі; проаналізувати вплив глобальних культурних потоків на українську культуру; визначити можливості та ризики культурної гібридизації; обґрунтувати значення культурної ідентичності в умовах глобалізації; запропонувати шляхи популяризації української культури у світовому культурному просторі; визначити роль менеджера соціокультурної діяльності у підтримці та розвитку національної культури.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно використовувати понятійний апарат теми, аргументувати власні висновки прикладами сучасних культурних практик, демонструвати розуміння взаємодії глобальних і локальних культурних процесів та значення професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери в умовах глобалізації.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9**

**Тема:** «Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі»

*Форма заняття: рольова гра та тренінг з міжкультурної комунікації*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів освіти про філософські засади міжкультурної комунікації, діалогу культур і мультикультуралізму; сформувати розуміння толерантності, взаємоповаги та культурного різноманіття як базових цінностей сучасного суспільства; розвивати навички міжкультурного спілкування, емпатії, командної взаємодії, конструктивного розв'язання міжкультурних непорозумінь та застосування філософських знань у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Рольова гра та тренінг з міжкультурної комунікації* – це інтерактивна форма навчання, що поєднує моделювання реальних ситуацій міжкультурної взаємодії та виконання практичних вправ, спрямованих на розвиток комунікативних компетентностей. Учасники аналізують особливості культурних відмінностей, навчаються долати стереотипи та упередження, формують навички толерантного спілкування й ефективної взаємодії в багатокультурному середовищі. Така форма сприяє розвитку критичного мислення, емоційного інтелекту та професійної готовності до роботи в сучасному соціокультурному просторі.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Тренінгова вправа «Культурний портрет»***

Кожен учасник отримує аркуш із завданням описати культурні особливості, які, на його думку, характеризують його громаду, регіон або країну.

Після виконання вправи обговоріть питання:

1. Що формує культурну ідентичність людини?
2. Чому представники різних культур можуть по-різному сприймати одні й ті самі явища?
3. Яке значення має культурна самобутність у сучасному світі?
4. Чому важливо поважати культурні відмінності?

Після обговорення сформулюйте спільне визначення поняття «міжкультурний діалог».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «культура», «культурна ідентичність», «цінності», «традиції», «міжкультурна комунікація».

### ***Завдання 2. Рольова гра «Міжнародний молодіжний форум»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Уявіть, що ви берете участь у міжнародному молодіжному форумі. Кожна група представляє умовну культурну спільноту з власними традиціями, нормами спілкування та цінностями.

Завдання груп:

1. Представити свою культурну спільноту.
2. Визначити культурні цінності, які вона підтримує.
3. Продемонструвати особливості спілкування та поведінки.
4. Знайти спільні цінності для співпраці з іншими групами.
5. Розробити спільну декларацію культурного співробітництва.

Після завершення гри обговоріть:

- що допомагало знаходити спільну мову;
- які труднощі виникали під час комунікації;
- які цінності виявилися універсальними.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на значення взаємоповаги, відкритості та готовності до діалогу.

### ***Завдання 3. Тренінгова вправа «Стереотип чи факт?»***

Викладач пропонує низку тверджень про різні культури. Учасники повинні визначити:

1. Чи є твердження фактом або стереотипом?
2. Які наслідки можуть мати культурні стереотипи?
3. Як упередження впливають на міжкультурну взаємодію?
4. Як можна запобігати дискримінації та нетолерантній поведінці?

Після виконання вправи сформулюйте правила толерантного міжкультурного спілкування.

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «стереотип», «упередження», «толерантність», «дискримінація», «культурне різноманіття».

### ***Завдання 4. Аналіз ролєвих ситуацій «Міжкультурне непорозуміння»***

Кожна група отримує одну ситуацію.

*Ситуація 1. Міжнародний культурний проєкт*

Під час підготовки міжнародного фестивалю представники різних країн по-різному розуміють правила комунікації та розподілу обов'язків.

Питання:

1. Які культурні відмінності можуть бути причиною непорозуміння?
2. Як можна організувати ефективну співпрацю?
3. Яку роль відіграє міжкультурна компетентність менеджера?

*Ситуація 2. Іноземні студенти в громаді*

До громади приїхали студенти з інших країн, але вони майже не беруть участі в місцевих культурних заходах.

Питання:

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

1. Які причини можуть зумовлювати таку ситуацію?
2. Як сприяти міжкультурній інтеграції?
3. Які соціокультурні проекти можуть допомогти налагодити взаємодію?

### *Ситуація 3. Конфлікт у соціальних мережах*

У соціальних мережах виникла суперечка між представниками різних культурних спільнот через некоректне висловлювання одного з користувачів.

Питання:

1. Чому виникають подібні конфлікти?
2. Які принципи міжкультурної комунікації були порушені?
3. Як можна конструктивно вирішити ситуацію?

### *Ситуація 4. Мультикультурний захід*

Організатори культурного заходу прагнуть представити різні культури, але частина учасників вважає, що їхня культура представлена недостатньо.

Питання:

1. Як забезпечити рівноправне представлення культур?
2. Які принципи мультикультуралізму необхідно враховувати?
3. Якою має бути роль менеджера соціокультурної діяльності?

*Методичні рекомендації:* під час аналізу використовуйте поняття «міжкультурний діалог», «мультикультуралізм», «толерантність», «культурне різноманіття», «соціокультурна взаємодія».

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене міжкультурний діалог означає ...

Найважливішою умовою толерантного спілкування є ...

Під час рольової гри я зрозумів(ла), що ...

Культурне різноманіття є важливим тому, що ...

Для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності важливо ...

Мультикультурне суспільство успішно розвивається тоді, коли ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на значення поваги до культурних відмінностей, діалогу та взаєморозуміння для професійної діяльності у соціокультурній сфері.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке міжкультурна комунікація?
2. У чому полягає сутність діалогу культур?
3. Які філософські засади міжкультурної взаємодії?
4. Що таке мультикультуралізм?
5. Які переваги та труднощі має мультикультурне суспільство?
6. Що означає толерантність у сучасному розумінні?
7. Чим відрізняються толерантність і байдужість?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

8. Як культурні стереотипи впливають на міжкультурну комунікацію?
9. Яке значення має культурне різноманіття для розвитку суспільства?
10. Яку роль відіграє менеджер соціокультурної діяльності в організації міжкультурного діалогу та розвитку толерантності?

### Самостійне опрацювання

- *Інклюзія та подолання дискримінаційних практик.*
- *Комунікативні стратегії взаємодії в багатокультурному середовищі.*
- *Значення міжкультурного діалогу для розвитку соціокультурної сфери.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про міжкультурний діалог як важливий механізм взаєморозуміння між представниками різних культур; сформувані розуміння принципів інклюзії, толерантності та недискримінації в сучасному суспільстві; розвивати навички аналізу міжкультурної комунікації, оцінювання комунікативних стратегій у багатокультурному середовищі та здатність застосовувати філософські знання для організації ефективної соціокультурної взаємодії.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «міжкультурний діалог», «толерантність», «інклюзія», «дискримінація», «культурне різноманіття», «міжкультурна комунікація», «стереотип», «соціальна інтеграція», «соціокультурна взаємодія». Виконуючи завдання, важливо аналізувати реальні ситуації міжкультурного спілкування, діяльність культурних та освітніх інституцій, міжнародні культурні проекти та громадські ініціативи, визначаючи їхній вплив на розвиток суспільства і соціокультурної сфери.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Міжкультурний діалог у сучасному суспільстві».

У схемі відобразіть: поняття міжкультурного діалогу; культурне різноманіття; принципи толерантності та взаємоповаги; інклюзію та рівність можливостей; подолання стереотипів і дискримінації; комунікативні стратегії в багатокультурному середовищі; роль соціокультурних інституцій у розвитку

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

міжкультурної взаємодії; значення міжкультурного діалогу для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між культурним різноманіттям, інклюзією, комунікацією та розвитком сучасного суспільства.

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Перешкоди та умови ефективної міжкультурної комунікації».

Перешкоди міжкультурної комунікації	Їх прояви	Шляхи подолання
Стереотипи		
Упередження		
Дискримінація		
Мовні бар'єри		
Культурні непорозуміння		
Етноцентризм		
Низький рівень толерантності		

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з освітнього середовища, соціальних мереж, міжнародних культурних проєктів та повсякденного спілкування.

### **Завдання 3. Аналітичне повідомлення**

Підготуйте повідомлення на тему: «Інклюзія та толерантність як умова розвитку сучасного суспільства».

У роботі висвітліть: сутність понять «інклюзія» та «толерантність»; причини виникнення дискримінаційних практик; роль освіти, культури та громадських ініціатив у формуванні інклюзивного середовища; значення міжкультурного діалогу для суспільної згуртованості; можливості діяльності менеджера соціокультурної сфери у підтримці інклюзивних практик.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади сучасних соціокультурних, освітніх або громадських проєктів, спрямованих на підтримку культурного різноманіття та рівних можливостей.

### **Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: у громадському культурному центрі планується проведення міжнародного молодіжного форуму. До участі запрошені представники різних національних, мовних та культурних спільнот. Під час

підготовки заходу виникли суперечки через культурні відмінності, особливості комунікації та різні погляди на організацію програми.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які труднощі міжкультурної комунікації можуть виникнути в цій ситуації?
2. Які комунікативні стратегії допоможуть уникнути конфліктів?
3. Які принципи інклюзії необхідно врахувати під час організації заходу?
4. Як можна забезпечити повагу до культурного різноманіття учасників?
5. Якою має бути роль менеджера соціокультурної діяльності в організації такого форуму?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «міжкультурний діалог», «толерантність», «інклюзія», «культурне різноманіття», «комунікативна компетентність», «соціокультурна взаємодія».

### ***Завдання 5. Аналіз міжкультурної ініціативи***

Оберіть міжнародний, національний або локальний проєкт, спрямований на розвиток міжкультурного діалогу, інклюзії чи культурного різноманіття, та проаналізуйте його за такими критеріями:

1. Назва проєкту або організації.
2. Основна мета діяльності.
3. Які групи населення залучаються до участі?
4. Які принципи міжкультурного діалогу реалізуються?
5. Які дискримінаційні бар'єри або соціальні проблеми допомагає подолати проєкт?
6. Який вплив він має на розвиток громади або суспільства?
7. Які професійні компетентності менеджера соціокультурної сфери є необхідними для реалізації подібних ініціатив?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте не лише культурний, а й соціальний ефект діяльності проєкту, його внесок у розвиток інклюзивного середовища та міжкультурного порозуміння.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке міжкультурний діалог?
2. У чому полягає сутність мультикультуралізму?
3. Що означає поняття «толерантність» у сучасному суспільстві?
4. Що таке інклюзія та які принципи лежать в її основі?
5. Які основні причини виникнення дискримінаційних практик?
6. Що таке культурне різноманіття і чому його важливо підтримувати?
7. Які комунікативні стратегії є ефективними в багатокультурному середовищі?
8. Яку роль відіграють соціокультурні інституції у розвитку міжкультурного діалогу?

9. Як міжкультурна комунікація впливає на розвиток громади та суспільства?  
10. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо володіти навичками міжкультурної взаємодії?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Результати можуть бути представлені в друкованому або електронному форматі. Під час практичного заняття окремі результати презентуються та обговорюються в академічній групі. Особлива увага приділяється здатності аналізувати міжкультурні процеси, оцінювати роль інклюзивних практик і толерантності у розвитку суспільства, визначати ефективні стратегії комунікації в багатокультурному середовищі та обґрунтовувати можливості професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери у формуванні культури діалогу та взаємоповаги.

#### || **Домашнє завдання** ||

*Підготуйте аналітичне есе на тему: «Міжкультурний діалог як ресурс розвитку сучасного суспільства»*

*Необхідно: розкрити сутність міжкультурного діалогу та його значення для сучасного світу; охарактеризувати роль толерантності та інклюзії у міжкультурній взаємодії; проаналізувати причини виникнення стереотипів і дискримінаційних практик; обґрунтувати значення ефективної комунікації в багатокультурному середовищі; визначити роль соціокультурних інституцій у розвитку культури діалогу; показати можливості професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери у формуванні інклюзивного та толерантного соціокультурного простору.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: під час виконання завдання необхідно використовувати понятійний апарат теми, аргументувати власні висновки прикладами сучасних міжкультурних практик, демонструвати розуміння цінності культурного різноманіття та ролі міжкультурного діалогу в розвитку соціокультурної сфери.*

#### **Орієнтовні теми (на вибір):**

- *Толерантність як основа мирного співіснування культур.*
- *Інклюзія та рівність можливостей у сучасному суспільстві.*
- *Міжкультурна комунікація в умовах глобалізації.*
- *Подолання стереотипів як умова розвитку міжкультурного діалогу.*
- *Культурне різноманіття як ресурс суспільного розвитку.*

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10**

**Тема: «Соціальна відповідальність і сталий розвиток»**

*Форма заняття: Case-based Project*

**Мета заняття:** поглибити знання здобувачів освіти про філософські засади концепції сталого розвитку та соціальної відповідальності; сформуванню розуміння взаємозв'язку соціального, економічного й екологічного вимірів суспільного розвитку; розвивати навички аналізу суспільних проблем, проектування соціально відповідальних рішень, оцінювання наслідків управлінської діяльності та застосування принципів сталого розвитку в професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Case-based Project* – це форма навчання, що поєднує аналіз реальної або наближеної до реальності проблемної ситуації (кейсу) з розробленням проєктного рішення. У процесі роботи здобувачі аналізують проблему, визначають її причини та наслідки, виявляють зацікавлені сторони, формують цілі проєкту та пропонують практичні шляхи вирішення. Така форма сприяє розвитку критичного мислення, навичок проєктного менеджменту, командної взаємодії, соціальної відповідальності та професійної компетентності.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

***Завдання 1. Вступний кейс «Комфорт чи відповідальність?»***

Ознайомтеся із ситуацією: у громаді планується проведення масштабного культурного фестивалю. Організатори прагнуть залучити максимальну кількість відвідувачів, однак захід передбачає значне використання одноразового пластику, великі витрати електроенергії та утворення значної кількості відходів. Обговоріть питання:

1. Які екологічні проблеми можуть виникнути внаслідок проведення такого заходу?
2. Чи повинні організатори нести відповідальність за екологічні наслідки своєї діяльності?
3. Як можна поєднати культурний розвиток громади та принципи сталого розвитку?
4. Які рішення допоможуть зробити фестиваль більш відповідальним?

Після обговорення сформулюйте власне визначення понять «сталий розвиток» та «соціальна відповідальність».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «сталий розвиток», «соціальна відповідальність», «екологічна культура», «суспільне благо», «відповідальне споживання».

***Завдання 2. Робота в малих групах «Три виміри сталого розвитку»***

Кожна група отримує один із компонентів сталого розвитку:

- соціальний вимір;
- економічний вимір;
- екологічний вимір.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає сутність даного виміру?
2. Які проблеми він допомагає вирішувати?
3. Які приклади його реалізації можна знайти в сучасному суспільстві?
4. Які наслідки можуть виникнути в разі нехтування цим виміром?
5. Як він пов'язаний із діяльністю соціокультурних інституцій?

Результати представити у вигляді схеми або таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозалежність усіх трьох складових сталого розвитку.

***Завдання 3. Аналіз кейсів «Соціальна відповідальність у дії»***

Кожна група отримує один кейс.

*Кейс 1. Екологічно відповідальна бібліотека*

Місцева бібліотека планує модернізацію приміщення та впровадження цифрових сервісів, що дозволять зменшити споживання паперу та енергоресурсів.

Питання для аналізу:

1. Які принципи сталого розвитку реалізуються в цій ситуації?
2. Які переваги отримають відвідувачі та громада?
3. Які ресурси необхідні для реалізації проєкту?
4. Які компетентності потрібні менеджеру соціокультурної діяльності?

*Кейс 2. Інклюзивний культурний центр*

Культурний центр розробляє програму заходів для різних соціальних груп, зокрема людей з інвалідністю, людей похилого віку та внутрішньо переміщених осіб.

Питання для аналізу:

1. Які принципи соціальної відповідальності реалізуються?
2. Як проєкт сприяє соціальній згуртованості?
3. Які потреби громади задовольняються?
4. Які можливі труднощі реалізації проєкту?

*Кейс 3. Молодіжна екологічна ініціатива*

Студенти створили проєкт зі збору та сортування відходів у громаді, поєднавши його з просвітницькими культурними заходами.

Питання для аналізу:

1. Які проблеми вирішує ініціатива?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які соціальні та екологічні результати можуть бути досягнуті?
3. Як підвищити залученість молоді до проєкту?
4. Які цінності популяризує така діяльність?

### *Кейс 4. Відповідальний бізнес і культура*

Міське підприємство фінансує культурні заходи громади та одночасно впроваджує програми енергозбереження й підтримки місцевих соціальних ініціатив.

Питання для аналізу:

1. Як проявляється корпоративна соціальна відповідальність?
2. Які вигоди отримують громада та бізнес?
3. Чому партнерство між бізнесом і культурними установами є важливим?
4. Які ризики можуть виникнути в такій співпраці?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «соціальна відповідальність», «сталий розвиток», «громада», «інклюзія», «екологічна відповідальність», «соціальне партнерство».

### *Завдання 4. Проєктна майстерня «Громада сталого розвитку»*

На основі одного з розглянутих кейсів розробіть мініпроєкт для громади.

Необхідно визначити:

1. Назву проєкту.
2. Проблему, яку він вирішує.
3. Мету проєкту.
4. Цільову аудиторію.
5. Основні заходи.
6. Соціальні результати.
7. Екологічні результати.
8. Можливі партнерські організації.
9. Показники ефективності проєкту.

Результати оформіть у вигляді проєктного паспорта.

*Методичні рекомендації:* проєкт має враховувати принципи соціальної відповідальності, сталого розвитку та потреби місцевої громади.

### *Завдання 5. Презентація проєктів «Відповідальне майбутнє»*

Кожна група презентує власний проєкт (до 5 хвилин).

Під час презентації необхідно обґрунтувати:

1. Актуальність проєкту.
2. Його відповідність принципам сталого розвитку.
3. Соціальний, економічний та екологічний ефект.
4. Роль менеджера соціокультурної діяльності у реалізації проєкту.
5. Можливості довгострокового впливу на громаду.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Після презентацій проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання проєктів.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на реалістичність проєкту, його суспільну значущість та інноваційність.

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене сталий розвиток означає ...

Найважливішим принципом соціальної відповідальності я вважаю ...

Під час роботи над кейсом я зрозумів(ла), що ...

Соціальні, економічні та екологічні проблеми пов'язані тому, що ...

Для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності важливо ...

Розвиток громади буде сталим, якщо ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок відповідальності, етики управління, громадянської активності та професійної діяльності у соціокультурній сфері.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке сталий розвиток?
2. Які основні принципи концепції сталого розвитку?
3. У чому полягає взаємозв'язок соціального, економічного та екологічного вимірів розвитку?
4. Що таке соціальна відповідальність особистості?
5. Які прояви соціальної відповідальності організацій існують у сучасному суспільстві?
6. Що таке корпоративна соціальна відповідальність?
7. Яку роль відіграє держава у забезпеченні сталого розвитку?
8. У чому полягає етика відповідального управління?
9. Як соціокультурні інституції можуть сприяти досягненню цілей сталого розвитку?
10. Яку роль відіграє менеджер соціокультурної діяльності у формуванні відповідальних практик розвитку громади?

### **Самостійне опрацювання**

- Цілі сталого розвитку та їх реалізація в соціокультурній сфері.
- Культура як чинник формування відповідального ставлення до суспільства та довкілля.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про концепцію сталого розвитку як міждисциплінарну філософсько-соціальну модель сучасного суспільного розвитку; сформувати розуміння цілей сталого розвитку (ЦСР) та їх значення для соціокультурної сфери; розвивати навички аналізу соціальних, культурних та екологічних аспектів розвитку громад, оцінювання ролі культури у формуванні відповідального ставлення до суспільства і довкілля, а також здатність застосовувати філософські знання у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «сталий розвиток», «Цілі сталого розвитку (ЦСР)», «соціальна відповідальність», «екологічна свідомість», «культурна сталість», «етика відповідальності», «соціокультурна сфера», «громада», «екологічна культура». Виконуючи завдання, важливо аналізувати реальні практики впровадження ЦСР у громадах, діяльність культурних інституцій, освітніх і громадських організацій, екологічних ініціатив, а також визначати роль культури у формуванні відповідальної поведінки особистості та суспільства.

### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Сталий розвиток у соціокультурному вимірі».

У схемі відобразіть: три виміри сталого розвитку (соціальний, економічний, екологічний). Цілі сталого розвитку (основні напрями); роль культури у реалізації ЦСР; екологічну відповідальність особистості та громади; соціокультурні інституції як агенти сталого розвитку; приклади сталих практик у культурній сфері; значення сталого розвитку для майбутньої професійної діяльності.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між розвитком суспільства, культурою, екологією та професійною діяльністю менеджера соціокультурної сфери.

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю «Цілі сталого розвитку в соціокультурній сфері».

Ціль сталого розвитку	Соціокультурний прояв	Приклад реалізації
Подолання бідності		
Якісна освіта		
Гендерна рівність		
Чиста вода та санітарія		

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
Д3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Відповідальне споживання		
Сталий розвиток громад		
Кліматичні дії		

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади з діяльності культурних центрів, бібліотек, музеїв, громадських організацій, молодіжних ініціатив.

### ***Завдання 3. Аналітичне повідомлення***

Підготуйте повідомлення на тему: «Культура як чинник формування екологічної та соціальної відповідальності»

У роботі висвітліть: роль культури у формуванні цінностей відповідального ставлення до суспільства і довкілля; вплив культурних практик на екологічну поведінку людини; роль освіти, мистецтва та медіа у популяризації ідей сталого розвитку; приклади екокультурних ініціатив у світі та Україні; значення соціокультурної сфери у реалізації ЦСР.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади екофестивалів, «зелених» бібліотек, екологічного мистецтва, соціальних кампаній, діяльності громадських організацій.

### ***Завдання 4. Аналіз професійної ситуації***

Ознайомтеся із ситуацією: у громаді планується створення нового культурного центру. Частина проєкту передбачає проведення масових заходів, інша – впровадження екологічних стандартів (енергозбереження, мінімізація відходів, використання «зелених» технологій). Частина команди вважає екологічні вимоги надмірними, інші – принципово необхідними.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які принципи сталого розвитку порушуються або реалізуються в цій ситуації?
2. Які переваги має впровадження екологічних стандартів у культурному закладі?
3. Які можливі труднощі можуть виникнути?
4. Як можна поєднати економічну ефективність і екологічну відповідальність?
5. Яку роль має відігравати менеджер соціокультурної сфери у прийнятті рішення?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «сталий розвиток», «соціальна відповідальність», «екологічна культура», «етика управління», «громада».

### ***Завдання 5. Аналіз соціокультурної ініціативи***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Оберіть будь-який проєкт або ініціативу, пов'язану зі сталим розвитком (екологічний фестиваль, освітня кампанія, культурний центр, громадська ініціатива, музейний проєкт тощо) та проаналізуйте його за критеріями:

1. Назва ініціативи або проєкту.
2. Які Цілі сталого розвитку він реалізує?
3. Які соціальні, культурні та екологічні проблеми вирішує?
4. Які цінності формує у суспільстві?
5. Який вплив має на громаду?
6. Яку роль у його реалізації відіграють фахівці соціокультурної сфери?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте не лише практичний результат, а й формування культури відповідальності та сталого мислення.

### Контрольні запитання для самоперевірки

1. Що таке концепція сталого розвитку?
2. Які основні Цілі сталого розвитку?
3. Як культура пов'язана зі сталим розвитком суспільства?
4. У чому полягає соціальна відповідальність особистості?
5. Яку роль відіграє екологічна культура?
6. Як соціокультурні інституції можуть сприяти реалізації ЦСР?
7. Що таке етика відповідального управління?
8. Які приклади сталих практик існують у культурній сфері?
9. Чому важливо поєднувати соціальний, економічний та екологічний виміри розвитку?
10. Яке значення має сталий розвиток для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати Цілі сталого розвитку, визначати роль культури у формуванні відповідального суспільства, оцінювати екологічні та соціальні практики та обґрунтовувати значення професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери у забезпеченні сталого розвитку громад.

### Домашнє завдання

*Підготуйте концепцію на тему: «Культура сталого розвитку: як змінюється суспільство відповідальності». Необхідно: обґрунтувати значення сталого розвитку для сучасного суспільства; проаналізувати роль культури у*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*формуванні екологічної та соціальної відповідальності; визначити ключові Цілі сталого розвитку, релевантні соціокультурній сфері; запропонувати приклади реалізації сталих практик у громаді; визначити роль менеджера соціокультурної сфери у впровадженні принципів сталого розвитку.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: використовуйте приклади сучасних культурних, освітніх та екологічних ініціатив, демонструйте міждисциплінарне розуміння сталого розвитку та його філософські засади.*

### **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3**

#### **Філософія пізнання, науки та інформаційного суспільства**



#### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11.**

**Тема: Пізнання як філософська проблема**

*Форма заняття: інтерактивний воркшоп*

**Мета заняття:** поглибити розуміння здобувачами освіти сутності пізнання як фундаментальної характеристики людського буття; ознайомити з основними концепціями пізнання в історії філософії; сформувати навички розрізнення знання, віри, думки та переконання; розвивати вміння аналізувати проблему істини та критерії її визначення; сприяти формуванню критичного мислення, здатності оцінювати достовірність інформації та усвідомлювати роль раціональних та ірраціональних чинників у процесі пізнання.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Інтерактивний воркшоп (Interactive Knowledge Workshop)* – це інтерактивна форма заняття, що поєднує аналіз проблемних ситуацій, роботу з філософськими концепціями, групові дискусії та практичні вправи з оцінювання інформації. У процесі роботи здобувачі не лише засвоюють теоретичний матеріал, а й досліджують механізми формування знань, вчаться критично ставитися до

джерел інформації, аргументувати власну позицію та співвідносити філософські проблеми пізнання з викликами сучасного інформаційного суспільства.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Інтерактивний старт «Чи можемо ми довіряти своїм знанням?»***

Ознайомтеся із ситуацією: студент побачив у соціальних мережах повідомлення про нову освітню реформу. У коментарях користувачі висловлюють протилежні думки: одні вважають інформацію достовірною, інші називають її фейком. Сам студент не знає, кому довіряти.

*Питання для обговорення:*

1. Що означає «знати» щось напевно?
2. Чим знання відрізняється від припущення?
3. Чи можна вважати інформацію знанням лише тому, що вона поширена в мережі?
4. Які джерела інформації заслуговують на довіру?
5. Чи завжди людина здатна об'єктивно оцінювати факти?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «пізнання».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «суб'єкт пізнання», «об'єкт пізнання», «інформація», «достовірність», «критичне мислення».

### ***Завдання 2. Робота в малих групах «Філософські моделі пізнання»***

Кожна група отримує одну концепцію пізнання: раціоналізм; емпіризм; скептицизм; ірраціоналізм.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає сутність концепції?
2. Яке джерело знання вона вважає головним?
3. Які переваги має ця концепція?
4. Які її обмеження?
5. Чи актуальна вона для сучасного інформаційного суспільства?

Результати представити у вигляді інтелект-карти або схеми.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на співвідношення чуттєвого досвіду, розуму, інтуїції та критичного сумніву.

### ***Завдання 3. Аналітична вправа «Знання, віра, думка чи переконання?»***

Проаналізуйте наведені твердження та визначте, до якої форми пізнання вони належать.

Ситуація 1. «Я впевнений, що завтра буде дощ, тому що болить голова».

Ситуація 2. «Вода за нормального атмосферного тиску закипає при температурі 100°C».

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Ситуація 3. «Я вважаю цей фільм найкращим серед усіх, які бачив».

Ситуація 4. «Я переконаний, що освіта здатна змінити суспільство на краще».

Питання для аналізу:

1. Які ознаки знання, віри, думки та переконання можна виділити?
2. Чи завжди переконання ґрунтуються на доказах?
3. Чи може думка перетворитися на знання?
4. Чому люди часто плутають знання та переконання?

*Методичні рекомендації:* використовуйте критерії обґрунтованості, доказовості та суб'єктивності.

### **Завдання 4. Філософська лабораторія «У пошуках істини»**

Кожна група отримує одну ситуацію.

Кейс 1. Новина в соціальних мережах. Інформація швидко поширюється, але джерело не зазначене.

Кейс 2. Наукове відкриття. Дослідники отримали результати, які суперечать попереднім теоріям.

Кейс 3. Свідчення очевидців. Кілька людей по-різному описують одну й ту саму подію.

Кейс 4. Штучний інтелект. Система ШІ надала відповідь, яка виглядає переконливою, але не містить посилань на джерела.

Завдання:

1. Визначте, чи можна вважати інформацію істинною.
2. Які критерії перевірки необхідно застосувати?
3. Які труднощі виникають під час встановлення істини?
4. Чи існує абсолютна істина?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «об'єктивна істина», «відносна істина», «практика», «доказ», «верифікація».

### **Завдання 5. Дебати «Раціональне чи ірраціональне?»**

Група поділяється на дві команди.

Команда 1. Обґрунтовує тезу: «Людина повинна покладатися насамперед на розум і логіку».

Команда 2. Обґрунтовує тезу: «Інтуїція, віра та емоції є не менш важливими у процесі пізнання».

Питання для дискусії:

1. Чи може людина повністю уникнути впливу емоцій?
2. Яку роль відіграє інтуїція в наукових відкриттях?
3. Чи завжди раціональні рішення є найкращими?
4. Як взаємодіють раціональне та ірраціональне у повсякденному житті?

*Методичні рекомендації:* аргументи повинні спиратися на приклади з науки, культури та особистого досвіду.

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

***Завдання 6. Мініпроект «Навігатор достовірної інформації»***

Розробіть пам'ятку для студента «Як перевіряти інформацію в цифрову епоху».

Пам'ятка повинна містити:

1. Основні критерії достовірності інформації.
2. Ознаки маніпулятивного контенту.
3. Алгоритм перевірки фактів.
4. Надійні джерела інформації.
5. Роль критичного мислення у сучасному суспільстві.

Результати оформіть у вигляді інфографіки, постера або схеми.

*Методичні рекомендації:* враховуйте виклики цифрового середовища, інформаційного перевантаження та поширення фейків.

***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене пізнання – це ...

Найбільше мене здивувало те, що ...

Знання відрізняється від віри тим, що ...

Істина є важливою тому, що ...

У сучасному інформаційному суспільстві критичне мислення необхідне для ...

Після заняття я зрозумів(ла), що ...

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на зв'язок між філософією пізнання, цифровою культурою та відповідальним ставленням до інформації.

**Контрольні запитання**

1. Що таке пізнання?
2. Хто є суб'єктом і об'єктом пізнання?
3. Які основні концепції пізнання сформувалися в історії філософії?
4. У чому полягає відмінність між раціоналізмом та емпіризмом?
5. Чим знання відрізняється від віри?
6. Що таке думка та переконання?
7. Як у філософії розуміється істина?
8. Які критерії істини існують?
9. Що таке абсолютна та відносна істина?
10. Яку роль відіграють раціональні та ірраціональні чинники в пізнавальній діяльності людини?
11. Чому критичне мислення є важливим в умовах інформаційного суспільства?
12. Які загрози для пізнання створюють фейки та інформаційні маніпуляції?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
Д3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ІІІ Самостійне опрацювання

- *Особливості пізнання соціокультурної реальності.*
- *Роль знання у професійній діяльності та прийнятті управлінських рішень.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити розуміння особливостей пізнання соціокультурної реальності як складного багатовимірного процесу; сформувати уявлення про специфіку соціогуманітарного знання та його відмінності від природничо-наукового; розвивати навички аналізу соціокультурних явищ, критичного оцінювання інформації, інтерпретації суспільних процесів та усвідомлення ролі знання у професійній діяльності й управлінській практиці.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «пізнання», «соціокультурна реальність», «соціальне знання», «інтерпретація», «цінності», «об'єктивність», «істина», «інформація», «управлінське рішення», «критичне мислення», «професійна компетентність». Виконуючи завдання, важливо враховувати, що соціокультурна реальність є динамічною та багатозначною, а її пізнання пов'язане не лише зі збором фактів, але й з аналізом людських смислів, цінностей, мотивацій та моделей поведінки.

**Завдання 1. Інтелект-карта.** Створіть інтелект-карту «Пізнання соціокультурної реальності». У схемі відобразіть:

- суб'єкт і об'єкт пізнання;
- особливості соціокультурної реальності;
- форми та рівні пізнання;
- роль цінностей у пізнанні суспільства;
- джерела соціальної інформації;
- проблеми достовірності знання;
- роль критичного мислення;
- значення знання для професійної діяльності.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між процесом пізнання, суспільством, культурою та професійною діяльністю фахівця соціокультурної сфери.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця.** Заповніть таблицю «Особливості природничо-наукового та соціогуманітарного пізнання».

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Критерій	Природничо-наукове пізнання	Соціогуманітарне пізнання
Об'єкт дослідження		
Методи дослідження		
Роль цінностей		
Можливість прогнозування		
Особливості істини		
Практичне застосування		

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на роль людини як одночасно суб'єкта й об'єкта соціального пізнання.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Чому соціокультурну реальність складніше пізнавати, ніж природні явища?» У роботі висвітліть:

- особливості соціокультурних процесів;
- вплив цінностей і світогляду на пізнання;
- проблему об'єктивності в соціогуманітарних науках;
- роль інтерпретації в розумінні суспільних явищ;
- значення соціального знання для сучасного суспільства.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади із сучасного суспільного життя, культури, освіти та медіапростору.

**Завдання 4. Аналіз професійної ситуації.** Ознайомтеся із ситуацією: керівник молодіжного культурного центру планує реалізацію нового проекту для студентської молоді. Перед ухваленням рішення команда провела опитування, вивчила потреби цільової аудиторії та проаналізувала діяльність подібних установ. Проте частина працівників пропонує орієнтуватися виключно на власний досвід і професійну інтуїцію.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Яку роль відіграє знання у процесі прийняття управлінського рішення?
2. Чи достатньо для ухвалення рішення лише професійного досвіду?
3. Які джерела інформації можуть бути використані керівником?
4. Як співвідносяться знання, досвід та інтуїція?
5. Які ризики можуть виникнути в разі недостатньої поінформованості?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «інформація», «знання», «управлінське рішення», «раціональність», «компетентність», «ефективність».

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке пізнання?
2. У чому полягає специфіка соціокультурного пізнання?
3. Чим соціогуманітарне знання відрізняється від природничо-наукового?
4. Яку роль відіграють цінності у пізнанні суспільства?
5. Що таке соціальна інформація?
6. Чому проблема об'єктивності є важливою для соціогуманітарних наук?
7. Які труднощі виникають під час пізнання соціокультурної реальності?
8. Яке значення має критичне мислення в інформаційному суспільстві?
9. Яку роль знання відіграє в професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери?
10. Чому ефективне управлінське рішення повинно ґрунтуватися на достовірній інформації?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати соціокультурні процеси, оцінювати достовірність інформації, аргументувати власні висновки та визначати роль знання у професійній діяльності та прийнятті управлінських рішень.

### **Домашнє завдання**

*Підготуйте есе на тему: «Знання як ресурс управління у сучасному суспільстві».*  
*Необхідно:*

- розкрити значення знання в житті людини та суспільства;
- охарактеризувати особливості соціокультурного пізнання;
- проаналізувати роль інформації та знання у прийнятті управлінських рішень;
- обґрунтувати значення критичного мислення для професійної діяльності;
- визначити роль знання у роботі фахівця соціокультурної сфери.

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: використовуйте приклади із сучасного суспільного життя, діяльності культурних інституцій, громадських організацій та управлінської практики. Продемонструйте розуміння взаємозв'язку між пізнанням, інформацією, професійною компетентністю та ефективністю управлінських рішень.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12**

**Тема: «Критичне мислення як інструмент професійної діяльності»**

*Форма заняття: Case-study & Fact-checking Lab*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти розуміння критичного мислення як важливої складової сучасної інтелектуальної культури та професійної компетентності; поглибити знання про логіку, аргументацію та методи аналізу інформації; розвивати навички оцінювання достовірності повідомлень, виявлення логічних помилок і маніпулятивних технологій у медіапросторі; формувати здатність приймати обґрунтовані рішення в умовах інформаційного перевантаження та невизначеності.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Case-study & Fact-checking Lab* – це інтерактивна форма заняття, що поєднує аналіз проблемних ситуацій (кейси) з практикою перевірки фактів, оцінювання джерел інформації та виявлення маніпуляцій. У процесі роботи здобувачі освіти навчаються розрізняти факти й судження, аналізувати аргументи, перевіряти достовірність інформації та застосовувати інструменти критичного мислення для вирішення професійних завдань.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

**Завдання 1. Вступний кейс «Інформаційна пастка».** Ознайомтеся із ситуацією: керівник молодіжного культурного центру отримав повідомлення у соціальних мережах про нібито заплановане скорочення фінансування культурних проєктів. Не перевіривши інформацію, він поширив її серед працівників та партнерів організації. Новина викликала хвилю занепокоєння, однак згодом виявилось, що повідомлення ґрунтувалося на непідтверджених чутках.

Обговоріть питання:

1. Які помилки були допущені під час оцінювання інформації?
2. Які наслідки може мати поширення неперевірених відомостей?
3. Які кроки необхідно здійснити для перевірки достовірності інформації?
4. Чому критичне мислення є важливим для професійної діяльності?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «критичне мислення».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «факт», «судження», «джерело інформації», «достовірність», «критичне мислення», «інформаційна відповідальність».

**Завдання 2. Робота в малих групах «Анатомія критичного мислення».**

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Кожна група отримує один із компонентів критичного мислення: аналіз інформації; логічне мислення; аргументація; перевірка фактів; оцінювання джерел інформації.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає сутність цього компонента?
2. Які навички він передбачає?
3. Чому він є важливим для професійної діяльності?
4. Які ризики виникають за його відсутності?
5. Як він допомагає приймати управлінські рішення?

Результати представити у вигляді схеми або таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок усіх елементів критичного мислення.

### ***Завдання 3. Fact-checking Lab «Правда чи маніпуляція?»***

Кожна група отримує інформаційне повідомлення.

Повідомлення 1. «Усі студенти підтримують дистанційне навчання, тому що воно є найзручнішим форматом освіти».

Повідомлення 2. «Дослідження довели, що соціальні мережі повністю замінили традиційні культурні інституції».

Повідомлення 3. «Новий культурний проєкт не має сенсу, тому що подібна ініціатива вже колись не спрацювала».

Повідомлення 4. «Якщо збільшити фінансування культури, усі соціальні проблеми громади буде вирішено».

Питання для аналізу:

1. Які факти містяться в повідомленні?
2. Які твердження є оцінними судженнями?
3. Чи наведено докази?
4. Які додаткові джерела необхідно перевірити?
5. Чи можна вважати повідомлення достовірним?

*Методичні рекомендації:* розмежуйте факти, припущення, оцінки та узагальнення.

***Завдання 4. Лабораторія логічних помилок.*** Проаналізуйте наведені висловлювання та визначте логічну помилку.

Кейс 1. «Цей культурний проєкт хороший, тому що його підтримує популярний блогер».

Кейс 2. «Якщо один музей працює неефективно, значить усі музеї неефективні».

Кейс 3. «Або ми повністю перейдемо в цифровий формат роботи, або культурна сфера перестане існувати».

Кейс 4. «Цей проєкт буде успішним, тому що всі попередні проєкти нашої організації були успішними».

Питання для аналізу:

1. Яка логічна помилка міститься у висловлюванні?
2. Чому такий аргумент є некоректним?
3. Як можна побудувати більш переконливу аргументацію?
4. Які ризики створюють логічні помилки в управлінській діяльності?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на хибні узагальнення, апеляцію до авторитету, хибну дилему та необґрунтовані висновки.

### ***Завдання 5. Аналіз медіакейсів «Маніпуляція в дії»***

Кожна група отримує один кейс.

Кейс 1. Емоційний заголовок. Публікація має назву: «Культура вмирає! Молодь більше не читає книжок!»

Кейс 2. Вибіркові факти. У матеріалі наведено лише ті дані, які підтверджують позицію автора.

Кейс 3. Маніпуляція страхом. Автор повідомлення стверджує, що без негайного прийняття певного рішення громаду очікує катастрофа.

Кейс 4. Фейковий експерт. Коментар надає людина, компетентність якої не підтверджена жодними джерелами.

Питання для аналізу:

1. Яка маніпулятивна технологія використовується?
2. Які емоції намагаються викликати у читача?
3. Як можна перевірити достовірність інформації?
4. Які наслідки можуть мати подібні маніпуляції?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «маніпуляція», «фейк», «дезінформація», «медіаграмотність», «емоційний вплив».

### ***Завдання 6. Майстерня фактчекера «Кодекс відповідального споживача інформації».***

Розробіть пам'ятку для студентів «10 правил критичного мислення в цифрову епоху». Необхідно визначити:

1. Як перевіряти джерела інформації.
2. Як розрізняти факти та судження.
3. Як виявляти маніпуляції.
4. Як працювати з різними джерелами.
5. Як уникати інформаційних пасток.
6. Як використовувати критичне мислення у професійній діяльності.

Результати оформіть у вигляді інфографіки, плаката або пам'ятки.

*Методичні рекомендації:* орієнтуйтеся на потреби майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності та сучасні виклики інформаційного суспільства.

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

**Завдання 7. Презентація результатів «Мислити критично – діяти відповідально».** Кожна група презентує власну пам'ятку (до 5 хвилин).

Під час презентації необхідно обґрунтувати:

1. Чому критичне мислення є професійною компетентністю.
2. Які загрози створює дезінформація.
3. Які інструменти фактчекінгу є найбільш ефективними.
4. Яку роль відіграє медіаграмотність у сучасному суспільстві.
5. Як критичне мислення впливає на якість управлінських рішень.

Після презентацій проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на практичність запропонованих рекомендацій та їх застосовність у професійній діяльності.

### **Підсумкова рефлексія**

Завершіть речення:

Для мене критичне мислення означає ...

Найважливішою навичкою критичного мислення я вважаю ...

Під час заняття я зрозумів(ла), що ...

Найнебезпечнішою маніпуляцією в медіапросторі є ...

Перед тим як довіряти інформації, необхідно ...

Для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності критичне мислення важливе тому, що ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок критичного мислення, інформаційної культури, професійної відповідальності та ефективного управління.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке критичне мислення?
2. Які основні складові критичного мислення?
3. Чим факт відрізняється від судження?
4. Що таке аргументація?
5. Які критерії достовірності інформації існують?
6. Що таке фактчекінг?
7. Які логічні помилки найчастіше трапляються в аргументації?
8. Що таке маніпуляція та які її основні ознаки?
9. Як перевіряти надійність джерел інформації?
10. Яку роль критичне мислення відіграє у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери?
11. Чому медіаграмотність є необхідною компетентністю сучасної людини?
12. Як критичне мислення сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ІІІ Самостійне опрацювання

- *Когнітивні упередження та способи їх подолання.*
- *Оцінювання достовірності інформації та джерел знань.*
- *Значення критичного мислення для дослідження соціокультурних процесів і професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про критичне мислення як інструмент пізнання та професійної діяльності; сформувати розуміння природи когнітивних упереджень і їхнього впливу на процес прийняття рішень; розвивати навички оцінювання достовірності інформації, аналізу джерел знань, виявлення маніпуляцій та логічних помилок; формувати здатність застосовувати інструменти критичного мислення для аналізу соціокультурних процесів і професійних ситуацій у сфері соціокультурного менеджменту.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «критичне мислення», «когнітивне упередження», «аргументація», «факт», «судження», «достовірність інформації», «джерело знань», «фактчекінг», «медіаграмотність», «маніпуляція», «дезінформація», «інформаційна культура». Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасний інформаційний простір, діяльність медіа, цифрові комунікації та соціокультурні процеси, звертаючи увагу на способи формування суспільної думки, механізми поширення інформації та роль критичного мислення у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Критичне мислення в інформаційному суспільстві».

У схемі відобразіть:

- основні складові критичного мислення;
- логіку та аргументацію;
- когнітивні упередження;
- критерії достовірності інформації;
- фактчекінг та перевірку джерел;
- маніпулятивні технології в медіа;
- роль критичного мислення у професійній діяльності;
- значення критичного мислення для дослідження соціокультурних процесів.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між інформацією, знанням, критичним аналізом та прийняттям рішень.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця.** Заповніть таблицю «Когнітивні упередження та способи їх подолання».

Когнітивне упередження	Сутність	Приклад прояву	Спосіб подолання
Упередження підтвердження			
Ефект авторитету			
Ефект більшості			
Ефект першого враження			
Стереотипізація			
Надмірна впевненість			
Емоційне мислення			

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади із соціальних мереж, медіа, повсякденного життя та професійної діяльності.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Критичне мислення як умова відповідального прийняття рішень».

У роботі висвітліть: сутність критичного мислення; роль аргументації та логіки у процесі мислення; вплив когнітивних упереджень на прийняття рішень; значення перевірки фактів та джерел інформації; роль критичного мислення у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з медіапростору, громадської діяльності, управління культурними проєктами та сучасних соціокультурних практик.

**Завдання 4. Аналіз професійної ситуації.**

Ознайомтеся із ситуацією: менеджер культурного центру планує проведення масштабного заходу. У соціальних мережах поширюється інформація про нібито низький рівень безпеки майбутньої події. Частина команди пропонує негайно скасувати захід, інші наполягають на додатковій перевірці інформації.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Яку інформацію необхідно перевірити насамперед?
2. Які джерела можуть бути надійними?
3. Які когнітивні упередження можуть впливати на оцінювання ситуації?
4. Які наслідки може мати прийняття рішення без перевірки фактів?
5. Яку роль відіграє критичне мислення у діяльності менеджера?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «фактчекінг», «достовірність інформації», «когнітивне упередження», «аргументація», «управлінське рішення».

### ***Завдання 5. Аналіз інформаційного кейсу***

Оберіть публікацію із засобів масової інформації, соціальних мереж або інтернет-ресурсів та проаналізуйте її за такими критеріями:

1. Назва матеріалу.
2. Джерело інформації.
3. Хто є автором повідомлення?
4. Які факти наведено?
5. Які твердження є оцінними судженнями?
6. Чи присутні ознаки маніпуляції?
7. Чи можна перевірити наведені дані?
8. Який рівень достовірності інформації?
9. Які висновки можна зробити після перевірки?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте не лише зміст повідомлення, а й надійність джерела, якість аргументації та можливі маніпулятивні елементи.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке критичне мислення?
2. Які основні складові критичного мислення?
3. Що таке когнітивні упередження?
4. Які когнітивні упередження найчастіше впливають на прийняття рішень?
5. Чим факт відрізняється від судження?
6. Які критерії достовірності інформації існують?
7. Що таке фактчекінг?
8. Як оцінити надійність джерела інформації?
9. Які маніпулятивні технології використовуються в медіапросторі?
10. Чому критичне мислення є важливою професійною компетентністю менеджера соціокультурної сфери?
11. Яке значення має критичне мислення для дослідження соціокультурних процесів?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

12. Як критичне мислення сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати інформацію, оцінювати достовірність джерел, виявляти когнітивні упередження та маніпулятивні технології, а також обґрунтовувати роль критичного мислення у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

### 📖 Домашнє завдання

*Підготуйте есе на тему: «Критичне мислення в епоху цифрової культури: виклики та можливості».*

*Необхідно:*

- *обґрунтувати значення критичного мислення для сучасної людини;*
- *проаналізувати вплив інформаційного середовища на формування суспільної думки;*
- *охарактеризувати роль когнітивних упереджень у процесі прийняття рішень;*
- *визначити критерії оцінювання достовірності інформації;*
- *розкрити значення критичного мислення для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери;*
- *навести приклади сучасних інформаційних викликів і способів їх подолання.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: використовуйте приклади із сучасного медіапростору, цифрових комунікацій та соціокультурних практик; демонструйте розуміння взаємозв'язку між знанням, інформацією, критичним мисленням та професійною відповідальністю.*

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13**

**Тема: «Наука як соціокультурний феномен»**

*Форма заняття: дослідницький міні-проект*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти цілісне розуміння науки як особливої форми суспільної свідомості, системи знань і соціального інституту; поглибити знання про історичні типи наукової раціональності, структуру наукового знання та методологію наукового дослідження; розвивати навички аналізу соціокультурної ролі науки, оцінювання її впливу на суспільний розвиток та критичного осмислення взаємозв'язку науки, культури й сучасних соціальних процесів; формувати здатність застосовувати методологічні принципи наукового пізнання у професійній діяльності.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Дослідницький міні-проект* – це форма навчальної діяльності, яка передбачає самостійне або групове дослідження певної проблеми, аналіз інформації, формулювання висновків та презентацію результатів. Під час заняття здобувачі освіти виступають у ролі дослідників, які вивчають функціонування науки в суспільстві, визначають її культурне значення, аналізують особливості наукового пізнання та представляють результати власного міні-дослідження.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

***Завдання 1. Вступна дослідницька ситуація «Наука навколо нас»***

Ознайомтеся із ситуацією: місцева громада планує реалізацію проекту цифровізації культурної спадщини регіону. Для його впровадження необхідно залучити фахівців із різних галузей науки: істориків, соціологів, культурологів, програмістів, дизайнерів та менеджерів соціокультурної діяльності.

Обговоріть питання:

1. Чому для реалізації такого проекту необхідні наукові знання?
2. Яку роль відіграє наука у вирішенні суспільних проблем?
3. Чим наукове знання відрізняється від повсякденного досвіду?
4. Чому сучасне суспільство називають суспільством знань?
5. Які функції науки проявляються в цьому прикладі?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «наука як соціокультурний феномен».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «наука», «суспільство знань», «соціальний інститут», «наукове пізнання», «соціокультурний розвиток».

***Завдання 2. Робота в малих групах «Наука як соціальний інститут»***

Кожна група досліджує один із аспектів функціонування науки:

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

- наука як форма суспільної свідомості;
- наука як соціальний інститут;
- наука як система знань;
- наука як чинник культурного розвитку;
- наука як засіб інноваційного розвитку суспільства.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає сутність обраного аспекту?
2. Які його основні ознаки?
3. Які соціальні функції він виконує?
4. Яке значення має для розвитку культури та суспільства?
5. Які виклики постають перед наукою в сучасному світі?

Результати представити у вигляді схеми, таблиці або інтелект-карти.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок науки, освіти, культури та соціальних інституцій.

### ***Завдання 3. Міні-дослідження «Еволюція наукової раціональності»***

Кожна група отримує один із типів наукової раціональності: класична; некласична; постнекласична; сучасна міждисциплінарна наука.

Необхідно дослідити:

1. Історичний період формування.
2. Основні характеристики.
3. Розуміння об'єкта та суб'єкта пізнання.
4. Особливості наукових методів.
5. Приклади наукових досягнень відповідного періоду.

Результати оформіть у вигляді порівняльної таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на зміну уявлень про наукове знання та роль дослідника в процесі пізнання.

### ***Завдання 4. Дослідницька лабораторія «Структура наукового знання»***

Проаналізуйте складові наукового знання: науковий факт; проблема; гіпотеза; концепція; теорія; наукова картина світу.

Питання для аналізу:

1. Яке місце займає кожен елемент у структурі наукового знання?
2. Як вони взаємопов'язані між собою?
3. Чому наукове дослідження неможливе без формулювання проблеми?
4. Яку роль відіграє гіпотеза?
5. Як формується наукова теорія?

Створіть схему «Шлях від наукового факту до теорії».

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади із соціокультурних досліджень.

***Завдання 5. Міні-проект «Методологія дослідження соціокультурної проблеми»***

Кожна група обирає одну тему:

- вплив соціальних мереж на культурні практики молоді;
- цифровізація культурної спадщини;
- роль мистецтва у формуванні громадянської свідомості;
- культурні потреби студентської молоді;
- розвиток креативних індустрій в Україні.

Необхідно розробити проєкт дослідження:

1. Сформулювати проблему.
2. Визначити об'єкт і предмет дослідження.
3. Сформулювати мету та завдання.
4. Висунути робочу гіпотезу.
5. Запропонувати методи дослідження.
6. Окреслити очікувані результати.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на відповідність між проблемою, метою, завданнями та методами дослідження.

***Завдання 6. Проєктна майстерня «Наука і суспільство майбутнього»***

Розробіть груповий міні-проект на тему: «Як наука може сприяти розвитку соціокультурної сфери у найближчі 10 років?»

Необхідно визначити:

1. Які наукові досягнення матимуть найбільший вплив на культуру?
2. Які нові можливості відкривають цифрові технології?
3. Які ризики виникають унаслідок технологічних змін?
4. Якою має бути роль гуманітарних наук у сучасному суспільстві?
5. Які компетентності будуть необхідні майбутнім фахівцям соціокультурної сфери?

Результати оформіть у вигляді постера, інфографіки або мультимедійної презентації.

*Методичні рекомендації:* поєднуйте науковий аналіз із прогнозуванням суспільних тенденцій.

***Завдання 7. Презентація результатів «Наука як ресурс суспільного розвитку»***

Кожна група презентує результати свого дослідницького міні-проекту (до 5 хвилин).

Під час презентації необхідно обґрунтувати:

1. Чому наука є соціокультурним феноменом.
2. Які функції науки є найбільш значущими для сучасного суспільства.
3. Як змінювалася наукова раціональність упродовж історії.
4. Яку роль відіграє методологія у науковому дослідженні.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

5. Яким чином наука впливає на розвиток культури та соціокультурних практик.

Після презентацій проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання результатів.

*Методичні рекомендації:* оцінюйте логічність дослідження, аргументованість висновків та практичну значущість запропонованих ідей.

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене наука як соціокультурний феномен означає ...

Найважливішою функцією науки я вважаю ...

Під час заняття я зрозумів(ла), що ...

Найцікавішим відкриттям для мене стало ...

Наукове дослідження відрізняється від повсякденного пізнання тим, що ...

Для майбутнього фахівця соціокультурної сфери наукове мислення важливе тому, що ...

У сучасному суспільстві наука допомагає ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок науки, культури, освіти, інновацій та професійної діяльності.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке наука як соціокультурний феномен?
2. Чому наука вважається соціальним інститутом?
3. Які основні функції науки в суспільстві?
4. Що таке наукова раціональність?
5. Які історичні типи наукової раціональності виокремлюють?
6. Чим класична наука відрізняється від некласичної та постнекласичної?
7. Які основні елементи структури наукового знання?
8. Що таке наукова проблема та гіпотеза?
9. Яку роль відіграє теорія в науковому пізнанні?
10. Що таке методологія наукового дослідження?
11. Які методи використовуються в соціокультурних дослідженнях?
12. Як наука впливає на розвиток культури та суспільства?
13. Чому міждисциплінарність є важливою рисою сучасної науки?
14. Яке значення має наукове мислення для професійної діяльності менеджера соціокультурної діяльності?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### III Самостійне опрацювання

- *Наука в системі культури та її роль у розвитку суспільства.*
- *Значення наукових досліджень для аналізу та управління соціокультурними процесами.*
- *Сучасні методи дослідження соціокультурних процесів та цифрові ресурси в науковій діяльності.*

**Мета самостійної роботи:** поглибити знання про науку як важливий компонент культури та соціальний інститут сучасного суспільства; сформулювати розуміння ролі наукових досліджень у вивченні й управлінні соціокультурними процесами; ознайомитися із сучасними методами дослідження соціокультурної сфери та можливостями використання цифрових ресурсів у науковій діяльності; розвивати навички аналізу наукової інформації, роботи з джерелами, інтерпретації результатів досліджень та застосування наукового підходу до вирішення професійних завдань у сфері соціокультурного менеджменту.

**Методичні рекомендації:** під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «наука», «соціальний інститут», «наукове знання», «наукове дослідження», «наукова раціональність», «методологія», «соціокультурний процес». Виконуючи завдання, важливо аналізувати приклади із сучасної соціокультурної практики, діяльності культурних інституцій, громадських організацій та креативних індустрій, звертаючи увагу на значення наукових досліджень для прийняття управлінських рішень.

**Завдання 1. Інтелект-карта.** Створіть інтелект-карту «Наука в системі культури». Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

**Методичні рекомендації:** покажіть взаємозв'язок між наукою, культурою, освітою, технологіями та суспільним розвитком.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця.** Заповніть таблицю «Методи дослідження соціокультурних процесів».

Метод дослідження	Сутність методу	Переваги	Приклад застосування у соціокультурній сфері
Спостереження			

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Анкетування			
Інтерв'ю			
Контент-аналіз			
Аналіз документів			
Кейс-стаді			
Онлайн-опитування			

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з діяльності музеїв, бібліотек, культурних центрів, творчих проєктів та громадських ініціатив.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Роль науки у дослідженні та розвитку соціокультурної сфери».

У роботі висвітліть:

- значення науки для розвитку суспільства;
- місце науки в системі культури;
- роль наукових досліджень у вивченні соціокультурних процесів;
- використання результатів досліджень під час прийняття управлінських рішень;
- значення наукового підходу для діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади сучасних соціокультурних проєктів, культурних інституцій та громадських ініціатив.

**Завдання 4. Аналіз професійної ситуації.** Ознайомтеся із ситуацією: у міському культурному центрі планується відкриття нового молодіжного простору. Перед початком реалізації проєкту керівництво вирішило провести дослідження культурних потреб молоді громади.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Для чого необхідно проводити таке дослідження?
2. Які методи збору інформації доцільно використати?
3. Які дані необхідно отримати?
4. Як результати дослідження можуть вплинути на управлінські рішення?
5. Які ризики виникають у разі відсутності попереднього дослідження?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «наукове дослідження», «соціокультурні потреби», «моніторинг», «аналіз даних», «управлінське рішення».

**Завдання 5. Цифрові ресурси дослідника**

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Ознайомтеся з одним із цифрових ресурсів наукової інформації (Google Scholar, ResearchGate, ORCID, електронний каталог бібліотеки закладу освіти або інша наукова база даних).

Підготуйте коротку довідку, у якій зазначте:

1. Назву ресурсу.
2. Його основне призначення.
3. Які можливості він надає досліднику?
4. Які види інформації можна знайти?
5. Як цей ресурс може бути корисним майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності?

Форма представлення: аналітична довідка (1 сторінка).

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на можливості пошуку наукових публікацій, дослідницьких матеріалів та професійної комунікації.

### Контрольні запитання для самоперевірки

1. Що таке наука як соціокультурний феномен?
2. Яке місце займає наука в системі культури?
3. Чому науку вважають соціальним інститутом?
4. Які основні функції науки?
5. Як наука впливає на розвиток суспільства?
6. Яке значення мають наукові дослідження для соціокультурної сфери?
7. Що таке методологія наукового дослідження?
8. Які методи найчастіше використовуються для дослідження соціокультурних процесів?
9. Чим відрізняються кількісні та якісні методи дослідження?
10. Які цифрові ресурси використовуються в сучасній науковій діяльності?
11. Для чого досліднику потрібні наукометричні бази даних?
12. Яку роль відіграють результати досліджень у прийнятті управлінських рішень?
13. Чому майбутньому менеджеру соціокультурної діяльності важливо володіти навичками наукового аналізу?
14. Як цифровізація впливає на розвиток сучасної науки?

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати соціокультурні процеси з використанням наукового підходу, обирати відповідні методи дослідження, працювати з цифровими ресурсами та обґрунтовувати значення науки для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

**41 Домашнє завдання**

*Підготувати доповідь з презентацією на одну з тем:*

- 1. Наука як складова культури: історія становлення та сучасне значення.*
- 2. Наука як соціальний інститут сучасного суспільства.*
- 3. Взаємозв'язок науки, освіти та культури в умовах інформаційного суспільства.*
- 4. Роль науки у формуванні світогляду сучасної людини.*
- 5. Наукове знання та його відмінність від повсякденного, міфологічного і релігійного знання.*
- 6. Основні функції науки в суспільстві та культурі.*
- 7. Наука як чинник соціального прогресу та суспільних змін.*
- 8. Вплив науково-технічного розвитку на трансформацію культури.*
- 9. Наука та інновації: сучасні тенденції розвитку суспільства.*
- 10. Наука в епоху цифрової культури: нові можливості та виклики.*
- 11. Цифровізація науки та відкритий доступ до знань.*
- 12. Штучний інтелект у наукових дослідженнях: перспективи та ризики.*
- 13. Міждисциплінарність як особливість сучасної науки.*
- 14. Наука і культурна спадщина: сучасні технології збереження та популяризації.*
- 15. Наукові дослідження в галузі культури та мистецтва.*
- 16. Соціокультурні дослідження як інструмент управління культурними процесами.*
- 17. Значення наукових досліджень для діяльності менеджера соціокультурної сфери.*
- 18. Наука та креативні індустрії: точки взаємодії.*
- 19. Наука і культурна політика держави.*
- 20. Роль науки у розвитку громадянського суспільства.*
- 21. Наука та глобальні виклики сучасності: культура, екологія, комунікація.*
- 22. Етика науки та відповідальність ученого в сучасному світі.*
- 23. Наука і медіа: популяризація наукових знань у цифровому середовищі.*
- 24. Наукова комунікація як складова сучасної культури.*
- 25. Феномен «суспільства знань» та його вплив на культуру.*
- 26. Наука і молодь: формування дослідницької культури в умовах цифрового суспільства.*

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14**

**Тема: «Академічна доброчесність і етика дослідника»**

*Форма заняття: Дебати & ethical dilemma workshop*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти розуміння академічної доброчесності як фундаментальної цінності сучасної освіти й науки; поглибити знання про принципи академічної культури, етичні засади наукової діяльності, авторське право та інтелектуальну власність; розвивати навички етичного аналізу проблемних ситуацій, аргументованого обговорення та прийняття відповідальних рішень; формувати відповідальне ставлення до результатів власної навчальної та дослідницької діяльності.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Debates & Ethical Dilemma Workshop* – це інтерактивна форма заняття, що поєднує академічні дебати з аналізом етичних дилем. У процесі роботи здобувачі освіти навчаються аргументовано відстоювати власну позицію, аналізувати моральні та професійні наслідки дослідницьких рішень, застосовувати принципи академічної доброчесності та етики до реальних ситуацій навчальної й наукової діяльності.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

***Завдання 1. Вступна дискусія «Чому академічна доброчесність має значення?»***

Ознайомтеся із ситуацією: студент підготував курсову роботу, використовуючи матеріали з інтернету. Більшість тексту було перефразовано, однак посилання на джерела відсутні. Студент переконаний, що не порушив жодних правил, оскільки не копіював текст дослівно.

Обговоріть питання:

1. Чи можна вважати дії студента порушенням академічної доброчесності?
2. Чому необхідно посилатися на використані джерела?
3. Які наслідки можуть мати подібні дії?
4. У чому полягає відповідальність автора наукової роботи?
5. Чому академічна доброчесність є основою довіри до науки?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «академічна доброчесність».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «академічна культура», «академічна доброчесність», «плагіат», «цитування», «авторство», «відповідальність».

***Завдання 2. Робота в малих групах «Цінності академічної культури»***

Кожна група отримує один із принципів академічної доброчесності: чесність; довіра; справедливість; повага; відповідальність; мужність відстоювати етичні принципи.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає зміст цього принципу?
2. Як він реалізується у навчальній та науковій діяльності?
3. Які порушення виникають у разі його недотримання?
4. Які наслідки це може мати для дослідника та наукової спільноти?
5. Чому цей принцип є важливим для майбутнього фахівця?

Результати представити у вигляді схеми або таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок усіх принципів академічної доброчесності.

### ***Завдання 3. Ethical Dilemma Workshop «Складний вибір дослідника»***

Кожна група отримує етичну дилему.

Кейс 1. Спокуса запозичення. Студент не встигає завершити дослідження і планує використати фрагменти чужої роботи без посилання.

Кейс 2. Формальне співавторство. Викладач пропонує включити до списку авторів наукової статті особу, яка фактично не брала участі в дослідженні.

Кейс 3. Прикрашання результатів. Під час дослідження отримані результати не підтверджують гіпотезу автора. Виникає спокуса частково змінити дані.

Кейс 4. Використання штучного інтелекту. Студент створив значну частину тексту за допомогою генеративного ШІ та не зазначив цього у роботі.

Питання для аналізу:

1. Які принципи академічної доброчесності порушуються?
2. Які можливі наслідки такого рішення?
3. Які альтернативні дії є етично прийнятними?
4. Як би ви вчинили в цій ситуації?
5. Який вплив подібні дії мають на репутацію науки?

*Методичні рекомендації:* аналізуйте ситуації з позиції академічної відповідальності та професійної етики.

### ***Завдання 4. Дебати «Чи можна виправдати порушення академічної доброчесності?»***

Теза для обговорення: «Порушення академічної доброчесності іноді може бути виправданим через брак часу, надмірне навантаження або складні життєві обставини». Група А аргументує позицію «за». Група Б аргументує позицію «проти».

Питання для дебатів:

1. Чи можуть обставини виправдовувати порушення етичних норм? Де проходить межа між помилкою та свідомим порушенням?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які наслідки мають академічні порушення для суспільства?
3. Чому академічна репутація є цінністю?
4. Як формувати культуру академічної відповідальності?

*Методичні рекомендації:* аргументи повинні спиратися на принципи академічної доброчесності, а не на особисті симпатії чи емоції.

### ***Завдання 5. Майстерня авторського права «Чужа ідея – моя відповідальність»***

Проаналізуйте наведені ситуації.

Ситуація 1. Використання фотографії з інтернету без зазначення автора.

Ситуація 2. Використання чужої презентації зі зміною дизайну, але без посилання на автора.

Ситуація 3. Публікація музичного твору в соціальних мережах без дозволу правовласника.

Ситуація 4. Використання наукової ідеї іншого автора без посилання на джерело.

Питання для аналізу:

1. Чи порушено авторське право?
2. Які права автора можуть бути порушені?
3. Як правильно використовувати результати чужої інтелектуальної праці?
4. Чому інтелектуальна власність потребує захисту?
5. Яке значення має дотримання авторських прав у культурній сфері?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «авторське право», «інтелектуальна власність», «цитування», «ліцензія», «правомірне використання».

### ***Завдання 6. Проектна майстерня «Кодекс доброчесного дослідника»***

Розробіть пам'ятку: «10 правил академічно доброчесного студента та дослідника».

*Методичні рекомендації:* орієнтуйтеся на реальні виклики сучасного академічного середовища.

### ***Завдання 7. Презентація результатів «Доброчесність як основа науки»***

Кожна група презентує власний кодекс (до 5 хвилин).

Під час презентації необхідно обґрунтувати:

1. Чому академічна доброчесність є основою наукової діяльності.
2. Які загрози створює плагіат.
3. Чому важливо дотримуватися авторського права.
4. Яку роль відіграє етика в діяльності дослідника.
5. Як доброчесність впливає на якість освіти та науки.

Після презентацій проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання.

### ***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Для мене академічна доброчесність означає ...

Найважливішим принципом академічної культури я вважаю ...

Під час заняття я зрозумів(ла), що ...

Найскладнішою етичною дилемою для дослідника є ...

Повага до авторства важлива тому, що ...

Майбутній фахівець соціокультурної сфери повинен дотримуватися академічної доброчесності, тому що ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок між етикою, відповідальністю, професійною репутацією та якістю наукової діяльності.

### **Контрольні запитання**

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Які основні принципи академічної доброчесності?
3. Що таке плагіат та його основні різновиди?
4. Чим відрізняється цитування від плагіату?
5. Що таке академічна культура?
6. Які етичні принципи регулюють діяльність дослідника?
7. Що таке авторське право?
8. Що належить до об'єктів інтелектуальної власності?
9. Які наслідки можуть мати порушення академічної доброчесності?
10. Якою є відповідальність автора наукової роботи?
11. Як правильно використовувати чужі наукові ідеї та тексти?
12. Які етичні виклики пов'язані з використанням штучного інтелекту в освіті та науці?
13. Чому академічна доброчесність є необхідною умовою довіри до науки?
14. Яке значення має академічна доброчесність для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери?

### **Самостійне опрацювання**

- *Плагіат, фабрикація, фальсифікація та інші форми академічної недоброчесності.*
- *Використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності.*
- *Формування культури доброчесності у професійному середовищі.*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про принципи академічної доброчесності та етичні засади наукової діяльності; сформувані розуміння сутності плагіату, фабрикації, фальсифікації та інших форм академічної недоброчесності; ознайомитися з особливостями використання цифрових технологій і штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності; розвивати навички етичного оцінювання академічних ситуацій, відповідального використання інформації та результатів інтелектуальної праці; формувати культуру доброчесності як важливу складову професійної компетентності майбутнього менеджера соціокультурної діяльності.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «академічна доброчесність», «академічна культура», «плагіат», «самоплагіат», «фабрикація», «фальсифікація», «списування», «авторське право», «інтелектуальна власність», «академічна відповідальність», «етика дослідника», «цифрові технології», «штучний інтелект», «академічна репутація». Виконуючи завдання, важливо аналізувати реальні ситуації з освітнього та професійного середовища, звертаючи увагу на наслідки порушення принципів академічної доброчесності та значення етичної поведінки для професійної діяльності у соціокультурній сфері.

**Завдання 1. Інтелект-карта.** Створіть інтелект-карту «Академічна доброчесність у сучасному освітньому просторі».

У схемі відобразіть:

- основні принципи академічної доброчесності;
- академічну культуру та її цінності;
- види академічних порушень;
- авторське право та інтелектуальну власність;
- академічну відповідальність;
- використання цифрових технологій у навчанні;
- можливості та ризики використання штучного інтелекту;
- роль доброчесності у професійній діяльності.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між академічною культурою, відповідальністю, етикою та якістю освіти.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця.** Заповніть таблицю «Форми академічної недоброчесності».

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Форма академічної недоброчесності	Сутність	Приклад ситуації	Можливі наслідки
Плагіат			
Самоплагіат			
Фабрикація			
Фальсифікація			
Списування			
Необ'єктивне оцінювання			
Хабарництво в освіті			
Академічне шахрайство			

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади із навчальної, наукової та професійної діяльності.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Академічна доброчесність як основа довіри до освіти і науки».

У роботі висвітліть:

- сутність академічної доброчесності;
- основні види академічних порушень;
- значення етичної поведінки в освітній та науковій діяльності;
- вплив академічної доброчесності на репутацію дослідника;
- роль доброчесності у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади із сучасного освітнього середовища, науки та професійної практики.

**Завдання 4. Аналіз професійної ситуації.** Ознайомтеся із ситуацією: студентська команда розробляє культурний проєкт для участі в грантовому конкурсі. Один із членів команди пропонує використати фрагменти тексту з чужої проєктної заявки без зазначення автора, мотивуючи це браком часу та впевненістю, що ніхто не помітить запозичення.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які принципи академічної доброчесності порушуються?
2. Чи можна виправдати такі дії обмеженими термінами виконання роботи?
3. Які наслідки можуть виникнути для команди та організації?
4. Як слід діяти в подібній ситуації?

5. Чому повага до інтелектуальної власності є важливою для соціокультурної сфери?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «плагіат», «авторство», «інтелектуальна власність», «академічна відповідальність», «репутація».

**Завдання 5. Аналіз цифрового кейсу.** Ознайомтеся із ситуацією: студент використав генеративний штучний інтелект для створення реферату. Отриманий текст був поданий як повністю самостійна робота без перевірки фактів, редагування та зазначення використання цифрового інструменту.

Проаналізуйте ситуацію за такими критеріями:

1. Які переваги дає використання штучного інтелекту в навчанні?
2. Які ризики виникають під час безконтрольного використання ШІ?
3. Чи можна вважати таку роботу повністю самостійною?
4. Які етичні проблеми виникають у подібній ситуації?
5. Яких правил слід дотримуватися під час використання ШІ в освітній діяльності?
6. Яким чином цифрові технології можуть сприяти академічній доброчесності?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* оцінюйте не лише технічні можливості цифрових інструментів, а й етичні аспекти їх використання.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке академічна доброчесність?
2. Які принципи академічної доброчесності є основними?
3. Що таке плагіат?
4. Чим плагіат відрізняється від самоплагіату?
5. Що таке фабрикація та фальсифікація результатів дослідження?
6. Які форми академічної недоброчесності найчастіше трапляються в освітньому середовищі?
7. Що таке авторське право?
8. Які об'єкти належать до інтелектуальної власності?
9. У чому полягає відповідальність дослідника за результати своєї роботи?
10. Які переваги та ризики використання штучного інтелекту в освіті та науці?
11. Як цифрові технології можуть сприяти дотриманню академічної доброчесності?
12. Чому культура доброчесності є важливою для професійного середовища?
13. Які наслідки можуть мати порушення академічної доброчесності для репутації особи та організації?
14. Яке значення має академічна доброчесність для майбутнього менеджера соціокультурної діяльності?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню розпізнавати прояви академічної недоброчесності, аналізувати етичні аспекти використання цифрових технологій та штучного інтелекту, а також обґрунтовувати значення культури доброчесності для професійної діяльності у соціокультурній сфері.

### 📖 Домашнє завдання

*Підготуйте есе на тему:*

*«Академічна доброчесність у цифрову епоху: виклики, ризики та перспективи».*

*Необхідно:*

- *розкрити сутність академічної доброчесності;*
- *охарактеризувати основні форми академічної недоброчесності;*
- *проаналізувати вплив цифрових технологій на освітню та наукову діяльність;*
- *визначити можливості та ризики використання штучного інтелекту;*
- *обґрунтувати значення авторського права та інтелектуальної власності;*
- *показати роль культури доброчесності у професійному середовищі;*
- *навести приклади відповідального використання цифрових інструментів у навчанні та дослідницькій діяльності.*

*Обсяг роботи: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: використовуйте приклади із сучасного освітнього простору, цифрової культури, діяльності культурних інституцій та професійної практики; демонструйте розуміння взаємозв'язку між академічною доброчесністю, професійною відповідальністю, цифровими технологіями та якістю освіти.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15**

**Тема: «Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи»**

*Форма заняття: Future lab та дизайн-мислення*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про цифрове суспільство як новий етап цивілізаційного розвитку; розкрити філософські, соціальні та культурні виміри цифровізації; розвивати здатність аналізувати вплив штучного інтелекту та цифрових технологій на культуру, комунікацію та управління; формувати навички проєктного мислення (design thinking) для розв'язання проблем інформаційної безпеки, цифрової нерівності та цифрової етики.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Future Lab & Design Thinking Workshop* – це інтерактивна інноваційна форма навчання, що поєднує футурологічне мислення та методологію дизайн-мислення для моделювання майбутніх соціокультурних сценаріїв.

У процесі заняття здобувачі освіти:

- аналізують тренди цифрового суспільства;
- прогнозують трансформації культури під впливом технологій;
- розробляють інноваційні рішення соціокультурних проблем;
- створюють прототипи ідей (digital solutions, концепти проєктів, сценарії розвитку);
- працюють у форматі командного проєктування майбутнього.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

**Завдання 1. Future Scan «Цифрове суспільство сьогодні і завтра»**

Ознайомтеся з ключовими тенденціями цифровізації: розвиток штучного інтелекту; платформізація культури; цифрові медіа та віртуальні спільноти; автоматизація управління; data-driven суспільство; алгоритмізація соціальних процесів.

Завдання:

1. Визначте 3 ключові характеристики цифрового суспільства.
2. Опишіть 2 позитивні та 2 ризикові наслідки цифровізації культури.
3. Сформулюйте прогноз: якою буде культура через 10–15 років?
4. Визначте, яку роль у цьому процесі відіграє людина.

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «цифрова трансформація», «алгоритмізація», «цифрова культура», «штучний інтелект», «віртуалізація соціальних практик».

### ***Завдання 2. Design Thinking Sprint «Проблема цифрового суспільства»***

Кожна група обирає одну проблему:

- цифрова нерівність;
- інформаційна безпека;
- етичні ризики ШІ;
- втрата культурної ідентичності в цифровому середовищі;
- залежність від цифрових технологій.

Етапи роботи:

1. Empathize (розуміння проблеми). Хто страждає від цієї проблеми? Як саме?
2. Define (формулювання проблеми). Сформулюйте проблему одним чітким реченням.
3. Ideate (генерація ідей). Запропонуйте щонайменше 5 рішень.
4. Prototype (модель рішення). Створіть концепт: цифровий сервіс; освітній проект; культурну платформу; політику або стратегію.
5. Test (презентація ідей). Представте рішення групі.

*Методичні рекомендації:* орієнтуйтеся на практичність, інноваційність і соціальну значущість рішень.

### ***Завдання 3. Аналітична лабораторія «Штучний інтелект і культура»***

Розгляньте вплив штучного інтелекту на культуру та управління.

Питання для аналізу:

1. Як ШІ змінює процес створення культурного продукту?
2. Які професії в культурній сфері трансформуються або зникають?
3. Які етичні ризики використання ШІ в культурі?
4. Чи може ШІ бути автором твору?
5. Де проходить межа між допомогою і заміщенням людини?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «етика ШІ», «алгоритмічна культура», «цифрова творчість», «авторство», «креативні індустрії».

### ***Завдання 4. Філософський дебат «Цифрова свобода vs цифровий контроль»***

Група ділиться на дві команди:

Позиція 1: цифрові технології розширюють свободу людини

Позиція 2: цифрові технології посилюють контроль і залежність

Питання для аргументації:

1. Чи є людина вільною у цифровому середовищі?
2. Хто контролює інформаційні потоки?
3. Чи можливе «приватне життя» в цифрову епоху?
4. Чи формують алгоритми наше мислення?

*Методичні рекомендації:* аргументація має бути логічною, з прикладами з реального цифрового середовища.

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

***Завдання 5. Картування ризиків «Цифрове суспільство і загрози»***

Створіть карту ризиків цифрової епохи:

Необхідно визначити: інформаційні загрози; етичні проблеми; соціальні нерівності; психологічні ризики; культурні втрати.

Форма подання: схема, інфографіка або mind-map.

*Методичні рекомендації:* показати взаємозв'язок технологій, суспільства та людини.

***Завдання 6. Майбутній проєкт «Digital Culture Lab»***

Розробіть концепцію інноваційного проєкту для культурної сфери.

Проєкт може бути:

- цифровою культурною платформою;
- AI-музеєм;
- віртуальним культурним центром;
- освітнім цифровим простором;
- системою цифрової етики.

У проєкті обов'язково зазначити: назву, мету, цільову аудиторію, технологічну основу, соціокультурну цінність, етичні ризики та способи їх подолання.

***Завдання 7. Презентація «Майбутнє цифрового суспільства»***

Кожна група представляє свій проєкт або рішення (до 5 хвилин).

**Під час презентації необхідно обґрунтувати:**

1. Чому ця проблема є актуальною.
2. Яке філософське значення має цифровізація.
3. Які соціальні наслідки пропонованого рішення.
4. Як враховано етичні ризики.
5. Який вплив це матиме на культуру та управління.

Після презентацій проводиться колективне обговорення та експертне оцінювання.

***Підсумкова рефлексія***

Завершіть речення:

Цифрове суспільство для мене – це ...

Найбільший виклик цифрової епохи – це ...

Штучний інтелект у культурі – це ...

Найважливіша навичка майбутнього – це ...

Людина у цифровому світі повинна ...

Якою я бачу культуру майбутнього ...

**Контрольні запитання**

1. Що таке цифрове суспільство?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
Д3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які основні риси інформаційної епохи?
3. Як цифровізація впливає на культуру?
4. Що таке алгоритмізація соціальних процесів?
5. Які можливості і ризики має штучний інтелект?
6. Що таке цифрова нерівність?
7. У чому полягає цифрова етика?
8. Як змінюється роль людини в цифровому суспільстві?
9. Що таке інформаційна безпека?
10. Які філософські проблеми породжує цифровізація?

Результати роботи подаються у форматі: групового проєкту; інфографіки; презентації; або концептуальної моделі Future Lab. Особлива увага приділяється здатності студентів мислити стратегічно, моделювати майбутнє, аналізувати цифрові ризики та пропонувати етично обґрунтовані рішення для соціокультурної сфери.

### Самостійне опрацювання

- *Вплив цифрових технологій на комунікацію, творчість і культурне виробництво.*
- *Цифрові інструменти збору, обробки та аналізу інформації для управління соціокультурними процесами.*

**Мета самостійної роботи:** поглибити знання про трансформаційний вплив цифрових технологій на сучасні комунікаційні процеси, творчість і культурне виробництво; сформулювати розуміння ролі цифрових інструментів у зборі, обробці та аналізі інформації; розвивати навички використання цифрових платформ і сервісів для управління соціокультурними процесами; формувати здатність критично оцінювати цифрові джерела інформації та ефективно застосовувати дані для прийняття управлінських рішень у сфері соціокультурної діяльності.

**Методичні рекомендації:** під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «цифрова комунікація», «цифрова культура», «креативні індустрії», «культурне виробництво», «штучний інтелект», «медіатехнології», тощо. Виконуючи завдання, важливо аналізувати сучасні цифрові практики у сфері культури, медіа та комунікації, звертати увагу на те, як цифрові технології

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

змінюють способи створення, поширення та споживання культурного продукту, а також як дані використовуються для управління соціокультурними процесами.

**Завдання 1. Інтелект-карта «Цифрові технології та трансформація культури».** Створіть інтелект-карту на тему: «Вплив цифрових технологій на комунікацію, творчість і культурне виробництво»

У схемі відобразіть:

- зміни у сучасній комунікації під впливом цифрових технологій;
- трансформацію творчості (digital art, AI-креативність, генеративні моделі);
- нові форми культурного виробництва (платформи, стрімінг, віртуальні музеї);
- роль соціальних мереж у формуванні культурних практик;
- цифрові інструменти управління культурними процесами;
- ризики цифровізації (інформаційне перевантаження, алгоритмічні бульбашки);
- роль аналітики даних у прийнятті управлінських рішень.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між технологіями, культурою, комунікацією та управлінням.

**Завдання 2. Порівняльна таблиця «Цифрові інструменти в управлінні культурою».** Заповніть таблицю:

Цифровий інструмент	Призначення	Сфера застосування	Переваги	Обмеження
Google Analytics / аналог				
Social Media Analytics				
CRM-системи				
AI-аналітика (ChatGPT, ін.)				
Data visualization (Tableau, Power BI)				
Контент-менеджмент системи (CMS)				

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади використання у культурних інституціях, медіа, освітніх проєктах.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Цифрові технології як фактор трансформації культурного виробництва»  
У роботі висвітліть:

- як цифровізація змінює процес створення культурного продукту;
- роль соціальних мереж і платформ у поширенні культури;
- вплив алгоритмів на культурні смаки та споживання;
- значення Big Data для аналізу культурних процесів;
- переваги та ризики цифрової творчості;
- роль менеджера соціокультурної сфери у цифровому середовищі.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з медіа, культурних проєктів, цифрових платформ (YouTube, Spotify, Instagram, TikTok, онлайн-музеї тощо).

**Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: культурна інституція планує запуск нового онлайн-проєкту. Для визначення цільової аудиторії та контентної стратегії команда використовує аналітику соціальних мереж і дані поведінки користувачів. Частина співробітників сумнівається у доцільності опори на алгоритмічні дані, інші вважають це ключовим інструментом управління.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Які переваги дає використання цифрової аналітики?
2. Які ризики пов'язані з надмірною залежністю від даних?
3. Чи можуть алгоритми замінити експертне рішення?
4. Які дані є найбільш релевантними для культурного менеджменту?
5. Як поєднати аналітику та креативність у прийнятті рішень?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «data-driven management», «алгоритмічне управління», «креативні індустрії», «цифрова культура», «аналітика аудиторій».

#### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Як цифрові технології впливають на комунікацію?
2. Що таке цифрова культура?
3. Як змінюється творчість у цифрову епоху?
4. Що таке культурне виробництво в умовах цифровізації?
5. Які цифрові інструменти використовуються для аналізу даних?
6. Що таке Big Data і як воно застосовується у культурі?
7. Які переваги та ризики цифрових платформ?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

8. Як алгоритми впливають на культурні процеси?
9. Що означає data-driven управління?
10. Яка роль менеджера соціокультурної сфери в цифровому середовищі?

Результати самостійної роботи подати у вигляді індивідуального портфоліо: інтелект-карти; таблиці; аналітичної довідки; або проєктної концепції. Окремі результати можуть бути представлені під час практичного заняття у форматі міні-презентацій. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати цифрові процеси в культурі, використовувати дані для управлінських рішень та критично оцінювати вплив технологій на соціокультурну сферу.

### 📌 Домашнє завдання

#### **Практичний кейс «Цифровий слід культурного продукту»**

Оберіть будь-який культурний продукт (фільм, онлайн-виставку, музичний проєкт, цифрову платформу).

Проаналізуйте його за критеріями:

1. На якій цифровій платформі він представлений?
2. Як він просувається у цифровому середовищі?
3. Які цифрові інструменти використовуються для залучення аудиторії?
4. Які дані про аудиторію можуть бути зібрані?
5. Як ці дані можуть використовуватись для управління проєктом?
6. Які ризики пов'язані з цифровим поширенням?
7. Чи змінюється зміст продукту під впливом цифрового середовища?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.**

### **Філософські засади управління та розвитку соціокультурної сфери**



### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 16**

**Тема: «Комунікація як основа соціокультурної взаємодії»**

*Форма заняття: Role-play та комунікативний тренінг*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти розуміння комунікації як фундаментального механізму соціокультурної взаємодії; розвивати навички ефективного діалогу, активного слухання та аргументованого висловлювання; ознайомити з основними моделями комунікації та концепцією комунікативної дії; сформувати здатність аналізувати смисли, символи та контексти у процесі соціальної взаємодії; розвивати комунікативну компетентність як базову професійну навичку менеджера соціокультурної сфери.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Role-play та комунікативний тренінг* – це інтерактивна форма навчання, що поєднує моделювання реальних комунікативних ситуацій (рольові ігри) та практичне відпрацювання навичок взаємодії (тренінгові вправи). У процесі заняття здобувачі освіти опановують різні моделі комунікації, вчаться долати комунікативні бар'єри, будувати діалог, узгоджувати смисли та досягати взаєморозуміння в умовах професійної взаємодії.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Комунікативна розминка «Смисл повідомлення»***

Учасники отримують одне нейтральне повідомлення (наприклад: «*Зустріч перенесено на інший час*») і по черзі інтерпретують його в різних контекстах: адміністративний; емоційний; конфліктний; професійний; культурний.

Питання для обговорення:

1. Чи змінюється зміст повідомлення залежно від контексту?
2. Що впливає на його інтерпретацію?
3. Чому в комунікації виникають непорозуміння?
4. Що таке «смысл» у комунікації?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на роль контексту, інтонації, попереднього досвіду та соціальних ролей.

### ***Завдання 2. Рольова гра «Моделі комунікації в дії»***

Групи моделюють одну й ту саму ситуацію, але через різні моделі комунікації:  
Ситуація: організація культурного заходу в умовах обмеженого бюджету.

Ролі: директивна модель (вертикальна комунікація); діалогічна модель (партисипативна); конфліктна модель; мережеве обговорення (горизонтальна комунікація).

Питання для аналізу:

1. Як відрізняється процес прийняття рішення?
2. Яка модель є найефективнішою і чому?
3. Де виникають комунікативні бар'єри?
4. Як досягається взаєморозуміння?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «зворотний зв'язок», «бар'єри комунікації», «роль соціальної позиції».

### ***Завдання 3. Діалогічний тренінг «Слухати, чути, розуміти»***

Учасники працюють у парах:

- один говорить 2 хвилини на задану тему (наприклад: «роль культури в суспільстві»);
- другий має лише слухати і потім відтворити зміст;
- потім ролі змінюються.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Питання для рефлексії:

1. Що було складніше: говорити чи слухати?
2. Що було втрачено в процесі передачі смислу?
3. Чи завжди ми правильно розуміємо співрозмовника?
4. Що таке активне слухання?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на емпатію, перефразування, уточнення смислів.

### **Завдання 4. Комунікативний кейс «Злам взаєморозуміння»**

Ситуація: у культурному центрі виник конфлікт між організаторами заходу та творчою командою через різне бачення концепції події.

Завдання:

Проаналізуйте ситуацію та визначте:

1. Де відбувся комунікативний збій?
2. Які символи та смисли інтерпретувалися по-різному?
3. Які бар'єри комунікації виникли?
4. Як можна відновити діалог?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «комунікативна раціональність», «діалог», «інтерпретація смислів».

### **Завдання 5. Дизайн-мислення «Ідеальна комунікація у культурному проєкті»**

Групи розробляють модель «ідеальної комунікації» для організації соціокультурного проєкту. Етапи:

1. Визначення проблем комунікації
2. Генерація ідей покращення
3. Створення моделі взаємодії
4. Візуалізація (схема або постер)

Орієнтовні питання:

- Як забезпечити ефективний діалог між учасниками проєкту?
- Як уникнути інформаційних бар'єрів?
- Яку роль відіграє цифрова комунікація?
- Як досягається спільне розуміння смислів?

*Методичні рекомендації:* враховуйте принципи відкритості, рівності та зворотного зв'язку.

### **Завдання 6. Комунікативна лабораторія «Мова, символи, смисли»**

Проаналізуйте наведені висловлювання:

1. «Цей проєкт не має майбутнього»
2. «Ми говоримо про одне й те саме, але не розуміємо одне одного»
3. «Це лише питання інтерпретації»

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

4. «Слова важливіші, ніж здаються»

Питання:

1. Які смисли закладені у висловлюваннях?
2. Як мова формує реальність?
3. Що таке символічна комунікація?
4. Чому виникає різне розуміння одних і тих самих слів?

### **Підсумкова рефлексія**

Завершіть речення:

Комунікація для мене – це ...

Найважливішою навичкою спілкування є ...

Під час заняття я зрозумів(ла), що ...

Найбільшою перешкодою у комунікації є ...

Для ефективної взаємодії важливо ...

Діалог відрізняється від монологу тим, що ...

### **Контрольні запитання**

1. Що таке комунікація як соціальний феномен?
2. Які основні моделі комунікації існують?
3. Що таке комунікативна дія?
4. У чому полягає комунікативна раціональність?
5. Чим діалог відрізняється від монологу?
6. Яку роль відіграють символи у комунікації?
7. Що таке смисл у соціальній взаємодії?
8. Які існують комунікативні бар'єри?
9. Як досягається взаєморозуміння?
10. Чому комунікація є основою соціокультурної діяльності?

### **Самостійне опрацювання**

- *Комунікація в діяльності культурних інституцій та організацій.*
- *Роль комунікативних практик у розвитку соціального партнерства та громадянської взаємодії.*

**Мета самостійної роботи:** поглибити знання про комунікацію як ключовий механізм діяльності культурних інституцій та організацій; сформувати розуміння ролі комунікативних практик у розвитку соціального партнерства, громадянської взаємодії та соціокультурних ініціатив; розвивати навички

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

аналізу комунікативних стратегій у сфері культури; формувати здатність оцінювати ефективність взаємодії між інституціями, громадою та стейкхолдерами у контексті сучасних соціокультурних процесів.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «комунікація», «соціокультурна взаємодія», «культурні інституції», «соціальне партнерство», «громадянська участь», «комунікативні практики», «публічна комунікація», «діалог», «стейкхолдери», «мережева взаємодія», «культурна політика». Виконуючи завдання, важливо аналізувати реальні практики комунікації культурних установ (музеїв, бібліотек, театрів, культурних центрів, громадських організацій), звертати увагу на їхню взаємодію з громадою, медіа, освітніми інституціями та органами місцевого самоврядування. Особливу увагу слід приділяти ролі комунікації у формуванні довіри, соціального капіталу та участі громадян у культурному житті.

### **Завдання 1. Інтелект-карта «Комунікація культурних інституцій»**

Створіть інтелект-карту на тему: «Комунікація в діяльності культурних інституцій». У схемі відобразіть:

- основні канали комунікації культурних інституцій;
- внутрішню та зовнішню комунікацію організацій;
- взаємодію з аудиторіями та громадами;
- роль соціальних мереж і цифрових платформ;
- комунікацію зі стейкхолдерами (влада, бізнес, громада);
- комунікаційні стратегії культурних проєктів;
- бар'єри комунікації у культурній сфері;
- значення комунікації для розвитку соціального партнерства.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* показати зв'язок між комунікацією, довірою, участю та розвитком культурних інституцій.

### **Завдання 2. Аналітична таблиця «Комунікативні практики соціального партнерства».** Заповніть таблицю:

Комунікативна практика	Суть	Приклад у культурній сфері	Роль у соціальному партнерстві
Публічні консультації			
Громадські слухання			

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Партнерські проекти			
Краудсорсинг ідей			
Соціальні мережі			
Волонтерські ініціативи			

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади з діяльності реальних культурних установ, громадських організацій або місцевих ініціатив.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Комунікація як основа розвитку соціального партнерства у сфері культури»

У роботі висвітліть:

- сутність комунікації в культурних інституціях;
- роль діалогу між установами та громадою;
- значення комунікації для формування довіри;
- механізми соціального партнерства;
- вплив комунікації на ефективність культурних проектів;
- приклади успішних комунікативних практик у культурній сфері.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади діяльності музеїв, бібліотек, культурних центрів, фестивалів, громадських проектів.

**Завдання 4. Аналіз комунікативної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: культурна інституція планує реалізацію нового проекту спільно з громадою. Частина мешканців підтримує ідею, інша – висловлює недовіру через недостатню інформацію. У соціальних мережах поширюються різні, інколи суперечливі повідомлення.

Проаналізуйте ситуацію:

1. Які комунікативні проблеми виникли між сторонами?
2. Які канали комунікації є найефективнішими в цій ситуації?
3. Як можна подолати недовіру громади?
4. Яку роль відіграє діалог у вирішенні конфлікту?
5. Як забезпечити ефективну взаємодію всіх учасників процесу?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на поняття «публічна комунікація», «довіра», «зворотний зв'язок», «участь громади».

### Контрольні запитання для самоперевірки

1. Що таке комунікація в діяльності культурних інституцій?
2. Які функції виконує комунікація у культурній сфері?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

3. Що таке соціальне партнерство?
4. Які суб'єкти беруть участь у соціокультурній взаємодії?
5. Які існують комунікативні канали в культурних організаціях?
6. Що таке громадянська взаємодія?
7. Яку роль відіграють соціальні мережі у культурній комунікації?
8. Що таке діалог у соціокультурному контексті?
9. Які бар'єри виникають у комунікації культурних інституцій?
10. Як комунікація впливає на розвиток культурних проєктів?
11. Чому соціальне партнерство є важливим для культурної сфери?
12. Як комунікація сприяє розвитку громадянського суспільства?

Результати подаються у вигляді індивідуального портфоліо (друкований або електронний формат). Окремі завдання можуть бути презентовані під час практичного заняття. Особлива увага приділяється здатності аналізувати комунікативні процеси в культурних інституціях, оцінювати ефективність взаємодії з громадою та стейкхолдерами, а також розуміти роль комунікації у формуванні соціального партнерства та громадянської участі.

### 📖 Домашнє завдання

#### **Кейс-аналіз «Комунікація культурної інституції»**

*Оберіть реальну культурну інституцію (музей, театр, бібліотека, культурний центр, ГО або фестиваль) та проаналізуйте її комунікаційну діяльність.*

*Орієнтовні питання:*

1. Які канали комунікації використовує організація?
2. Як вона взаємодіє з громадою?
3. Які комунікативні стратегії застосовуються?
4. Наскільки ефективною є ця комунікація?
5. Які проблеми або бар'єри можна виявити?
6. Які рекомендації щодо покращення комунікації можна запропонувати?

*Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).*

*Методичні рекомендації: оцінюйте не лише інформаційні канали, а й якість взаємодії та рівень залучення аудиторії.*

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 17**

**Тема: «Етика професійної діяльності та управлінських рішень»**

*Форма заняття: Кейс – стаді*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти розуміння етики як філософської основи професійної діяльності та управління; поглибити знання про моральні норми, професійну етику, принципи доброчесності, справедливості та відповідальності; розвивати навички аналізу етичних дилем і прийняття обґрунтованих управлінських рішень; формувати здатність застосовувати етичні принципи в діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Коротка характеристика форми заняття*

*Кейс-стаді (Case Study)* – це інтерактивна форма навчання, що передбачає аналіз реальних або змодельованих професійних ситуацій, які містять проблему, конфлікт інтересів або етичну дилему. У процесі роботи здобувачі освіти навчаються виявляти моральні аспекти управлінських рішень, аналізувати можливі наслідки різних варіантів дій, аргументувати власну позицію та обирати найбільш етично обґрунтовані способи вирішення професійних проблем.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

#### ***Завдання 1. Вступний кейс «Ціна успіху»***

Ознайомтеся із ситуацією: керівник культурного центру отримав пропозицію від приватного спонсора профінансувати масштабний мистецький фестиваль. Спонсор висуває умову: під час заходу необхідно забезпечити активне просування його бізнесу, хоча діяльність компанії викликає неоднозначну реакцію громади через численні скарги щодо недотримання екологічних стандартів.

Обговоріть питання:

1. Яка етична проблема виникла у цій ситуації?
2. Які цінності та інтереси вступають у конфлікт?
3. Які можливі наслідки прийняття та відхилення пропозиції?
4. Якими моральними принципами має керуватися управлінець?
5. Яке рішення ви вважаєте найбільш етично виправданим?

Після обговорення сформулюйте власне визначення поняття «етичне управлінське рішення».

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття етика, мораль, відповідальність, репутація, суспільне благо, конфлікт інтересів, професійна етика.

#### ***Завдання 2. Робота в малих групах «Основи професійної етики»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Кожна група отримує один із принципів професійної етики: доброчесність; справедливість; відповідальність; прозорість; довіра.

Необхідно визначити:

1. У чому полягає зміст цього принципу?
2. Як він реалізується в професійній діяльності?
3. Які наслідки має його порушення?
4. Чому він важливий для управлінської діяльності?
5. Як він впливає на репутацію організації?

Результати представити у вигляді схеми або таблиці.

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок етичних принципів та ефективності управління.

### ***Завдання 3. Кейс-аналіз «Конфлікт інтересів»***

Кожна група отримує один із кейсів.

Кейс 1. Керівник установи пропонує укласти договір на проведення культурного заходу з компанією, власником якої є його близький родич.

Кейс 2. Під час конкурсу проєктів член комісії підтримує заявку свого знайомого, незважаючи на нижчу якість проєкту.

Кейс 3. Директор музею використовує службові ресурси для реалізації власного комерційного проєкту.

Кейс 4. Працівник приховує інформацію про помилку в реалізації проєкту, щоб уникнути відповідальності.

Питання для аналізу:

1. У чому полягає етична проблема?
2. Які принципи професійної етики порушено?
3. Які ризики виникають для організації?
4. Як необхідно діяти відповідно до етичних стандартів?
5. Які механізми запобігання подібним ситуаціям можуть існувати?

*Методичні рекомендації:* аналізуйте ситуації з позиції доброчесності, неупередженості та професійної відповідальності.

### ***Завдання 4. Кейс-стаді «Етична дилема управління»***

Проаналізуйте ситуацію.

Унаслідок скорочення фінансування керівник соціокультурної організації змушений обрати один із варіантів:

- скоротити частину працівників;
- зменшити кількість культурних програм для громади;
- скоротити витрати на розвиток організації.

Питання для аналізу:

1. Чому ця ситуація є етичною дилемою?
2. Які групи зацікавлених сторін зазнають впливу рішення?

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

3. Які моральні принципи необхідно врахувати?
4. Які короткострокові та довгострокові наслідки має кожен варіант?
5. Яке рішення можна вважати найбільш відповідальним?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття справедливості, відповідальності, баланс інтересів, соціальна відповідальність.

### ***Завдання 5. Аналіз кейсів «Лідерство і довіра»***

Кожна група отримує кейс.

Кейс 1. Відкрита комунікація. Керівник регулярно інформує працівників про проблеми та перспективи розвитку організації.

Кейс 2. Приховування інформації. Керівництво приховує від колективу складнощі з фінансуванням до моменту виникнення кризи.

Кейс 3. Визнання помилки. Керівник публічно визнає власну помилку та пропонує шляхи її виправлення.

Кейс 4. Авторитарне рішення. Важливе рішення ухвалюється без консультацій із працівниками та партнерами.

Питання для аналізу:

1. Як поведінка керівника впливає на довіру?
2. Які етичні принципи реалізуються або порушуються?
3. Як це впливає на організаційну культуру?
4. Які управлінські наслідки можуть виникнути?
5. Якою має бути етична модель лідерства?

*Методичні рекомендації:* звертайте увагу на взаємозв'язок між довірою, авторитетом та ефективністю управління.

### ***Завдання 6. Майстерня управлінської етики «Кодекс добродісного керівника»***

Розробіть проєкт «Кодексу етичної поведінки менеджера соціокультурної сфери».

Необхідно визначити:

1. Основні моральні принципи діяльності.
2. Правила взаємодії з працівниками.
3. Норми роботи з партнерами та громадою.
4. Механізми запобігання конфлікту інтересів.
5. Принципи прозорості та підзвітності.
6. Форми відповідальності за порушення етичних норм.

Результати оформіть у вигляді кодексу, пам'ятки або інфографіки.

*Методичні рекомендації:* орієнтуйтеся на сучасні стандарти професійної етики та принципи доброго врядування.

### ***Завдання 7. Презентація результатів «Етика як основа ефективного управління»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Кожна група презентує власний кодекс (до 5 хвилин).

Під час презентації необхідно обґрунтувати:

1. Чому етика є складовою професійної компетентності управлінця.
2. Яке значення мають добросовісність і справедливість.
3. Як формуються довіра та репутація організації.
4. Які ризики створює неетична поведінка.
5. Як етичні принципи впливають на якість управлінських рішень.

Після презентацій проводиться колективне обговорення та взаємооцінювання.

*Методичні рекомендації:* оцінюйте практичність запропонованих норм та можливість їх застосування у професійній діяльності.

### **Підсумкова рефлексія**

Завершіть речення:

Для мене професійна етика означає ...

Найважливішим принципом управлінської етики я вважаю ...

Під час заняття я зрозумів(ла), що ...

Найскладнішою етичною дилемою для керівника може бути ...

Довіра в організації формується через ...

Відповідальне управлінське рішення повинно ...

Для менеджера соціокультурної сфери етика важлива тому, що ...

*Методичні рекомендації:* під час рефлексії звертайте увагу на взаємозв'язок моралі, професійної відповідальності, лідерства та ефективного управління.

### **Контрольні запитання**

1. Що вивчає етика як філософська дисципліна?
2. У чому полягає відмінність між мораллю та професійною етикою?
3. Які функції виконує професійна етика?
4. Що таке етична дилема?
5. Які основні принципи професійної етики існують?
6. Що таке добросовісність?
7. У чому полягає принцип справедливості?
8. Що таке конфлікт інтересів?
9. Яку роль відіграє відповідальність у професійній діяльності?
10. Чому прозорість є важливою складовою управління?
11. Як лідерство пов'язане з етичними цінностями?
12. Яким чином етика впливає на прийняття управлінських рішень?
13. Як формується довіра в організації?
14. Яке значення має професійна репутація?
15. Чому дотримання етичних норм є умовою сталого розвитку соціокультурної сфери?

### **III Самостійне опрацювання**

- *Протидія корупції та недоброчесним практикам.*
- *Етичні аспекти діяльності менеджера соціокультурної сфери.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання про етичні засади професійної діяльності та принципи доброчесного управління; сформувати розуміння сутності корупції, конфлікту інтересів та недоброчесних практик у професійній сфері; розвивати навички аналізу етичних дилем, оцінювання ризиків неетичної поведінки та прийняття відповідальних управлінських рішень; формувати здатність застосовувати принципи доброчесності, справедливості, прозорості та відповідальності у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «етика», «мораль», «професійна етика», «доброчесність», «корупція», «конфлікт інтересів», «прозорість», «підзвітність», «відповідальність», «справедливість», «етична дилема», «репутація організації». Виконуючи завдання, важливо аналізувати реальні ситуації професійної діяльності, діяльність культурних та соціокультурних установ, практики управління проектами та взаємодії із зацікавленими сторонами. Особливу увагу слід звернути на роль етичних норм у формуванні довіри, репутації організації та ефективності управлінських рішень.

**Завдання 1. Інтелект-карта. Створіть інтелект-карту «Доброчесність та етика в діяльності менеджера соціокультурної сфери».**

У схемі відобразіть:

- поняття професійної етики;
- моральні цінності та принципи управління;
- доброчесність і відповідальність;
- конфлікт інтересів;
- корупційні ризики;
- прозорість і підзвітність;
- довіру та репутацію організації;
- механізми протидії недоброчесним практикам;
- значення етики для професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між етичними цінностями, професійною поведінкою та якістю управлінських рішень.

### Завдання 2. Порівняльна таблиця

Заповніть таблицю «Корупційні та недоброчесні практики у професійній діяльності».

Недоброческа практика	Сутність	Приклад ситуації	Можливі наслідки	Спосіб запобігання
Конфлікт інтересів				
Фаворитизм				
Непрозоре прийняття рішень				
Зловживання службовим становищем				
Приховування інформації				
Нецільове використання ресурсів				
Порушення принципів академічної доброчесності				

*Методичні рекомендації:* наводьте приклади із діяльності організацій, культурних установ, освітніх і громадських проєктів.

### Завдання 3. Аналітичне повідомлення

Підготуйте повідомлення на тему: «Етика та доброчесність як основа професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери»

У роботі висвітліть:

- сутність професійної етики;
- значення моральних цінностей у діяльності управлінця;
- поняття корупції та недоброчесних практик;
- роль прозорості та відповідальності в управлінні;
- значення довіри та репутації організації;

- роль етичних принципів у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади з діяльності культурних інституцій, громадських організацій та соціокультурних проєктів.

#### ***Завдання 4. Аналіз професійної ситуації***

Ознайомтеся із ситуацією: менеджер культурного центру входить до складу комісії, яка визначає переможця конкурсу на проведення мистецького фестивалю. Одним із претендентів є організація, у якій працює його близький родич. Менеджер переконаний у високій якості запропонованого проєкту та не повідомляє про свої особисті зв'язки іншим членам комісії.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. Яка етична проблема виникла у цій ситуації?
2. Чи можна вважати цю ситуацію конфліктом інтересів?
3. Які принципи професійної етики можуть бути порушені?
4. Які наслідки може мати таке рішення для організації?
5. Як необхідно діяти відповідно до принципів доброчесності та прозорості?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «конфлікт інтересів», «доброчесність», «справедливість», «відповідальність», «прозорість».

#### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що вивчає професійна етика?
2. Чим мораль відрізняється від професійної етики?
3. Що таке доброчесність?
4. Які основні принципи професійної етики існують?
5. Що таке корупція?
6. Які прояви недоброчесної поведінки можуть виникати в професійній діяльності?
7. Що таке конфлікт інтересів?
8. Чому прозорість є важливою умовою ефективного управління?
9. Яке значення має відповідальність у професійній діяльності?
10. Як етичні принципи впливають на управлінські рішення?
11. Чому довіра є важливим ресурсом соціокультурної організації?
12. Як доброчесність сприяє формуванню позитивної репутації установи?
13. Які механізми протидії корупції існують у сучасному суспільстві?
14. Яку роль відіграє етика у діяльності менеджера соціокультурної сфери?
15. Чому дотримання етичних норм є важливою умовою сталого розвитку організації?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Результати самостійної роботи подаються здобувачами освіти у вигляді індивідуального портфоліо виконаних завдань. Формат подання може бути друкований або електронний. Окремі результати презентуються та обговорюються під час практичного заняття. Особлива увага приділяється вмінню аналізувати етичні ситуації, виявляти ризики недоброчесної поведінки, оцінювати наслідки управлінських рішень та обґрунтовувати значення доброчесності й відповідальності у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери.

### 📌 Домашнє завдання

#### *Аналіз етичного кейсу*

*Ознайомтеся із ситуацією та підготуйте письмовий аналіз: під час реалізації культурного проекту керівник установи дізнається, що частина коштів використовується не за призначенням. Деякі працівники пропонують не повідомляти про проблему, щоб уникнути негативного розголосу та зберегти репутацію організації.*

*Проаналізуйте ситуацію за такими питаннями:*

- 1. Які етичні проблеми містить ситуація?*
- 2. Які моральні цінності вступають у конфлікт?*
- 3. Які наслідки може мати приховування інформації?*
- 4. Які дії відповідатимуть принципам професійної етики?*
- 5. Яким чином прозорість сприяє довірі до організації?*

*Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).*

*Методичні рекомендації: оцінюйте ситуацію з позицій доброчесності, відповідальності та суспільного інтересу.*

### **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 18**

**Тема: «Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері»**

*Форма заняття: мозковий штурм*

**Мета заняття:** формувати у здобувачів освіти розуміння філософських засад творчості як специфічного способу буття людини; розкрити взаємозв'язок творчості, інноваційності та креативності у розвитку культури; розвивати навички колективного генерування ідей (brainstorming), критичного осмислення творчих процесів та застосування креативного мислення у соціокультурній сфері; формувати здатність до інноваційного бачення професійних і культурних проблем.

*Коротка характеристика форми заняття:*

*Мозковий штурм (brainstorming)* – це інтерактивна форма організації навчальної діяльності, спрямована на колективне генерування максимальної кількості ідей щодо вирішення проблеми або осмислення явища. Основний акцент робиться на вільному висловлюванні думок без критики на першому етапі, розвитку асоціативного мислення, стимулюванні креативності та подальшому аналізі й відборі найоптимальніших ідей. У контексті філософії ця форма дозволяє осмислити творчість як екзистенціальну характеристику людини та як чинник культурної динаміки.

### **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

#### ***Завдання 1. Вступний блок «Що таке творчість?»***

Мозковий штурм.

Запитання для обговорення:

1. Як ви розумієте поняття «творчість» у філософському сенсі?
2. Чим творчість відрізняється від репродуктивної діяльності?
3. Чи є творчість властивістю кожної людини?
4. Як пов'язані творчість і свобода?
5. Які приклади творчості в соціокультурній сфері ви можете навести?

Результат роботи: створення спільного визначення поняття «творчість».

Методичні рекомендації: використовуйте поняття: креативність, свобода, уява, інновація, культурна діяльність, самореалізація, смислотворення.

#### ***Завдання 2. Мозковий штурм «Джерела креативності»***

Робота в групах із подальшим обговоренням.

Завдання: згенерувати якомога більше відповідей на питання:

- Звідки виникають нові ідеї?
- Що стимулює творче мислення?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

- Які внутрішні та зовнішні фактори впливають на креативність?  
Можливі напрями аналізу: досвід і знання; емоції та уява; культурне середовище; міждисциплінарність; цифрові технології; соціальні виклики  
Підсумок: класифікація джерел креативності (внутрішні / зовнішні / соціокультурні).  
*Методичні рекомендації:* не оцінювати ідеї на етапі генерації; заохочувати нестандартні відповіді.

### ***Завдання 3. «Креативність як відповідь на виклик»***

Міні-кейси для мозкового штурму.

Кейс 1. Культурна установа втратила фінансування традиційних заходів.

Кейс 2. Молодіжний центр має низьку відвідуваність подій.

Кейс 3. Музей повинен залучити нову аудиторію покоління Z.

Питання:

1. Які нестандартні рішення можна запропонувати?
2. Як використати цифрові технології?
3. Які нові формати подій можливі?
4. Як перетворити проблему на можливість розвитку?
5. Які інноваційні практики можна запозичити з інших сфер?

Результат: створення «банку креативних рішень».

*Методичні рекомендації:* заохочувати дивергентне мислення, гібридні ідеї, міждисциплінарні підходи.

### ***Завдання 4. «Філософія інновації»***

Коллективне обговорення.

Питання для мозкового штурму:

1. Чи будь-яка новизна є інновацією?
2. Чим інновація відрізняється від творчості?
3. Чи може інновація бути неетичною або деструктивною?
4. Яка роль інновацій у розвитку культури?
5. Чи завжди інновації покращують соціокультурне середовище?

Очікуваний результат: формування філософського розуміння інновації як зміни смислів і практик.

*Методичні рекомендації:* підкреслювати критичний підхід до технологічного оптимізму.

### ***Завдання 5. «Креативна лабораторія соціокультурних практик»***

Групова робота.

Завдання: розробити ідею нового соціокультурного проєкту, використовуючи принципи креативності та інновацій.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Обов'язкові елементи: назва проєкту; цільова аудиторія; креативна ідея; інноваційний компонент; форма реалізації (онлайн/офлайн/гібрид); очікуваний соціокультурний ефект

Результат: міні-презентація проєкту (3–5 хвилин).

*Методичні рекомендації:* орієнтуватися на реальні потреби суспільства та сучасні культурні тренди.

**Завдання 6. «Синтез ідей».** Аналіз результатів мозкового штурму.

**Завдання:**

- відібрати 5–7 найцікавіших ідей із попередніх завдань
- обґрунтувати їхню цінність
- визначити можливості практичного застосування

**Форма результату:** спільна мапа ідей (mind map).

**Завдання 7. Рефлексія «Я і творчість»**

Завершіть речення:

Для мене творчість – це ...

Найбільш креативною ідеєю сьогодні було ...

Я зрозумів(ла), що інновації ...

Мене найбільше здивувало ...

У майбутній професійній діяльності я зможу застосувати ...

Творчість у соціокультурній сфері важлива тому, що ...

*Методичні рекомендації:* акцент на усвідомленні творчості як універсальної компетентності.

**Контрольні запитання**

1. Як визначається творчість у філософії?
2. У чому полягає різниця між творчістю та креативністю?
3. Що таке інновація?
4. Які фактори впливають на розвиток творчого мислення?
5. Чому творчість є важливою для культури?
6. Яку роль відіграє уява у творчому процесі?
7. Чи можна навчитися креативності?
8. Як соціальне середовище впливає на інновації?
9. Яке значення має міждисциплінарність у творчості?
10. Як творчість пов'язана із самореалізацією людини?
11. Чи можуть інновації мати негативні наслідки?
12. Які приклади інновацій у соціокультурній сфері є найбільш значущими?

### **III Самостійне опрацювання**

- *Творчий потенціал особистості та механізми його розвитку.*
- *Інновації у сфері культури та креативних індустрій.*
- *Креативність як ресурс управління соціокультурними процесами.*

**Мета самостійної роботи:** поглибити знання про філософські засади творчості як фундаментальної характеристики людського буття; формувати розуміння творчого потенціалу особистості та механізмів його розвитку; розкрити специфіку інновацій у сфері культури та креативних індустрій; розвивати навички аналізу креативності як стратегічного ресурсу управління соціокультурними процесами; формувати здатність застосовувати креативне мислення у професійній та проєктній діяльності.

**Методичні рекомендації:** під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «творчість», «креативність», «інновація», «творчий потенціал особистості», «креативні індустрії», «культурні інновації», «інноваційний розвиток», «соціокультурні процеси», «інноваційна діяльність», «самореалізація», «свобода творчості». Виконуючи завдання, важливо враховувати, що творчість у філософському контексті розглядається як спосіб самотворення людини та розвитку культури. Особливу увагу слід приділити взаємозв'язку індивідуального творчого потенціалу, соціокультурного середовища та сучасних інноваційних процесів у культурі. Аналізуйте приклади з діяльності культурних інституцій, креативних індустрій, медіа, освіти та цифрових платформ.

#### **Завдання 1. Інтелект-карта**

Створіть інтелект-карту «Творчий потенціал особистості та його розвиток».

У схемі відобразіть:

- сутність творчого потенціалу особистості;
- філософські концепції творчості;
- чинники розвитку креативності (внутрішні та зовнішні);
- етапи творчого процесу;
- механізми розвитку творчих здібностей;
- роль освіти та соціокультурного середовища;
- вплив цифрових технологій;
- самореалізацію через творчість;

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

- бар'єри розвитку креативності та способи їх подолання.
- Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.  
*Методичні рекомендації:* покажіть системний зв'язок між особистісними, соціальними та культурними чинниками розвитку творчості.

### Завдання 2. Порівняльна таблиця

Заповніть таблицю «Інновації у сфері культури та креативних індустрій».

Сфера	Приклади інновацій	Сутність	Соціокультурний ефект	Ризики / обмеження
Мистецтво				
Освіта				
Медіа та цифрові платформи				
Музеї та культурні інституції				
Креативні індустрії (дизайн, кіно, музика)				
Соціальні проєкти				

*Методичні рекомендації:* наводьте сучасні приклади (цифрове мистецтво, VR/AR-проєкти, інтерактивні музеї, культурні стартапи).

### Завдання 3. Аналітичне повідомлення

Підготуйте повідомлення на тему:

«Креативність як ресурс управління соціокультурними процесами»

У роботі висвітліть: сутність креативності у філософському та управлінському контексті; роль творчого мислення у прийнятті управлінських рішень; значення інновацій у розвитку соціокультурної сфери; креативні індустрії як драйвер культурних трансформацій; взаємозв'язок креативності, ефективності та соціального впливу; приклади використання креативних підходів у сучасному менеджменті культури.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* застосовуйте приклади сучасних культурних проєктів, цифрових платформ, урбаністичних та мистецьких ініціатив.

#### ***Завдання 4. Аналіз професійної ситуації***

Ознайомтеся із ситуацією: керівник культурної інституції отримує завдання створити новий формат заходів для молодіжної аудиторії. Традиційні підходи не дають очікуваного результату, відвідуваність подій знижується. Частина команди пропонує радикально змінити формат діяльності, включивши цифрові технології, інтерактивні події та колаборації з блогерами. Інша частина наполягає на збереженні класичних форм культурної роботи.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає управлінська проблема?
2. Які підходи до розвитку організації конфліктують?
3. Яку роль відіграє креативність у вирішенні ситуації?
4. Які інноваційні рішення можливі?
5. Які ризики та переваги кожного підходу?
6. Яке рішення є найбільш ефективним у довгостроковій перспективі?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «інноваційний розвиток», «креативне управління», «соціокультурна адаптація», «аудиторія», «культурна трансформація».

#### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке творчий потенціал особистості?
2. Які чинники впливають на розвиток креативності?
3. Чим відрізняється творчість від інновації?
4. Яку роль відіграє культура у розвитку творчості?
5. Що таке креативні індустрії?
6. Як цифрові технології впливають на творчість?
7. Чому креативність є ресурсом управління?
8. Які етапи творчого процесу можна виокремити?
9. Які бар'єри розвитку творчості існують?
10. Як інновації впливають на соціокультурні процеси?
11. Яке значення має міждисциплінарність у творчості?
12. Як творчість пов'язана із самореалізацією людини?
13. Чи можна керувати творчістю?
14. Які приклади інновацій у культурі є найбільш значущими?
15. Чому розвиток креативності є важливим для сучасного суспільства?

Результати самостійної роботи: здобувачі освіти подають виконані завдання у форматі індивідуального портфоліо (друкований або електронний варіант). Окремі елементи роботи презентуються під час практичного заняття. Оцінюється вміння аналізувати творчі та інноваційні процеси, застосовувати креативне мислення, аргументувати управлінські рішення та визначати соціокультурний ефект інновацій.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### || *Д* Домашнє завдання ||

#### *Аналітичний кейс*

*Ознайомтеся із ситуацією: культурна організація планує впровадити інноваційний цифровий проєкт (онлайн-музей / віртуальна виставка / інтерактивна платформа). Частина співробітників підтримує ідею, інша частина вважає, що цифровізація знецінює «живий» культурний досвід.*

*Проаналізуйте ситуацію за питаннями:*

- 1. У чому полягає конфлікт між традицією та інновацією?*
- 2. Які аргументи мають обидві сторони?*
- 3. Яку роль відіграє креативність у подоланні цього конфлікту?*
- 4. Які інноваційні рішення можливі?*
- 5. Як знайти баланс між збереженням культурної спадщини та розвитком цифрових форм?*

*Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).*

*Методичні рекомендації: аналізуйте ситуацію з позицій культурної динаміки, інноваційного розвитку та соціокультурної ефективності.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 19**

**Тема: «Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії»**  
*Форма заняття: Інтерактивна Business Simulation*

**Мета заняття:** формувати у здобувачів освіти розуміння філософських засад взаємозв'язку культури, економіки та менеджменту в сучасному суспільстві; поглибити знання про креативні індустрії та культурну економіку; розвивати навички прийняття управлінських рішень, стратегічного мислення, командної роботи та аналізу соціокультурних процесів; формувати здатність оцінювати культурні проєкти з позицій суспільної цінності, економічної доцільності та культурної місії.

*Коротка характеристика форми заняття:*

*Business Simulation (бізнес-симуляція)* – інтерактивна форма заняття, що моделює реальні соціально-економічні та управлінські процеси. Учасники виконують ролі представників різних інституцій, ухвалюють рішення в умовах обмежених ресурсів, аналізують ризики та прогнозують наслідки власних дій. У контексті філософії така форма дозволяє осмислити взаємозв'язок культурних цінностей, економічної ефективності та управлінських практик, а також зрозуміти, як культурні смисли впливають на суспільний розвиток і економічні процеси.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

### ***Завдання 1. Стартова симуляція «Культура чи прибуток?»***

Вступне обговорення. Учасникам пропонується ситуація: місцева громада отримала грант на розвиток міського простору. Частина мешканців пропонує створити культурний центр, інші – інвестувати кошти в комерційний торговельно-розважальний комплекс.

Питання для обговорення:

1. Чи може культура бути чинником економічного розвитку?
2. Які цінності лежать в основі кожного рішення?
3. Що принесе більше користі суспільству в довгостроковій перспективі?
4. Чи можна поєднати культурні та економічні інтереси?
5. Яка роль менеджменту в пошуку балансу між ними?

Результат роботи: формування початкових позицій команд щодо ролі культури в економічному розвитку.

*Методичні рекомендації:* звернути увагу на поняття: культура, цінність, суспільне благо, економічна ефективність, соціальний капітал, стратегічне управління.

### ***Завдання 2. Business Simulation «Запуск культурного проєкту»***

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Робота в групах. кожна команда виступає в ролі організації, яка планує реалізувати культурний проєкт.

*Ролі команд:* культурний центр; музей; молодіжний простір; фестивальна організація; креативний хаб.

Завдання: розробити концепцію проєкту та визначити:

- місію проєкту;
- цільову аудиторію;
- культурну цінність;
- джерела фінансування;
- очікувані економічні результати;
- соціальний ефект.

Питання для аналізу:

1. Чому суспільство повинно підтримувати цей проєкт?
2. У чому полягає його культурна місія?
3. Як забезпечити фінансову стійкість проєкту?
4. Які ризики можуть виникнути?

*Методичні рекомендації:* наголошувати на необхідності поєднання культурної цінності та економічної життєздатності.

### ***Завдання 3. Симуляційний кейс «Креативні індустрії як драйвер розвитку»***

Аналіз кейсу.

Ситуація: невелике місто прагне підвищити туристичну привабливість та зупинити відтік молоді. Місцева влада розглядає можливість розвитку креативних індустрій.

Завдання командам: запропонувати рішення, які сприятимуть: економічному зростанню; розвитку культурного середовища; залученню молоді; створенню нових робочих місць.

Питання:

1. Які креативні індустрії можуть бути найбільш ефективними?
2. Як культура може впливати на економіку регіону?
3. Які ресурси необхідні для реалізації таких проєктів?

Результат: презентація стратегії розвитку міста через культурну економіку.

*Методичні рекомендації:* використовувати приклади фестивалів, креативних просторів, культурного туризму, цифрових платформ, мистецьких стартапів.

### ***Завдання 4. Бізнес-симуляція «Менеджер культурних змін»***

Рольова гра.

Ситуація: культурна організація зазнає труднощів: зменшується відвідуваність; скорочується фінансування; зростає конкуренція з боку онлайн-контенту.

Кожна група виступає як команда менеджерів.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Завдання: необхідно визначити: управлінські рішення; нові культурні продукти; способи комунікації з аудиторією; партнерські програми; джерела ресурсів.

Питання:

1. Якими якостями повинен володіти соціокультурний менеджер?
2. Які цінності повинні лежати в основі управління культурою?
3. Чи завжди економічна ефективність має бути головною метою?

*Методичні рекомендації:* підкреслювати значення лідерства, відповідальності, стратегічного мислення та комунікації.

### ***Завдання 5. Симуляція переговорів «Інвестор і культурна спільнота»***

Переговорна сесія.

Учасники: представники бізнесу (інвестори); представники культурної організації; представники громади.

Завдання: досягти угоди щодо фінансування культурного проєкту.

Питання для переговорів:

1. Які цілі переслідує кожна сторона?
2. Які компроміси можливі?
3. Як зберегти культурну автентичність проєкту?
4. Як поєднати суспільні та комерційні інтереси?

Результат: меморандум про співпрацю між сторонами.

*Методичні рекомендації:* акцентувати увагу на необхідності врахування інтересів усіх учасників соціокультурного процесу.

### ***Завдання 6. «Філософська рада директорів»***

Коллективне обговорення результатів симуляції. Питання:

1. Чи може культура існувати поза економікою?
2. Чи повинна культура приносити прибуток?
3. Які ризики комерціалізації культури?
4. Чи здатна економіка розвиватися без культурного підґрунтя?
5. Якою має бути роль менеджменту в культурній сфері?

Очікуваний результат: формування узагальненої моделі взаємодії культури, економіки та менеджменту.

Форма результату: схема або концептуальна карта «Культура – Економіка – Менеджмент».

### ***Завдання 7. Рефлексія «Культурний менеджмент майбутнього»***

Завершіть речення:

Сьогодні я зрозумів(ла), що культура і економіка ...

Найскладнішим управлінським рішенням було ...

Мене найбільше переконало те, що ...

Ефективний соціокультурний менеджер повинен ...

Креативні індустрії є важливими тому, що ...

У своїй майбутній професійній діяльності я зможу використати ...

Філософське осмислення культури допомагає ...

*Методичні рекомендації:* спрямовувати здобувачів на усвідомлення культури як стратегічного ресурсу розвитку суспільства.

### **Контрольні запитання**

1. У чому полягає філософський зв'язок між культурою та економікою?
2. Чому культуру розглядають як ресурс суспільного розвитку?
3. Що таке культурна економіка?
4. Які сфери належать до креативних індустрій?
5. Як креативні індустрії впливають на економічне зростання?
6. Що таке соціокультурний менеджмент?
7. Які функції виконує менеджер у культурній сфері?
8. Чому культурні проекти потребують ефективного управління?
9. Які ризики пов'язані з комерціалізацією культури?
10. Як можна поєднати культурну місію та економічну ефективність?
11. Яка роль соціального капіталу в розвитку культури?
12. Чому менеджмент є важливим механізмом організації культурних процесів?
13. Яким чином культура впливає на формування суспільних цінностей?
14. Як культура сприяє розвитку людського потенціалу?
15. Чому креативність вважається важливим ресурсом сучасної економіки?

### **Самостійне опрацювання**

- *Ціннісні та етичні аспекти управління культурними проектами.*
- *Баланс культурної місії та соціально-економічної ефективності.*

*Мета самостійної роботи:* поглибити знання здобувачів освіти про філософські, ціннісні та етичні основи управління культурними проектами; сформувати розуміння культури як суспільної цінності та ресурсу соціально-економічного розвитку; розкрити специфіку моральної відповідальності менеджера соціокультурної сфери; розвивати навички аналізу управлінських рішень в умовах необхідності поєднання культурної місії та економічної ефективності; формувати здатність оцінювати культурні проекти з позицій суспільного блага, етичності, сталого розвитку та соціальної відповідальності.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

*Методичні рекомендації:* під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції та рекомендовану літературу, звернувши особливу увагу на поняття «культурна місія», «цінності», «етика управління», «соціальна відповідальність», «культурний менеджмент», «суспільне благо», «культурна економіка», «сталий розвиток», «комерціалізація культури», «культурна спадщина», «соціокультурний ефект», «креативні індустрії», «культурний проєкт». Важливо враховувати, що діяльність у сфері культури має не лише економічний, а й гуманістичний, ціннісний та виховний вимір. Аналізуйте сучасні приклади діяльності музеїв, театрів, бібліотек, культурних центрів, фестивалів, мистецьких ініціатив та креативних проєктів.

### **Завдання 1. Інтелект-карта.**

Створіть інтелект-карту на тему: «Цінності та етика в управлінні культурними проєктами». У схемі відобразіть:

- сутність етики управління культурною діяльністю;
- основні гуманістичні цінності культури;
- принципи соціальної відповідальності менеджера;
- права та інтереси учасників культурного процесу;
- культурну місію організації;
- етичні дилеми у сфері культури;
- взаємозв'язок культури, суспільства та економіки;
- роль менеджера у збереженні культурних цінностей;
- вплив управлінських рішень на громаду;
- ризики комерціалізації культури та шляхи їх подолання.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між етичними принципами, культурними цінностями та ефективністю управління.

### **Завдання 2. Порівняльна таблиця**

Заповніть таблицю:

**«Культурна місія та соціально-економічна ефективність культурних проєктів»**

Характеристика	Культурна місія	Соціально-економічна ефективність
Головна мета		
Ключові цінності		
Основні показники успіху		
Соціальний вплив		
Економічний результат		

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Переваги		
Потенційні ризики		
Приклади реалізації		
Роль менеджера		
Значення для громади		

*Методичні рекомендації:* визначте спільні та відмінні характеристики двох підходів, зверніть увагу на можливість їх поєднання в сучасному культурному менеджменті.

**Завдання 3. Аналітичне повідомлення.** Підготуйте повідомлення на тему: «Етична відповідальність менеджера культурного проєкту». У роботі висвітліть: сутність професійної етики у сфері культури; моральну відповідальність менеджера перед суспільством; роль культурних цінностей під час прийняття рішень; проблеми комерціалізації культурної діяльності; необхідність врахування інтересів різних соціальних груп; етичні принципи реалізації культурних проєктів; приклади відповідального управління культурними ініціативами.

**Обсяг:** 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* використовуйте приклади реальних культурних проєктів, фестивалів, музеїв, мистецьких платформ, громадських і культурно-просвітницьких організацій.

### **Завдання 4. Аналіз професійної ситуації**

Ознайомтеся із ситуацією: міська культурна установа планує проведення масштабного фестивалю сучасного мистецтва. Для забезпечення фінансування керівництво розглядає пропозицію великої комерційної компанії, яка погоджується стати генеральним спонсором заходу. Водночас представники творчої спільноти висловлюють занепокоєння, що надмірний вплив спонсора може змінити концепцію фестивалю та знизити його культурну цінність.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає управлінська проблема?
2. Які цінності вступають у суперечність?
3. Які етичні ризики можуть виникнути?
4. Як забезпечити незалежність культурного змісту проєкту?
5. Чи можливе поєднання культурної місії та комерційної підтримки?
6. Яке рішення можна вважати найбільш відповідальним з погляду культурного менеджменту?

*Методичні рекомендації:* використовуйте поняття «етика управління», «соціальна відповідальність», «культурна місія», «суспільний інтерес», «партнерство», «культурна автономія».

***Аналітичний кейс.***

*Ознайомтеся із ситуацією:* культурний центр отримав можливість реалізувати масштабний мистецький проєкт. Для отримання додаткового фінансування керівництво пропонує змінити концепцію заходу відповідно до популярних комерційних трендів. Частина команди підтримує таке рішення, оскільки воно забезпечить більшу відвідуваність і прибуток. Інші працівники вважають, що це призведе до втрати культурної унікальності та освітньої цінності проєкту.

*Проаналізуйте ситуацію за питаннями:*

1. У чому полягає конфлікт між культурною місією та економічною ефективністю?
2. Які аргументи мають обидві сторони?
3. Які цінності необхідно врахувати під час ухвалення рішення?
4. Які етичні ризики можуть виникнути?
5. Як досягти балансу між суспільною користю та фінансовою стійкістю проєкту?
6. Яке управлінське рішення можна вважати найбільш обґрунтованим?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* аналізуйте ситуацію з позицій культурної місії, етики управління, соціальної відповідальності, сталого розвитку та сучасного культурного менеджменту.

**Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке етика управління культурними проєктами?
2. Які цінності лежать в основі культурної діяльності?
3. У чому полягає культурна місія організації?
4. Що означає соціальна відповідальність менеджера?
5. Чому культура розглядається як суспільне благо?
6. Які етичні проблеми можуть виникати у сфері культурного менеджменту?
7. Що таке комерціалізація культури?
8. Які переваги та ризики має залучення бізнесу до культурних проєктів?
9. Чому культурні проєкти потребують ефективного менеджменту?
10. Як поєднати культурну місію та економічну ефективність?
11. Якими мають бути критерії успішності культурного проєкту?
12. Яку роль відіграють цінності у прийнятті управлінських рішень?
13. Як культурна діяльність впливає на розвиток громади?
14. Що таке культурна економіка?
15. Чому етичні аспекти є важливими для сучасного культурного менеджменту?

Результати самостійної роботи: здобувачі освіти подають виконані завдання у форматі індивідуального портфоліо (друкований або електронний варіант).

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Окремі результати роботи презентуються під час практичного заняття. Оцінюється здатність аналізувати етичні та ціннісні аспекти культурного менеджменту, аргументувати управлінські рішення, визначати баланс між культурною місією та соціально-економічною ефективністю, а також застосовувати філософські підходи до аналізу сучасних культурних процесів.

### 📖 Домашнє завдання

#### **Завдання 5. Есе-роздум**

*Підготуйте есе на тему: «Чи повинна культура бути прибутковою?»*

*У роботі дайте відповіді на питання:*

- *Чи можна оцінювати культурну діяльність виключно економічними показниками?*
- *Яку роль культура відіграє у розвитку суспільства?*
- *Чи виправдана державна підтримка культурних проєктів?*
- *Чи існує ризик втрати культурних цінностей через комерціалізацію?*
- *Як забезпечити баланс між культурною місією та економічною ефективністю?*

*Обсяг: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: аргументуйте власну позицію, використовуючи філософські, соціокультурні та економічні підходи до розуміння ролі культури в суспільстві.*

## **ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 20**

**Тема: «Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства»**

*Форма заняття: форсайт-сесія з елементами стратегічної гри*

**Мета заняття:** сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про філософські підходи до осмислення майбутнього людини і суспільства; поглибити знання про філософію майбутнього, глобальні виклики XXI століття та гуманістичні орієнтири цивілізаційного розвитку; розвивати навички прогнозування, стратегічного мислення, аналізу суспільних ризиків і сценаріїв майбутнього; формувати здатність оцінювати соціокультурні, технологічні, екологічні та демографічні процеси крізь призму цінностей гуманізму, відповідальності, солідарності та сталого розвитку.

*Коротка характеристика форми заняття:*

*Форсайт-сесія* – це інтерактивна форма роботи, спрямована на осмислення можливих сценаріїв майбутнього, виявлення ключових тенденцій суспільного розвитку, аналіз ризиків, можливостей та стратегій реагування на глобальні виклики. На відміну від звичайного прогнозування, форсайт передбачає не лише опис майбутнього, а й активне моделювання бажаних сценаріїв та шляхів їх досягнення. У поєднанні з елементами стратегічної гри така форма заняття дає змогу здобувачам освіти виступити в ролі експертів, аналітиків, представників громад, урядів, міжнародних організацій та інтелектуалів, які мають спільно виробити філософсько обґрунтовані стратегії розвитку суспільства в умовах невизначеності. У контексті філософії це сприяє усвідомленню відповідальності людини за майбутнє цивілізації, значення гуманістичних цінностей, а також ролі культури, науки, технологій і морального вибору в конструюванні майбутнього.

## **СТРУКТУРА ЗАНЯТТЯ**

***Завдання 1. Стартова форсайт-розвідка «Яким буде світ 2050?»***

Вступне обговорення. Викладач пропонує учасникам уявити себе членами міжнародної аналітичної групи, яка має підготувати короткий прогноз щодо майбутнього людства до 2050 року. На дошці або в спільному цифровому просторі фіксується питання: «Які зміни найбільше вплинуть на життя людини і суспільства в найближчі десятиліття?». Здобувачі висловлюють перші асоціації, ідеї, тривоги та очікування щодо майбутнього. Пропозиції групуються за тематичними блоками: війна і мир, екологія, технології, штучний інтелект, демографія, міграція, освіта, культура, здоров'я, цінності.

*Питання для обговорення:*

1. Чому майбутнє є не лише предметом прогнозування, а й сферою людської відповідальності?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
ДЗ «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які глобальні процеси вже сьогодні визначають обриси майбутнього?
3. Чи можна говорити про «єдине майбутнє» для всього людства?
4. Що найбільше впливає на образ майбутнього: технології, цінності, політика чи культура?
5. Якою є роль людини у творенні майбутнього суспільства?

Результат роботи: формування первинної карти очікувань і ризиків щодо майбутнього суспільства.

*Методичні рекомендації:* звернути увагу на поняття: майбутнє, прогнозування, сценарій, глобальні виклики, цивілізаційний розвиток, відповідальність, гуманізм, сталий розвиток.

### **Завдання 2. Форсайт-сесія «Глобальні виклики XXI століття»**

Робота в групах.

<b>Група 1</b> війни, безпекові кризи, тероризм, загроза глобальної нестабільності	<b>Група 2</b> екологічні загрози, кліматичні зміни, виснаження ресурсів	<b>Група 3</b> технологічні трансформації, цифровізація, штучний інтелект, автоматизація
<b>Група 4</b> демографічні зміни, старіння населення, міграційні процеси, урбанізація	<b>Група 5</b> криза цінностей, інформаційні маніпуляції, культурні конфлікти, втрата довіри	<b>Група 6</b> кризи здоров'я і якості життя: пандемії, психоемоційне виснаження, поширення залежностей, зростання соціальної ізоляції, криза ментального благополуччя

Групи отримують один із напрямів аналізу глобальних викликів. Завдання груп: проаналізувати свій виклик за таким алгоритмом:

- у чому полягає сутність проблеми;
- які її причини;
- які наслідки вона може мати для людини, суспільства, культури, держави;
- які моральні, політичні та соціокультурні ризики вона породжує;
- які стратегії реагування є можливими.

Питання для аналізу:

1. Чому саме цей виклик є важливим для майбутнього людства?
2. Які зміни в житті людини він може спричинити?
3. Які суспільні інститути повинні реагувати на цю проблему?

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

4. Які філософські питання постають у зв'язку з цим викликом?

5. Чи може гуманізм бути основою відповіді на цю проблему?

Результат: коротка презентація групової аналітичної карти виклику.

*Методичні рекомендації:* спонукати здобувачів не лише описувати проблему, а й осмислювати її в категоріях людської гідності, свободи, відповідальності, безпеки, справедливості, солідарності.

### ***Завдання 3. Стратегічна гра «Світ на роздоріжжі: сценарії 2050»***

Моделювання сценаріїв майбутнього. Кожна команда отримує завдання створити один сценарій розвитку світу до 2050 року. Можна запропонувати три типи сценаріїв:

*оптимістичний сценарій* – «Гуманістичне відновлення»;

*песимістичний сценарій* – «Світ криз і фрагментації»;

*реалістичний / компромісний сценарій* – «Нестабільна рівновага».

Завдання командам: описати майбутнє суспільство за такими параметрами:

- стан міжнародних відносин і безпеки;
- рівень розвитку технологій;
- екологічна ситуація;
- соціальна структура суспільства;
- становище людини, її свободи та права;
- роль культури, освіти й моралі;
- місце гуманістичних цінностей у суспільстві.

*Питання для аналізу:*

1. Які події або рішення можуть привести до такого сценарію?

2. Які соціальні групи виграють або програють у цьому майбутньому?

3. Якою буде роль держави, громадянського суспільства, науки, культури?

4. Які загрози виникають для людської гідності та свободи?

5. Які можливості відкриваються перед людиною?

Результат: візуалізований сценарій майбутнього (таблиця, схема, мапа, інфографіка, постер).

*Методичні рекомендації:* заохочувати команди використовувати причинно-наслідкові зв'язки, а не лише описувати фантазійні образи майбутнього. Наголошувати, що сценарій має бути соціально, етично й філософськи осмисленим.

### ***Завдання 4. Стратегічна гра «Рада майбутнього: прийняття цивілізаційних рішень».***

Рольова взаємодія. Учасники об'єднуються в команди, які представляють різних суб'єктів глобального розвитку: міжнародні гуманітарні організації; уряд держави; науково-технологічний центр; екологічну коаліцію; молодіжну громадську платформу; культурно-освітню раду.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Ситуація: світ опинився в умовах комплексної кризи: зростання воєнних конфліктів, кліматичних катастроф, масової міграції, безробіття через автоматизацію, падіння довіри до інституцій. Потрібно розробити стратегію стабілізації та розвитку суспільства на найближчі 20 років.

Завдання команд: сформулювати 5–7 стратегічних рішень від імені своєї інституції. Вони мають стосуватися:

- безпеки і миру;
- захисту довкілля;
- регулювання технологій;
- підтримки людини в умовах цифрових трансформацій;
- освіти і культури майбутнього;
- захисту прав людини та збереження гуманістичних цінностей.

Питання для обговорення:

1. Що має бути пріоритетом: безпека, економічне зростання, екологія чи права людини?
2. Чи може технологічний прогрес існувати без етичного контролю?
3. Як зберегти людяність у світі високих технологій?
4. Які рішення можуть бути ефективними в короткостроковій перспективі, а які – у довгостроковій?
5. Чи можливий баланс між національними інтересами та глобальною солідарністю?

Результат: пакет стратегічних рішень кожної команди.

*Методичні рекомендації:* звертати увагу на конфлікт цінностей і пріоритетів; спонукати здобувачів аргументувати, чому саме їхня стратегія є гуманістично виправданою.

### ***Завдання 5. Форсайт-кейс «Людина в епоху штучного інтелекту»***

Аналіз проблемної ситуації: викладач пропонує кейс: у 2040 році значна частина рутинної, аналітичної та творчої праці автоматизована. Штучний інтелект активно використовується в освіті, медицині, сфері послуг, державному управлінні, медіа та культурному виробництві. Частина професій зникає, з'являються нові форми зайнятості, а також нові ризики контролю, маніпуляції, нерівності та відчуження.

Завдання групам: проаналізувати, як технологічні зміни вплинуть на: працю та професійну самореалізацію людини; освіту і формування компетентностей; приватність і свободу; творчість, культуру та комунікацію; моральну відповідальність за рішення, ухвалені ШІ.

Питання:

1. Чи може штучний інтелект витіснити людину з ключових сфер суспільного життя?
2. Які якості людини залишаються незамінними в цифровому майбутньому?

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

3. Де проходить межа між допомогою технологій і залежністю від них?
4. Чи має суспільство обмежувати розвиток певних технологій?
5. Як гуманізм може захистити людину в умовах цифрової трансформації?

Результат: колективна міні-декларація «Принципи гуманного використання штучного інтелекту».

*Методичні рекомендації:* акцентувати увагу на поняттях людська гідність, свобода, автономія, відповідальність, приватність, цифрова етика.

### ***Завдання 6. Форсайт-майстерня «Гуманізм як стратегія майбутнього»***

Колективне конструювання ціннісної моделі розвитку суспільства. Після аналізу глобальних викликів і сценаріїв майбутнього групи повертаються до ключового питання: які цінності мають стати основою суспільства майбутнього? Кожна команда формулює перелік гуманістичних принципів, без яких, на її думку, неможливий сталий розвиток сучасної цивілізації. Серед них можуть бути: гідність людини, право на життя і свободу, мир, солідарність, екологічна відповідальність, інклюзивність, соціальна справедливість, рівність можливостей, повага до культури, міжпоколіннєва відповідальність.

*Завдання:* створити «Маніфест суспільства майбутнього», у якому визначити:

- базові цінності майбутнього суспільства;
- роль людини в їх утвердженні;
- роль держави, освіти, культури, науки, громадянського суспільства;
- моральні межі технологічного прогресу;
- принципи відповідального ставлення до природи, інших людей і майбутніх поколінь.

Питання для обговорення:

1. Чому саме гуманізм розглядається як ціннісна основа сучасної цивілізації?
2. Чи може суспільство бути технологічно розвиненим, але негуманним?
3. Які гуманістичні принципи сьогодні є найбільш вразливими?
4. Що означає відповідальність перед майбутніми поколіннями?
5. Як поєднати свободу особистості та колективне благо?

Результат: спільний «Маніфест суспільства майбутнього».

*Методичні рекомендації:* орієнтувати здобувачів на філософське осмислення гуманізму не як абстрактної ідеї, а як практичного принципу суспільного розвитку.

### ***Завдання 7. «Філософська рада майбутнього».***

Підсумкове обговорення результатів форсайт-сесії. Учасники презентують свої сценарії, стратегії та маніфести, після чого відбувається загальна дискусія.

Питання для колективного обговорення:

1. Чи є майбутнє результатом об'єктивних процесів, чи наслідком людського вибору?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

2. Які глобальні виклики становлять найбільшу загрозу для людства?
  3. Чому філософське осмислення майбутнього є важливим для сучасної людини?
  4. Яким має бути співвідношення між технологічним розвитком і моральною відповідальністю?
  5. Чи можливий розвиток цивілізації без гуманістичних цінностей?
  6. Яку роль у майбутньому відіграватимуть освіта, культура, критичне мислення?
  7. Які стратегії розвитку суспільства можна вважати найбільш життєздатними?
- Очікуваний результат: формування узагальненої моделі майбутнього суспільства, у центрі якої перебуває людина як носій свободи, гідності, відповідальності та творчого потенціалу.
- Форма результату: концептуальна карта / стратегічна схема «Людина – Цінності – Виклики – Майбутнє».

### ***Завдання 8. Рефлексія «Моя відповідальність за майбутнє»***

Завершіть речення:

Сьогодні я зрозумів(ла), що майбутнє суспільства залежить від ...

Найбільшою загрозою для людства я вважаю ...

Найбільше мене вразила думка про те, що ...

Гуманізм у сучасному світі потрібний тому, що ...

Технологічний розвиток має супроводжуватися ...

Людина майбутнього повинна вміти ...

У своїй майбутній професійній діяльності я зможу використати ...

Філософське осмислення майбутнього допомагає ...

*Методичні рекомендації:* спрямовувати здобувачів на усвідомлення власної причетності до суспільних змін, значення морального вибору, громадянської позиції та гуманістичних орієнтирів у побудові майбутнього.

### **Контрольні запитання**

1. В чому полягає філософія майбутнього?
2. У чому полягає відмінність між прогнозуванням і форсайтом?
3. Чому майбутнє суспільства є предметом філософського осмислення?
4. Які глобальні виклики XXI століття найбільше впливають на розвиток людства?
5. Яким чином війни та безпекові кризи змінюють образ майбутнього?
6. Чому екологічні загрози розглядаються як цивілізаційний виклик?
7. Як технологічні трансформації впливають на людину і суспільство?
8. Які демографічні зміни є характерними для сучасного світу?
9. Які ризики і можливості створює штучний інтелект для майбутнього людини?

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

10. Що означає гуманізм у контексті сучасної цивілізації?
11. Чому гуманізм вважають ціннісною основою розвитку суспільства?
12. Як пов'язані свобода, відповідальність і майбутнє людства?
13. Яке значення мають культура та освіта у формуванні суспільства майбутнього?
14. Чому відповідальність перед майбутніми поколіннями є важливим філософським принципом?
15. Які стратегії суспільного розвитку можна вважати гуманістично орієнтованими?
16. У чому полягає роль людини у творенні майбутнього?
17. Чому технологічний прогрес потребує етичного контролю?
18. Як глобальні виклики впливають на систему цінностей сучасного суспільства?
19. Чому важливо мислити майбутнє не лише як загрозу, а і як простір можливостей?
20. Яким має бути суспільство майбутнього з погляду філософії гуманізму?

### Самостійне опрацювання

- *Сталий розвиток та відповідальність перед майбутніми поколіннями.*
- *Перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах суспільних трансформацій.*

**Мета самостійної роботи:** поглибити знання здобувачів освіти про філософські засади сталого розвитку, відповідальність людини і суспільства перед майбутніми поколіннями, а також сучасні тенденції розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах глобальних трансформацій; формувати розуміння гуманістичних, екологічних, соціальних і культурних вимірів майбутнього суспільства; розвивати навички аналізу глобальних викликів, стратегічного мислення, оцінювання ризиків і можливостей суспільного розвитку; формувати здатність осмислювати роль культури, освіти та соціокультурного менеджменту як чинників сталого розвитку, соціальної згуртованості, ціннісної орієнтації та відповідального конструювання майбутнього.

**Методичні рекомендації:** під час виконання завдань необхідно опрацювати конспект лекції, матеріали практичного заняття та рекомендовану літературу,

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

звернувши особливу увагу на поняття «сталий розвиток», «майбутні покоління», «відповідальність», «глобальні виклики», «гуманізм», «екологічна етика», «соціальна справедливість», «культура», «освіта», «соціокультурний менеджмент», «технологічні трансформації», «цінності», «інновації», «соціальна згуртованість», «людський потенціал», «культурна політика», «цифровізація», «креативні індустрії», «суспільні трансформації». Важливо враховувати, що сталий розвиток стосується не лише економічного зростання, а й збереження природи, людської гідності, культурного різноманіття, доступу до освіти, рівності можливостей та відповідальності перед майбутнім. Під час аналізу перспектив культури, освіти та соціокультурного менеджменту доцільно звертатися до сучасних прикладів діяльності освітніх інституцій, культурних центрів, громадських ініціатив, цифрових платформ, музеїв, бібліотек, мистецьких проєктів, міжнародних культурно-освітніх програм та практик роботи соціокультурних менеджерів в умовах суспільних змін.

### ***Завдання 1. Інтелект-карта.***

Створіть інтелект-карту на тему: «Сталий розвиток і відповідальність перед майбутніми поколіннями». У схемі відобразіть:

- сутність сталого розвитку як стратегії майбутнього;
- основні складові сталого розвитку: екологічну, економічну, соціальну, культурну;
- поняття відповідальності перед майбутніми поколіннями;
- глобальні виклики сучасності, що загрожують сталому розвитку;
- роль людини, держави, громадянського суспільства та міжнародних організацій у забезпеченні сталого розвитку;
- значення культури та освіти для формування екологічної свідомості та соціальної відповідальності;
- гуманістичні цінності як основу сталого майбутнього;
- взаємозв'язок між технологічним розвитком, екологічною безпекою та якістю життя;
- значення соціокультурного менеджменту для підтримки сталих суспільних змін;
- ризики безвідповідального ставлення до природи, культури, освіти та суспільних ресурсів.

Форма представлення: ментальна карта, схема або інфографіка.

*Методичні рекомендації:* покажіть взаємозв'язок між поняттями «сталий розвиток», «гуманізм», «відповідальність», «освіта», «культура», «майбутнє суспільства». Бажано відобразити не лише проблеми, а й можливі шляхи їх подолання. Приклад ментальної карти нижче (генерація III):

# ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»



## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### Завдання 2. Порівняльна таблиця

Заповніть таблицю: «Традиційна модель суспільного розвитку та модель сталого розвитку»

Характеристика	Традиційна модель розвитку	Модель сталого розвитку
Головна мета		
Ставлення до природних ресурсів		
Роль людини у суспільстві		
Ціннісні орієнтири		
Ставлення до майбутніх поколінь		
Роль культури		
Роль освіти		
Ставлення до технологічного прогресу		
Соціальна відповідальність		
Основні ризики		
Очікувані результати для суспільства		

*Методичні рекомендації:* визначте, у чому полягають відмінності між моделлю розвитку, зорієнтованою переважно на зростання й споживання, та моделлю, що враховує екологічні, соціальні, культурні й гуманістичні аспекти. Зверніть увагу на роль відповідальності, довгострокового мислення та збереження людського потенціалу.

### Завдання 3. Аналітичне повідомлення

Підготуйте повідомлення на тему: «Сталий розвиток як моральний і соціокультурний обов'язок сучасного суспільства».

У роботі висвітліть:

- сутність концепції сталого розвитку;
- чому проблема відповідальності перед майбутніми поколіннями є філософською;
- які глобальні загрози ставлять під питання майбутнє людства;
- роль гуманістичних цінностей у формуванні стратегії сталого розвитку;
- значення культури, освіти та громадянської свідомості для підтримки сталих змін;

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

- як соціокультурний менеджмент може сприяти екологічній, соціальній та культурній стійкості суспільства;
- приклади ініціатив, що поєднують розвиток громади, культуру, освіту та соціальну відповідальність.

Обсяг: 1–2 сторінки.

*Методичні рекомендації:* у повідомленні бажано поєднувати філософський аналіз із сучасними прикладами соціокультурних, освітніх або екологічних ініціатив. Використовуйте категорії *відповідальність, солідарність, справедливість, гуманізм, суспільне благо, екологічна свідомість*.

#### **Завдання 4. Аналітичний кейс**

Ознайомтеся із ситуацією: у невеликому місті планується створення нового молодіжного культурно-освітнього простору. Частина представників місцевої влади вважає, що кошти доцільніше спрямувати на інфраструктурні проєкти, які дадуть швидкий економічний ефект. Інші наголошують, що місто потребує інвестицій у культуру, освіту, розвиток молоді та підтримку громадських ініціатив, адже саме це створює довгострокові умови для сталого розвитку громади. У ситуацію втручаються також громадські активісти, які наполягають на екологічній орієнтації нового простору, інклюзивності та використанні сучасних цифрових технологій.

Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на запитання:

1. У чому полягає проблема вибору між короткостроковою вигодою та довгостроковим розвитком?
2. Які цінності лежать в основі кожної позиції?
3. Чому культуру та освіту можна розглядати як інвестицію в майбутнє громади?
4. Як у цій ситуації проявляється відповідальність перед майбутніми поколіннями?
5. Яку роль може відіграти соціокультурний менеджмент у реалізації такого проєкту?
6. Які принципи сталого розвитку доцільно врахувати під час ухвалення рішення?
7. Яке рішення можна вважати найбільш обґрунтованим із філософської та соціокультурної точки зору?

Форма представлення: аналітична довідка (1–2 сторінки).

*Методичні рекомендації:* аналізуйте ситуацію з позицій *сталого розвитку, суспільного блага, культурної політики, доступу до освіти, інклюзивності, розвитку громади, соціальної відповідальності та стратегічного мислення*.

#### **Завдання 5. Аналітичне завдання**

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Підготуйте структурований аналіз на тему: «Перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах суспільних трансформацій». У роботі необхідно розкрити:

- як глобальні трансформації (цифровізація, війни, міграція, демографічні зміни, екологічні загрози, розвиток штучного інтелекту) впливають на культуру, освіту та соціокультурну сферу;
- які нові функції сьогодні виконує культура в суспільстві;
- як змінюється роль освіти в умовах нестабільності та технологічних трансформацій;
- чому соціокультурний менеджмент стає важливим механізмом організації суспільних змін;
- які компетентності мають бути притаманні сучасному соціокультурному менеджеру;
- які перспективи відкривають цифрові технології для культури й освіти;
- які ризики можуть супроводжувати ці процеси;
- які стратегії розвитку культури й освіти можна вважати гуманістично орієнтованими.

Обсяг: 2–3 сторінки.

*Методичні рекомендації:* спирайтеся на сучасні приклади цифрових освітніх платформ, культурних онлайн-проектів, музейних і мистецьких ініціатив, діяльності бібліотек, громадських організацій, молодіжних просторів, міжнародних програм культурного та освітнього співробітництва.

### ***Завдання 6. Проблемно-аналітична вправа***

Проаналізуйте твердження: «Майбутнє суспільства залежить не лише від технологій, а передусім від культури відповідальності, освіти та ціннісних орієнтирів людини». На основі цього твердження підготуйте короткий письмовий коментар, у якому:

- поясніть, як Ви розумієте наведене твердження;
- визначте, чому технологічний прогрес сам по собі не гарантує гуманного майбутнього;
- обґрунтуйте роль культури й освіти у формуванні відповідальної особистості;
- покажіть значення соціокультурного менеджменту у процесах суспільних змін;
- сформулюйте власну позицію щодо того, яким має бути суспільство майбутнього.

Обсяг: 1 сторінка.

*Методичні рекомендації:* аргументуйте відповідь, використовуючи філософські поняття *гуманізм, свобода, відповідальність, гідність, солідарність, цінності, розвиток, майбутнє*.

### **Контрольні запитання для самоперевірки**

1. Що таке сталий розвиток?
2. Які основні складові сталого розвитку?
3. Чому відповідальність перед майбутніми поколіннями є важливим філософським принципом?
4. Які глобальні виклики XXI століття загрожують сталому розвитку людства?
5. У чому полягає гуманістичний зміст концепції сталого розвитку?
6. Яку роль відіграє культура у формуванні сталого суспільства?
7. Чому освіта є важливим чинником відповідального майбутнього?
8. Як суспільні трансформації впливають на розвиток культури та освіти?
9. Що таке соціокультурний менеджмент?
10. Яку роль соціокультурний менеджмент відіграє в умовах суспільних змін?
11. Які перспективи відкривають цифрові технології для культури та освіти?
12. Які ризики супроводжують технологічні трансформації сучасного суспільства?
13. Чому культуру можна вважати ресурсом соціальної згуртованості та розвитку громади?
14. Які компетентності мають бути притаманні сучасному соціокультурному менеджеру?
15. Чому майбутнє суспільства залежить не лише від економіки й технологій, а й від цінностей?
16. Як пов'язані гуманізм, відповідальність і стратегія розвитку суспільства?
17. У чому полягає роль громадянської свідомості у забезпеченні сталого розвитку?
18. Чому освіта й культура є важливими механізмами адаптації суспільства до змін?
19. Як можна поєднати інноваційність, гуманізм і соціальну відповідальність у сучасному розвитку?
20. Яким має бути суспільство майбутнього з позицій філософії сталого розвитку?

Результати самостійної роботи: здобувачі освіти подають виконані завдання у форматі індивідуального портфоліо (друкований або електронний варіант). Окремі результати самостійної роботи можуть бути презентовані та обговорені під час практичного заняття. Оцінюється здатність здобувачів аналізувати проблематику сталого розвитку, осмислювати відповідальність перед майбутніми поколіннями, аргументовано характеризувати перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту, застосовувати філософські підходи до аналізу сучасних суспільних трансформацій, а також формулювати власні висновки щодо гуманістичних стратегій майбутнього.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### ❖ Домашнє завдання

*Підготуйте есе на тему: «Яку відповідальність сучасна людина несе перед майбутніми поколіннями?»*

*У роботі дайте відповіді на запитання:*

- Чому проблема майбутніх поколінь є не лише політичною чи економічною, а й філософською?*
- Які дії сучасного суспільства можуть негативно вплинути на майбутнє людства?*
- Яку роль у відповідальності за майбутнє відіграють культура, освіта та моральні цінності?*
- Чи можна вважати сталий розвиток етичною вимогою сучасності?*
- Якою має бути людина, здатна мислити не лише сьогоднішнім, а й майбутнім?*

*Обсяг: 2–3 сторінки.*

*Методичні рекомендації: аргументуйте власну позицію, використовуючи філософські, соціокультурні, гуманістичні та етичні підходи до розуміння майбутнього, відповідальності, розвитку суспільства, ролі культури та освіти у формуванні ціннісних орієнтирів людини.*

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### МАТРИЦІ ВІДПОВІДНОСТІ ТЕМ КУРСУ ФОРМУВАННЮ ЗАГАЛЬНИХ, СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ «МЕНЕДЖМЕНТ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» (D3)

Тема	ЗК	СК	ПРН
<b>Тема 1.</b> Філософія як форма світогляду та самопізнання людини	ЗК3, ЗК9	–	ПРН16
<b>Тема 2.</b> Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру	ЗК2	–	ПРН2
<b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі	ЗК1, ЗК15	СК6	ПРН1, ПРН15
<b>Тема 4.</b> Філософія культури та культурна ідентичність	ЗК2	СК16	ПРН2
<b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності	ЗК1, ЗК15	СК6	ПРН1, ПРН15
<b>Тема 6.</b> Суспільство як об'єкт філософського осмислення	ЗК1	СК16	ПРН1
<b>Тема 7.</b> Громадянське суспільство, демократія та верховенство права	ЗК1	СК6	ПРН1, ПРН15
<b>Тема 8.</b> Соціокультурні процеси в умовах глобалізації	ЗК13	СК16	ПРН15
<b>Тема 9.</b> Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі	ЗК13	СК6	ПРН15
<b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток	ЗК1, ЗК15	СК6, СК16	ПРН15
<b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема	ЗК3, ЗК9	СК17	ПРН16, ПРН23
<b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності	ЗК3, ЗК9, ЗК10	СК17	ПРН16, ПРН23
<b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен	ЗК2, ЗК10	СК17	ПРН23
<b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника	ЗК10, ЗК15, ЗК16	–	ПРН21
<b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи	ЗК9, ЗК10	СК17	ПРН23
<b>Тема 16.</b> Комунікація як основа соціокультурної взаємодії	ЗК13	СК6	ПРН15
<b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень	ЗК15, ЗК16	СК6	ПРН15, ПРН21
<b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері	ЗК12	СК16	ПРН16, ПРН23
<b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії	ЗК2, ЗК12	СК16	ПРН2
<b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства	ЗК1, ЗК15	СК6, СК16	ПРН1, ПРН15

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

Компетентність / ПРН	Теми
<p><b>ЗК1</b> Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p><b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі  <b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності  <b>Тема 6.</b> Суспільство як об'єкт філософського осмислення  <b>Тема 7.</b> Громадянське суспільство, демократія та верховенство права  <b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток  <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</p>
<p><b>ЗК2</b> Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p>	<p><b>Тема 2.</b> Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру  <b>Тема 4.</b> Філософія культури та культурна ідентичність  <b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен  <b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії</p>
<p><b>ЗК3</b> Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.</p>	<p><b>Тема 1.</b> Філософія як форма світогляду та самопізнання людини  <b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема  <b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності</p>
<p><b>ЗК9</b> Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	<p><b>Тема 1.</b> Філософія як форма світогляду та самопізнання людини  <b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема  <b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності</p>

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

	<b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи
<b>ЗК10</b> Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.	<b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності <b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен <b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника <b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи
<b>ЗК12</b> Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	<b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері <b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії
<b>ЗК13</b> Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.	<b>Тема 8.</b> Соціокультурні процеси в умовах глобалізації <b>Тема 9.</b> Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі <b>Тема 16.</b> Комунікація як основа соціокультурної взаємодії
<b>ЗК15</b> Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	<b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі <b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності <b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток <b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника <b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства
<b>ЗК16</b> Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприйнятності корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.	<b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника <b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

<p><b>СК6</b> Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.</p>	<p><b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі  <b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності  <b>Тема 7.</b> Громадянське суспільство, демократія та верховенство права  <b>Тема 9.</b> Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі  <b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток  <b>Тема 16.</b> Комунікація як основа соціокультурної взаємодії  <b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень  <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</p>
<p><b>СК16</b> Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами.</p>	<p><b>Тема 4.</b> Філософія культури та культурна ідентичність  <b>Тема 6.</b> Суспільство як об'єкт філософського осмислення  <b>Тема 8.</b> Соціокультурні процеси в умовах глобалізації  <b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток  <b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері  <b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії  <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</p>
<p><b>СК17</b> Вміння використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами.</p>	<p><b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема  <b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності  <b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен  <b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи</p>

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

<p><b>ПРН1</b> Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p>	<p><b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі  <b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності  <b>Тема 6.</b> Суспільство як об'єкт філософського осмислення  <b>Тема 7.</b> Громадянське суспільство, демократія та верховенство права  <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</p>
<p><b>ПРН2</b> Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p>	<p><b>Тема 2.</b> Історичні типи філософського мислення та їх вплив на культуру  <b>Тема 4.</b> Філософія культури та культурна ідентичність  <b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен  <b>Тема 19.</b> Культура, економіка та менеджмент: філософський вимір взаємодії</p>
<p><b>ПРН15</b> Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.</p>	<p><b>Тема 3.</b> Людина, свобода і відповідальність у філософському дискурсі  <b>Тема 5.</b> Цінності як основа соціокультурної діяльності  <b>Тема 7.</b> Громадянське суспільство, демократія та верховенство права  <b>Тема 8.</b> Соціокультурні процеси в умовах глобалізації  <b>Тема 9.</b> Міжкультурний діалог і толерантність у сучасному світі  <b>Тема 10.</b> Соціальна відповідальність і сталий розвиток  <b>Тема 16.</b> Комунікація як основа соціокультурної взаємодії  <b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень  <b>Тема 20.</b> Людина і майбутнє: філософські стратегії розвитку суспільства</p>

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

<p><b>ПРН16</b> Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.</p>	<p><b>Тема 1.</b> Філософія як форма світогляду та самопізнання людини  <b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема  <b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності  <b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері</p>
<p><b>ПРН21</b> Дотримуватися етичних норм і норм академічної доброчесності, принципів неприпустимості корупції, принципів авторського права під час проведення досліджень та їх презентацій.</p>	<p><b>Тема 14.</b> Академічна доброчесність і етика дослідника  <b>Тема 17.</b> Етика професійної діяльності та управлінських рішень</p>
<p><b>ПРН23</b> Вміти використовувати сучасні технології дослідження соціокультурної сфери для оптимізації суспільних відносин, розвитку творчої особистості та забезпечення позитивного іміджу держави, регіону, підприємства, організації, закладу.</p>	<p><b>Тема 11.</b> Пізнання як філософська проблема  <b>Тема 12.</b> Критичне мислення як інструмент професійної діяльності  <b>Тема 13.</b> Наука як соціокультурний феномен  <b>Тема 15.</b> Цифрове суспільство та філософські виклики інформаційної епохи  <b>Тема 18.</b> Творчість, інновації та креативність у соціокультурній сфері</p>

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ**

1. Філософія як особлива форма духовно-теоретичного освоєння світу.
2. Предмет, структура та функції філософії.
3. Світогляд як спосіб осмислення людиною себе, суспільства та навколишньої реальності. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, філософський, науковий.
4. Людина як суб'єкт самопізнання та саморозвитку. Роль філософської рефлексії у формуванні особистісної та професійної ідентичності.
5. Значення філософії для розвитку критичного мислення, світоглядної культури та професійної підготовки фахівців з менеджменту соціокультурної діяльності.
6. Основні етапи розвитку світової філософської думки: стародавній світ, античність, середньовіччя, Відродження, Новий час, Просвітництво, неklasична та сучасна філософія.
7. Еволюція уявлень про людину, суспільство, культуру та пізнання.
8. Філософські ідеї як чинники культурних трансформацій та суспільного розвитку.
9. Вплив філософії на формування цінностей, соціальних інститутів, освіти, мистецтва та політики. Роль філософських концепцій у становленні сучасної культури та соціокультурних практик.
10. Проблема людини у філософії та гуманітарному знанні. Біологічні, соціальні та духовні виміри людського буття. Особистість, індивід та індивідуальність.
11. Свобода як фундаментальна характеристика людського існування. Свобода вибору, моральна відповідальність та самореалізація особистості.
12. Людська гідність, права людини та відповідальність перед суспільством. Виклики свободи в сучасному інформаційному та глобалізованому світі.
13. Культура як предмет філософського аналізу та спосіб людського буття. Основні концепції культури в історії філософії.
14. Матеріальна, духовна та символічна складові культури. Культурна пам'ять, традиції та механізми передачі культурного досвіду.
15. Національна, громадянська та культурна ідентичність.
16. Українська культура в контексті світового культурного процесу. Культурна спадщина як ресурс розвитку суспільства та соціокультурної діяльності.
17. Аксиологія як філософське вчення про цінності. Природа, структура та класифікація цінностей. Загальнолюдські, національні, громадянські та професійні цінності.
18. Моральні орієнтири сучасного суспільства. Цінності демократії, свободи, справедливості та людської гідності.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

19. Формування ціннісних пріоритетів особистості. Роль цінностей у професійній діяльності менеджера соціокультурної сфери, прийнятті рішень та реалізації суспільно значущих проєктів.
20. Суспільство як складна система соціальних зв'язків і взаємодій. Основні філософські концепції суспільства та соціального розвитку.
21. Соціальна структура суспільства, соціальні інститути та соціальні ролі. Особливості сучасного суспільства та тенденції його трансформації.
22. Культура як механізм інтеграції та розвитку суспільства. Соціокультурні процеси як предмет професійної діяльності менеджера соціокультурної сфери.
23. Філософські засади громадянського суспільства та демократичного устрою.
24. Права людини як фундаментальна цінність сучасної цивілізації. Верховенство права та правова культура громадян.
25. Демократія, участь і відповідальність у суспільному житті. Громадянська активність та волонтерський рух.
26. Роль соціокультурних інституцій у розвитку демократичного суспільства та зміцненні громадянської ідентичності.
27. Глобалізація як сучасний цивілізаційний процес. Основні тенденції розвитку глобального світу. Взаємодія локального та глобального в культурі.
28. Трансформація культурних практик під впливом цифрових технологій та міжнародної комунікації. Глобальні культурні потоки та культурна гібридизація.
29. Виклики й можливості для розвитку української культури в умовах глобалізації.
30. Філософські засади міжкультурної комунікації та діалогу культур. Мультикультуралізм як модель співіснування різних культурних спільнот.
31. Толерантність, взаємоповага та культурне різноманіття як цінності сучасного суспільства. Інклюзія та подолання дискримінаційних практик.
32. Комунікативні стратегії взаємодії в багатокультурному середовищі. Значення міжкультурного діалогу для розвитку соціокультурної сфери.
33. Філософські засади концепції сталого розвитку. Взаємозв'язок соціального, економічного та екологічного вимірів розвитку суспільства.
34. Соціальна відповідальність особистості, організацій та держави. Етика відповідального управління та суспільного служіння.
35. Цілі сталого розвитку та їх реалізація в соціокультурній сфері.
36. Культура як чинник формування відповідального ставлення до суспільства та довкілля.
37. Пізнання як спосіб освоєння людиною світу. Основні концепції пізнання в історії філософії. Знання, віра, думка та переконання.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

38. Проблема істини та критерії її визначення. Раціональне й ірраціональне у пізнавальній діяльності.
39. Особливості пізнання соціокультурної реальності. Роль знання у професійній діяльності та прийнятті управлінських рішень.
40. Критичне мислення як складова сучасної інтелектуальної культури. Логіка, аргументація та аналіз інформації.
41. Виявлення маніпулятивних технологій у медіапросторі. Когнітивні упередження та способи їх подолання. Оцінювання достовірності інформації та джерел знань.
42. Значення критичного мислення для дослідження соціокультурних процесів і професійної діяльності менеджера.
43. Наука як форма суспільної свідомості та соціальний інститут. Наукова раціональність і її історичні типи.
44. Структура наукового знання та особливості наукового пізнання. Методологія наукового дослідження.
45. Наука в системі культури та її роль у розвитку суспільства. Значення наукових досліджень для аналізу та управління соціокультурними процесами.
46. Сучасні методи дослідження соціокультурних процесів та цифрові ресурси в науковій діяльності.
47. Академічна культура та принципи академічної доброчесності. Етичні засади наукової діяльності.
48. Авторське право та інтелектуальна власність. Академічна відповідальність дослідника. Плагіат, фабрикація, фальсифікація та інші форми академічної недоброчесності.
49. Використання цифрових технологій та штучного інтелекту в освітній і науковій діяльності. Формування культури доброчесності у професійному середовищі.
50. Інформаційне та цифрове суспільство як новий етап цивілізаційного розвитку. Цифровізація культури та трансформація соціокультурних практик.
51. Штучний інтелект і нові технології у сфері культури та управління. Проблеми інформаційної безпеки, цифрової нерівності та цифрової етики.
52. Вплив цифрових технологій на комунікацію, творчість і культурне виробництво.
53. Цифрові інструменти збору, обробки та аналізу інформації для управління соціокультурними процесами.
54. Комунікація як предмет філософського аналізу. Основні моделі комунікації.
55. Діалог як форма досягнення взаєморозуміння. Комунікативна дія та комунікативна раціональність.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

56. Мова, символи та смисли у соціальному житті. Комунікація в діяльності культурних інституцій та організацій.
57. Роль комунікативних практик у розвитку соціального партнерства та громадянської взаємодії.
58. Етика як філософське вчення про мораль. Моральні норми та професійні стандарти діяльності.
59. Етичні дилеми сучасного управління. Лідерство, довіра та відповідальність у професійній діяльності.
60. Принципи доброчесності, справедливості та прозорості. Протидія корупції та недоброчесним практикам. Етичні аспекти діяльності менеджера соціокультурної сфери.
61. Філософські концепції творчості та творчої діяльності. Творчість як спосіб самореалізації людини та розвитку культури.
62. Креативність та інноваційність у сучасному суспільстві. Творчий потенціал особистості та механізми його розвитку.
63. Інновації у сфері культури та креативних індустрій. Креативність як ресурс управління соціокультурними процесами.
64. Філософські засади взаємозв'язку культури, економіки та суспільного розвитку.
65. Культура як ресурс соціального й економічного зростання. Креативні індустрії та культурна економіка.
66. Соціокультурний менеджмент як форма організації культурних процесів. Ціннісні та етичні аспекти управління культурними проєктами.
67. Баланс культурної місії та соціально-економічної ефективності.
68. Філософія майбутнього та прогнозування суспільного розвитку. Глобальні виклики XXI століття: війни, екологічні загрози, технологічні трансформації, демографічні зміни.
69. Гуманізм як ціннісна основа розвитку сучасної цивілізації.
70. Сталий розвиток та відповідальність перед майбутніми поколіннями. Перспективи розвитку культури, освіти та соціокультурного менеджменту в умовах суспільних трансформацій.

## **РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **Основна література**

1. Карівець І. Сучасна філософія науки: теми й проблеми. Львів: Новий світ-2000. 2025. 141 с.
2. Петінова О. Б., Зуб А. А. Проблемні ситуації в науці: філософський контекст. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. Одеса : Гельветика, 2020. № 1 (45). С. 116–122.
3. Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки. Львів: Новий світ-2000. 2025. 200 с.
4. Філософія науки і культури: словник. За редакцією Н. Хамітова. К.: КНТ, 2024. 437 с.
5. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
6. Філософія: Підручник / за ред.. Є.Р. Борінштейна. Одеса: Університет Ушинського, 2021. 502 с.
7. Філософія: підручник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
8. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія: Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.

### **Додаткова література**

9. Запорожченко О. В. Філософія науки в епоху постнекласичності: нові аспекти етичної відповідальності. *Культурологічний альманах*. Вип. 2 (14), 2025 С. 227-235. DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.27>
10. Кадикало А. М. Реновація парменідівського концепту часу та сучасна фундаментальна наука. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. № 1(47). 2021. С.4-9. DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2021-1-1>
11. Кириленко К. М. Термінологічна парадигма поняття «картина світу». *Наукове пізнання: методологія та технологія*. № 1(47). 2021. С.10-16. DOI <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2021-1-2>
12. Кун Т. Структура наукових революцій. Пер. з англ. Київ. 2020. URL: [https://chtyvo.org.ua/authors/Kun\\_Tomas/Struktura\\_naukovykh\\_revoliutsii/](https://chtyvo.org.ua/authors/Kun_Tomas/Struktura_naukovykh_revoliutsii/)
13. Петінова О. Б. Гольденберг О. Глобалізація як виклик культурному різноманіттю: соціально-культурні практики у збереженні національної спадщини. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. № 2, 2025. С.197-203. <https://doi.org/10.24195/sk1561-1264/2025-2-24>
14. Петінова О. Б., Карастан С. К. Тіньова економіка як соціальний інститут: філософський аналіз на прикладі концепції Ернандо де Сото. *Дόξα / Докса*. № 2, 2025. Одеса. Вип. 2 (44). С. 239-248. [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2025.2\(44\).354289](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2025.2(44).354289)
15. Петінова О. Б., Світлицька В. Р. Феномен жінки доби метамодерну. *Грані*.

Том 28 № 5, 2025. С. 162-169. DOI: <https://doi.org/10.15421/172614>

16. Петінова О., Атаманюк З., Поплавська Т. Феномен жінки у сакральному дискурсі соціокультурних практик. *Вісник гуманітарних наук*. № 16, 2026. Миколаїв. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18884293>
17. Петінова О., Дилян А. Інтегрований рекламний менеджмент у соціокультурній сфері. Соціокультурний менеджмент: сучасні виклики і тенденції розвитку : зб. наук. праць / МОН України. ЛНУ імені Івана Франка; упоряд.: Л. Сирота; редкол.: Л. Сирота (відп. ред.) [та ін.]. Львів, 2026. С. 113-120. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/25818>
18. Петінова О., Кубаш О. Міжкультурний діалог як простір самовдосконалення людини ХХІ століття. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Випуск 63, 2025. Львів. С.191-199. DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.63.21>
19. Петінова О., Романенко С., Гращенко Н. Номо економікус та сучасні контексти гуманістичної філософії бізнесу. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2024. № 2. С. 180-189. <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.23>
20. Петінова О., Ткаченко К. Соціокультурні аспекти розвитку китайського суспільства: традиції та інновації. *Fine Art and Culture Studies*, № 1, 2025. С. 387–398. doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-1-55>
21. Петінова О., Ткаченко К., Атаманюк З. Жінка в китайському суспільстві: шлях від традиції до соціокультурних трансформацій. *Fine Art and Culture Studies*, № 2, 2025. С. 270–280. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-2-37>
22. Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навчальний посібник. Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського. URL: <http://surl.li/ejhyw>
23. Сидоренко О. П., Корлюк С. С., Коваленко О. А., Розова Т. В. Філософія науки. Одеса, 2020. 230 с.
24. Філософія науки, техніки, архітектури в гуманістичному вимірі: Монографія. Київ: 7БЦ. 2022. Кафедра філософії КНУБА. 198 с.
25. Alla Polyanska, Yuliya Pazynich, Oksana Petinova, Olha Nesterova, Natalia Mykytiuk, and Galina Bodnar. Formation of a Culture of Frugal Energy Consumption in the Context of Social Security. *ICON. The Journal of the International Committee for the History of Technology*. Volume 29, Number 2, 2024. P. 60-87 <https://doi.org/10.11590/icon.2024.2.03>
26. Del Santo F. Beyond Method: The Diatribe Between Feyerabend and Popper Over the Foundations of Quantum Mechanics. *International Studies in the Philosophy of Science*, 2022. 35 (1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/02698595.2022.2031430>
27. Petinova O., Tkachenko K. Co-existing with the Other in the Aspect of the Problem of Fluctuations of Personality in the Society/ *Studia Warmińskie*, 2022. Vol. 59, P. 97–110. <https://doi.org/10.31648/sw.8329>
28. Petinova O., Nesterova O. Philosophical Aspects of Critical Pedagogy of Paulo Freire in the Context of Students' Academic Integrity. *Studia Warmińskie*. 61 (2024). P. 139-156. DOI: 10.31648/sw.10790

29. Petinova O., Tkachenko K. Intercultural communication and managerial sociocultural practices: foreign teachers in the PRC Section XXII. *Архітектура соціалізації: людина в ландшафті культури*: колективна монографія / Виткалов В., Виткалов С., Гончарова О. та ін. Warsaw: East European Association of Scientists, 2026. 349. С. 329-344.
30. Petinova O., Tkachenko E. STEAM Education as a Tool for Shaping National Competence in Contemporary Ukrainian Society. *Studia Warmińskie*, 2025. 62(62), 93–122. <https://doi.org/10.31648/sw.11973>
31. Poplavska T., Petinova O., Atamaniuk Z., Tkachenko K. Holism in the management of socio-cultural processes. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2026. № 52. С. 509-519. <https://doi.org/10.35619/ucpmk.52.1186>
32. Rybka N., Petinova O., Kadievskaya I., Atamaniuk Z. Science, Creative Activity and Academic Plagiarism: Connections and Contradictions. *Acta Baltica Historiae et Philosophiae Scientiarum*. Vol. 10, No. 2 (Autumn 2022). p.81–101. DOI : 10.11590/abhps.2022.2.05
33. Vergeles K. M., Kulish P. L., Shkolnikova T. Yu., Vergeles T. M. Philosophy of Science and Technology in Modern World. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. Вип. 2 (88), 2020. С. 71-79. DOI 10.35433/Philosophical Sciences.2(88).2020.71-79

#### **Інформаційні ресурси:**

1. Бібліотека Університету Ушинського: офіційний сайт.  
URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>
2. Електронна англomовна бібліотека : офіційний сайт.  
URL : <http://pl.bookos.org/>
3. Електронна бібліотека – підручники. URL: <http://www.info-library.com.ua/>
4. Наукова періодика України : сайт електронних видань закладів вищої освіти і наукових установ України. URL: <http://journals.urau.ua>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: офіційний сайт.  
URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Наукове пізнання: методологія та технології. URL : <http://np.pdpu.od.ua>
7. Одеська національна наукова бібліотека : офіційний сайт.  
URL : <http://odnb.odessa.ua/>
8. Перспективи. Соціально-політичний журнал. URL:  
<http://perspektyvy.pdpu.od.ua/>

**Декларація про використання генеративного ШІ у підготовці рукопису  
(відповідно до таксономії GAIDeT (2025))**

Розкриття факту делегування завдань генеративному ШІ

Автори заявляють про використання генеративного ШІ у процесі дослідження та підготовки рукопису. Відповідно до таксономії GAIDeT (2025), наведені нижче завдання були делеговані інструментам генеративного ШІ за повного людського нагляду:

- Генерування ідей
- Вичитування та редагування
- Резюмування тексту
- Оцінювання якості

Використаний інструмент генеративного ШІ: ChatGPT (компанія OpenAI), велика мовна модель (LLM) покоління GPT-5.5.

Повну відповідальність за фінальний рукопис несуть автори.

Інструменти генеративного ШІ не зазначаються як автори та не несуть відповідальності за кінцеві результати.

Декларацію подав(ла): Петінова О. Б., Ткаченко К. В.

Додаткова примітка: У процесі підготовки видання для оформлення титульної сторінки було застосовано інструменти штучного інтелекту для генерації візуального зображення за текстовим описом автора. Під час підготовки методичних матеріалів частково застосовувалися інструменти штучного інтелекту для генерації та попереднього структурування завдань до практичних занять і підбору навчальних кейсів із подальшим науково-методичним опрацюванням авторами. Також в тексті для прикладу додається ментальна карта «Сталий розвиток і відповідальність перед майбутніми поколіннями» до практичного заняття № 20, згенерована ШІ.

## ФІЛОСОФІЯ. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності  
D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»

### НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

**Філософія:** методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D3 «Менеджмент соціокультурної діяльності»). Одеса: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» / Розробники та укладачі: проф. Петінова О. Б., Ткаченко К. В. 2026. 182 с.